

## Burqesun Běšin əyit

Bibliin çoya qayk'at'an süft'ə "Burqesune" eysa. Me girk Moiseyen şampi samci girke, insani tarixast'al ən damna girkurxoxun soğone. Bibliin boş me girkəxun oşa eğala bip' girkəl Moiseyene şampe, "Burqesun" girkəl izi boş me qo girkə sagala "Taurat"t'un nex.

İzi s'iyaxunal ak'esa ki, girke boş hər şeyi hetər burqesunaxune exlət taysa: Buxaçuğon göyə q'a oçala yaratmışbsunaxun, oçali loxol bitk'iyox, heyvanxo saal amdar yaratmışbsunaxun, İzi yaratmışi samci amdarxoy günax əşp'est'unaxun, metərluğenal Buxaçuğon noxsansuz yaratmışi me dünyəne bisun uk'ala cazin eysunaxun.

Adam q'a Yevan günax əşp'est'it'uxun oşa Buxaçuğoxun içoğoy arane duğesi, Buxaçuğonal şot'oğ İzi arsest'i t'e gözəl ganuxun, Edenaxun şəp'esi. Ama Buxaçuğon p'urumal amdarxo çark'est'un çuresi şot'oğoynak' Çark'est'al yaq'absunane əyit tadi, me Çark'est'alən bito amdarxoy günaxxo os'k'i taşaley, şot'oğoynak' həmişəluğ yəşəyinq q'azayinqest'aley (3:15).

Düze, oşa amdarxo t'eq'ədərt'un içoğoy əşp'est'ala günaxxoy boş batk'i ki, Buxaçuğoy əcuğon biq'i İzi yaratmışi k'ə bunesa bitova əfçibsune çuresi. Ama p'urumal İzi ük'en tene bi... Şot'in Noya q'a Noye külfətə çark'est'i, oşal

şot'oğoxun irəzilüğe gəçəsi ki, ene sal sa vədə oçalı çoyel bakalt'oğə əfçitenəbal.

Girke 12-ci bulaxun oşa Avrahamaxun q'a Avrahamaxun törəyişakitoğoxune exlət taysa. Buxaçuğon Avrahama c'ək'p'i şot'o əyite tast'a ki, şot'oxun kala sa azuk' əmələ eğale, "Kənan oçal" uk'ala gaal p'əbullə şot'oğoy bakale. Buxaçuğon hələ Adama q'a Yeva əyit tadi Çark'est'alal hame Avrahamaxun əmələ hari azuk'i boş't'an c'əğaley.

Girkə dirist' k'alpit'uxun oşa ayanksa ki, Buxaçuğon pit'oğoy q'a əyit tadit'oğoy sayco t'ağay-mağay bateneksa. Beşi "bakes tene bakon" nəəl "metər bayız, metər bakale" up-sunen tene, Buxaçuğon hetər laxenesa, İzi jomoxun hetər c'erenesa hat'etərəl bakale.

### **Girke boş bakalorox:**

1:1-2:25 Buxaçuğon dünyənə q'a amdara yaratmışbsun

3:1-24 Adam q'a Yevay günax əşp'est'un

4:1-5:32 Adamaxun burqi Noyal şirik' bakiy-orox

6:1-10:32 Buxaçuğoy Noya c'ək'psun q'a oçala xenen çaxpsun

11:1-9 Vaviloni k'üllə

11:10-32 Şemaxun burqi Avramal şirik' bakiy-orox

12:1-35:29 Avraham, İsaak' saal İak'ov

36:1-43 Esavaxun törəyişakiyoro

37:1-45:28 İosif q'a izi viçimux

46:1-50:26 İak'ovi q'a içuxun törəyişakit'oğoy Misirə köçp'i taşit'uxun oşa bakiyoro saal İosifi bisun

### *Dünyəni yaranmışaksun*

<sup>1</sup> Burqesunast'a Buxaçuğon süft'ə göyə q'a oçalane yaratmışi. \*

<sup>2</sup> Dünyə ams'inaxunal ams'iney. Oçali çoyel bakala bəğəloy xeyurxoy loxolal bayinq'luğaxun q'erəz hik'k'al buteney, saycə Buxaçuğoy nəfəse † hari taysay t'e xeyurxoy loxol.

<sup>3</sup> Buxaçuğon pine: «Barta işiq'q'an baki». ‡ İşiqal baneki.

<sup>4</sup> Buxaçuğon anek'i ki, işiq şaat' şeye, eçeriyal şot'o bayinq'luğaxun cöyebi.

<sup>5</sup> Şot'in işiqi s'iya "ğenaxun", bayinq'luği s'iya isə "üşene" laxi. Biyənebaki, oşa saal işiqe biti - mo samci ği.

<sup>6</sup> Oşa Buxaçuğon pine: «Barta xene qıyo alağ'an laşi, me p'ə xeyurxo sunaxun cöybseynak'al içoğoy arane zahmanq'an baki».

<sup>7</sup> Haketərəl baneki, Buxaçuğon havinaxun bakala sa zahman yaratmışi xeyurxoy qıt'u me zahmanaxun ala, qıt'ual oq'ane efi.

<sup>8</sup> Buxaçuğon me zahmani s'iya "göye" laxi. Biyənebaki, oşa saal işiqe biti - mo p'əmci ği. §

<sup>9</sup> Oşa Buxaçuğon pine: «Barta göye oq'a bakala xeyurxo sagala gireseq'an ki, q'ariluğq'an ak'eşi». Haketərəl baneki.

<sup>10</sup> Buxaçuğon q'ariluği s'iya "oçal", giresi xeyurxoy s'iya isə "dənizxone" laxi. Buxaçuğon anek'i ki, mo şaat'e.

---

\* **1:1 1:1** İoan. 1:1-3; Əbr. 11:3 † **1:2 1:2** Buxaçuğoy nəfəs - miya "nəfəsəl" pes banekon, "urufal", şot'o görə ki, əbrani muzin me əyitmux sane. ‡ **1:3 1:3** 2 K'or. 4:6 § **1:8 1:6-8** 2 P'y. 3:5

11 Oşa Buxaçuğon pine: «Barta oçali çoye bitk'iyoxq'an c'eri: iz şil iz loxol bakala oyurxoxun burqi şilurxo iz c'ek'ala meyvin boş bakala hər cür xodurxol şirik'». Haketərəl baneki.

12 Oçalen bitk'iyoxe əmələ eçeri: iz şil iz loxol bakala oyurxoxun burqi şilurxo iz c'ek'ala meyvin boş bakala hər cür xodurxol şirik'. Buxaçuğonal anek'i ki, mo şaat'e.

13 Biyənebaki, oşa saal işiğe biti - mo xibimci ği.

14 Oşa Buxaçuğon pine: «Barta göynul üşe işiğ sakseynak' cöy, ğenaxun işiğ sakseynak' cöy çıraqq'an baki, barta şot'oğon useni mi xaşurxo q'a gam xaşurxo, ğimxoy boxoybaksuna q'a gödəybaksuna, useni burqsuna q'a çarksunaq'at'un ak'est'i.

15 Barta şorox göynul bok'ala çırağ baki oçali çoyel işiğq'at'un saki». Haketərəl baneki.

16 Buxaçuğon p'ə dənə kala çırağə yaratmışı. Kalat'in ğenaxun c'eri kalaluğbaley, samal mis'ik't'in isə üşe. Şot'in hamal muç'ulığone yaratmışı.

17 Oşa Buxaçuğon şot'oğə göynul t'ak'epi ki, oçali çoyel işiğq'at'un saki.

18 Şot'oğonal burt'unqi hərt'in içeynak' laxesi vədine c'eri şünə ğenaxun, bayinq'luğa işiğaxun cöybsa. Buxaçuğonal anek'i ki, mo şaat'e.

19 Biyənebaki, oşa saal işiğe biti - mo bip'imci ği.

20 Oşa Buxaçuğon pine: «Barta xeyurxo hari iz boş elmux bakala cürbəcür heyvanxon buybakeq'an, barta oçali çoyelxun ala, göynul q'uşurxoq'an purpi».

21 Buxaçuğonal kakala çəliyox q'a xene boş jalk'ala hər cür heyvanxone yaratmışı, göynul purpes bakala hər cür q'uşurxoval yaratmışebi. Buxaçuğon anek'i ki, mo saat'e.

22 Oşa şot'oğə xeyir-bərəkət tadi pine: «Avuzbakanan, gelebaki dənizi xeyurxo buybanan, barta q'uşurxoval gelebakeq'an».

23 Biyənebaki, oşa saal işiğə biti - mo qomci gi.

24 Oşa Buxaçuğon pine: «Barta oçali çoyel hər cür heyvanq'an baki: beliğoxun q'a eğelxoxun burqi xoreğala heyvanxoxun q'a çöle bakala hər cür əqnə heyvanxol şirik'». Haketərəl baneki.

25 Buxaçuğon hər cür əqnə heyvan, beliyox q'a eğelxo saal oçali çoyel xoreğala cürbəcür heyvanxone yaratmışı. Buxaçuğonal anek'i ki, mo saat'e.

26 Oşa Buxaçuğon pine: «Yallarik' saal yax oşq'ardala amdar yaratmışen. Barta şot'in dənizi boş bakala çəliğoy, göynul purk'ala q'uşurxoy, oçali çoyel tarak'ala q'a xoreğala bito heyvanxoy saal oçali iziyal loxol kalaluğq'anbi».

\*

27 Metərluğen, Buxaçuğon amdare yaratmışı, şot'o İçu oşq'are yaratmışı. Buxaçuğon ham çuux, ham işq'are yaratmışı. †

28 Buxaçuğon şot'oğə xeyir-bərəkət tadi pine: «Avuzbakanan, gelebaki oçali çoya buybanan. Dənizi boş bakala çəliğoy, göynul purk'ala q'uşurxoy, oçali çoyel tarak'ala q'a xoreğala bito

---

\* 1:26 1:26 1 K'or. 11:7 † 1:27 1:27 Burq. 5:2; Mat'. 19:4-5; Mrk'. 10:6

heyvanxoy q'a oçali iziyal loxol kalaluğbanan».

‡

29 Oşa Buxaçuğon pine: «Mone, oçali çoyel iz şil iz loxol bakala bito oyurxoxun q'a şilurxo iz c'ek'ala meyvin boş bakala bito xodurxoxun çuki ukalnan vën.

30 İz boş nəfəs taşi eğala heyvanxoy bitot'in isə, göynul purk'ala q'uşurxon, oçali çoyel tarak'ala q'a xoreğala k'ə heyvan bunesa bitot'in, göyün oyaxun ukale». Haketərəl baneki.

31 Buxaçuğonal anek'i ki, İz yaratmışi hər şey gele saat'e. Biyənebaki, oşa saal işigə biti - mo üqümci gi.

## 2

1 Hametər, Buxaçuğon göyə q'a göynul bakalt'oğ, oçala q'a oçali çoyel bakalt'oğ bitova yaratmışi çarek'i.

2 Buxaçuğon me üq ğinast'a İz biq'ala əşurxo bitova çark'i vüğümci ğine isə İçu əşlə tene duği.  
\*

3 Buxaçuğon vüğümci ğina xeyir-bərəkət tadi şot'o t'iyəmi ğimxoxun üst'üne laxi, şot'o görə ki, t'e ği İzi me yaratmışbsuni əşurxo çark'i dincəyınşakala ğine baki. †

4 Q'ONÇux Buxaçuğon göyə q'a oçala yaratmışbsun metərə bakey.

*Adam q'a Yeva Eden uk'ala ganu*

Q'ONÇux Buxaçuğon göyə q'a oçala yaratmışat'an

‡ 1:28 1:27-28 Burq. 5:1-2

\*

2:2 2:2 Əbr. 4:4,10

† 2:3 2:2-3

C'ey. 20:11

<sup>5</sup> oçali çoyel nə sa dənə xod uk'ala şey tene buy, nəəl sa dənə göyün o, şot'o görə ki, Q'ONÇux Buxaçuğon oçali loxol hələ ağala tene şipey. Oçala bəcərişes bakala amdaral tene yaratmışey hələ.

<sup>6</sup> Saycə oq'axun c'eğala xene lafst'ay oçala.

<sup>7</sup> Q'ONÇux Buxaçuğonal eçeri k'ulaxun am-dare ‡ düzbi. Şot'ay bəxmöğoxun fupi İzi elmux tadala nəfəsəne bapi şot'ay boş, amdaral diriləyinşebaki. §

<sup>8</sup> Oşa Q'ONÇux Buxaçuğon bəğc'eğala tərəf bakala Edena sa gane lasaki, eçeriyal İzi yaratmışi amdara t'iya arşevək'i.

<sup>9</sup> Q'ONÇux Buxaçuğon t'etərə bi ki, t'e ganu cürbəcür xodure c'eri: ham içoğoy loxol bəğat'an ük' qayeğala, hamal içoğoy c'ek'ala meyvoğə çuki ukes bakala. Gane bİYex isə yəşəyinş tadala xode buy saal saat'-pis k'ə bak-suna avabakest'ala xod. \*

<sup>10</sup> Me Eden uk'ala ganuxun oqe taysay, me oçala xe duğsun c'ovaki taşiyal bip' galane cöybaksay.

<sup>11</sup> Me cöybaki tağala oqe sunt'ay s'i Pişone, manu ki, dirist' Xavila bölginəxune c'ovaki taysa. Miya hələ q'ızılal baneksa,

<sup>12</sup> içal saat' q'ızılə miyanin q'ızıl. Me bölginə xodurxoxun c'eğala saat' adeğala mətəl baneksa, oniks uk'ala toyexlu jəyal.

---

‡ 2:7 2:7 Əbrani muzin "adam" yəni "amdar" əyit "k'ul" əyitəne oşq'ar. Əbrani muzin k'ula "adamat'un" nex. § 2:7 2:7 1 K'or.

15:45 \* 2:9 2:9 Burq. 3:22; Qay. əyit 2:7; 22:2,14

13 P'əmci oqe s'i Gixone. Şo K'uş bölginəxune c'ovaki taysa.

14 Xibimci oq T'igre, şo Aşşur uk'ala şəhəri bəğc'eğala tərəfəxune c'ovaki taysa. Bip'imciyo isə Yevfrat uk'ala oqe.

15 Q'ONČux Buxaçuğon amdara me Eden ganu arşeveki ki, şot'o əşp'i bəğeq'an.

16 Q'ONČux Buxaçuğon amdara metəre tapşurbi: «Ganu bakala bito xodurxoy meyvinəxun çuki ukes bankon,

17 saycə saat'a q'a pisa avabakest'ala xodin meyvinəxun başq'a. T'e xodin meyvinəxun çuki uksunen bisun eçale». †

18 Oşa Q'ONČux Buxaçuğon metəre pi: «Amdari savsa baksun saat' tene, barta şot'aynak' içuxun biq'ala soğə yaratmışaz, iz kula alabeq'an».

19 Q'ONČux Buxaçuğonal eçeri oçali k'ulaxun bito əqnə heyvanxo q'a göynul purk'ala q'uşurxone yaratmışi. Oşa şot'oğə amdari t'öğölə eçeri ki, bəyn şot'oğə hetər s'iya tast'a, amdarenal şot'oğə hetər s'i tanedisa, şorox hat'etərəl k'aleşi.

20 Hametər, amdaren k'ojin heyvanxoy, göynul purk'ala q'uşurxoy saal əqnə heyvanxoy bitot'u s'ine tadi, ama me heyvanxoy boş'an içuxun biq'ala, iz kula alabes bakala kōməyçi tene bəğəyeşi.

21 T'e vədə Q'ONČux Buxaçuğon t'etərə bi ki, amdara bəğəloy nep'ene təşeri, nep'ax vədineyal şot'ay t'ok'maşin sunt'u c'evk'i iz ganu yeq'en but'ek'i.

---

† 2:17 2:17 - Miya bakala "bisun" əyit hamal "Buxaçuğoxun əxil bist'un" upsune.



22 Q'ONÇUX Buxaçuğon me t'ok'maşınaxun  
çuux düzbi şot'o amdari t'öğöle eçeri.

23 Amdarenal pine:

«İsə pes bazkon ki,  
İz üq'en bez üq'enaxun,  
İz yeq' bez yeq'axun bakalt'u bəğəzbi.  
Barta ko çuuxq'an k'alesi,  
Şot'o görə ki, işq'araxune haq'eşe». ‡

24 Mot'o görəne oşa işq'ar iz bava-nanaxun  
cöybaki iz çuğə gəçesi, p'öğö sa bədən baki. §

25 Adamal, \* iz t'öğöl bakala çuuxal çuplaxt'un  
taraney, ama içöğost'a ot' buteney.

### 3

#### *Adami q'a Yevay günax əşp'est'un*

1 Q'ONÇUX Buxaçuğon yaratmışı bito heyvanx-  
oxun ən bic'o dizik'ey. \* Dizik'en çuğə pine:  
«Düze ki, Buxaçuğon vəx ganu bakala xodurx-  
oxun çuki ma ukanan pene?»

2 Çuğon qaybaki dizik'ə metərə pi: «Təə, yan  
bito xodurxoxun çuki ukes bayankon,

3 saycə gane biyex bakala xodin meyvinəne  
piyo ki, ma ukanan. Pene sal ef kula boxodi şot'o  
galmadanan, tene biyalnan».

4 T'e vədə dizik'en çuğə metərə pi: «Hik'k'alal  
biyalatenan!

---

‡ 2:23 2:23 Əbrani muzin "işq'ar" saal "çuux" əyitmux suna  
oşq'are, şot'o görəne metər nex. T'e muzin "iş" işq'ar, "işsa"  
isə çuux upsune. § 2:24 2:24 Mat'. 19:4-5; Mrk'. 10:7-8; 1 K'or.  
6:16; Ef. 5:31 \* 2:25 2:25 Adam - Miya samci kərəme ki, əbrani  
muzin "amdar", yəni "adam" əyit, sa s'i k'inək'e əşesa. \* 3:1  
3:1 Qay. əyit 12:9; 20:2

<sup>5</sup> Buxaçuğon avane ki, t'e xodin meyvoğoxun ukala ğine efi pulmux qayeğale, şaat'a q'a pisa q'amişakiyal İçullarik' bakalnan».

<sup>6</sup> Çuğon bēneği ki, xodin meyvoox şaat' ukalane, içoğoy loxol bēğat'anal amdari ük'e taysa, hələ sa amdara gele q'amişakalal bes baneksa. Metər fikirbiyal, t'e xodin meyvoğoxun soğō çuki kəye, oşa iz işq'aral soğō tanedi, şot'inal kəye. †

<sup>7</sup> Hat'e saad p'rannat'ayal pulmux qayeşi içoğoy memaçaq nu q'amişakala şeyurxot'un q'amişaksa burqi. Bēt'unği memaçaq çuplaxt'un tarape, eçeriyal incilnə xazalxo suna ğaçp'i içoğoy bēšt'an but't'unki.

### *Əsp'est'i günaxi caza*

<sup>8</sup> Biyəşçoye sərin sa muşene duğsa burqi, şot'oğonal Q'ONÇux Buxaçuğoy ganu tarapsuni səsət'un ibaki. Adam q'a iz çuux t'it'eri xodurxoy bač'ane c'ap't'unbaki.

<sup>9</sup> Q'ONÇux Buxaçuğon Adama k'alpi pine: «Mayanu?»

<sup>10</sup> Adamenal qaybaki metəre pi: «Ganu Vi eysuni səsə laft'i bez ümüğō, zuval çuplağzu pi q'ibi c'ap'ezbaki miya».

<sup>11</sup> Buxaçuğon pine: «Va şine pi ki, çuplağnu? Bezi va uksuna q'adağanbi xodin meyvinəxunen kəyo?»

<sup>12</sup> Adamenal qaybaki "Vi za tadi me çuğone za t'e meyvinəxun çuki tadi, zuval kəyiz" pine.

<sup>13</sup> T'e vədə Q'ONÇux Buxaçuğon çuğō pine: «Het'u görən metər əş biq'i hun?» Çuğonal

---

† 3:6 3:6 Rim. 5:12

qaybaki "dizik'ene za yaq'nuxun c'evk'i, zuval kəyız" pine.‡

<sup>14</sup> Q'ONČUX Buxaçuğonal dizik'ə pine: «Q'arğışı q'ončux bakalnu hun vi biq'i me əslə görə, bito k'ojin q'a əqnə heyvanxoy boş ən piyexun bitiyo bakalnu! Tapani loxol xoreşi vi ömüri axıral şirik' k'ul ukalnu hun.

<sup>15</sup> Zu va q'a çuğə düşməən booz sunaxun, vaxun bakiyorox q'a çuğoxun bakiyoroxal düşməən bakalt'un. Şot'ay əylen vi bula duği č'ak'k'ale, hunal şot'o dabanexun duğalnu». §

<sup>16</sup> Çuğə isə Buxaçuğon metərə pi: «Əzyət zapest'oz va hun bñhi tarak'at'an, q'ač' zapsun əyel eçalnu hun. İşq'araxun gaç bakalnu, şot'inal vi loxol kalaluğbəle».

<sup>17</sup> Oşa Buxaçuğon Adamane İzi əyitə pi: «Çuğoy əyitə bəği Bezi va q'adağanbi xodaxunen çuki kəyi hun! İsə mone, vi biq'i me əslə görə oçalal q'arğışı q'ončuxe baksa! İsə me oçalen tadala bara ukes bakseynak' üşə-ğena əşp'alnu hun vi ömüri axıral şirik'.

<sup>18</sup> Şaş q'a il c'eğale oçali çoyel, saycə vi bit'i ganuxun exp'i ukala bakalnu hun.

<sup>19</sup> Ap' şipi vi sa loq'ma şuma ukalnu hun, axırdal k'ule oq'a tağalnu, mayin haq'eşenusa t'iya. Şot'o görə ki, k'ulaxunen haq'eşe hun, k'ula gərbakiyal tağalnu». \*

<sup>20</sup> Adamen iz çuğoy s'iya Yevane † laxi, şot'o görə ki, süft'ə əyel eçeriyo şone baki,

---

‡ **3:13 3:13** Rim. 7:11; 2 K'or. 11:3; 1 T'im. 2:14 § **3:15 3:15** Qay. əyit 12:17 \* **3:19 3:19** İvel məğ. 90:3; 103:14 † **3:20 3:20** Yeva - əbrani muzin "yeva" əyit "yəşəyinq" upsune.

metərluğenal oçali çoyel yəşəyinşala amdarxoy bitot'ay nanane hesabaksa.

<sup>21</sup> Q'ONČux Buxaçuğon Adameynak' q'a iz çuğoynak' t'olaxun paltar düzbi şot'oğə lapesedi.

<sup>22</sup> Oşa Q'ONČux Buxaçuğon pine: «Mone, amdaren şaat'a q'a pisa q'amişaki Beşi cörginəne başı. Ama iz kula boxodi yəşəyiñş tadala xodin meyvinəxun nu ukalane kot'in, həmişəluğ nu yəşəyiñşalane». ‡

<sup>23</sup> Q'ONČux Buxaçuğonal amdara Eden ganuxun şəp'eşi ki, barta isə taşi iç haq'eşi t'e k'ule loxol əşp'i şot'o becərişeq'an.

<sup>24</sup> Amdara şəp'əsit'uxun oşa Buxaçuğon t'e Eden uk'ala gane bəğc'eğalaç tərəf angelxo q'a bok'osp'i s'ik'ala q'ılınce laxi ki, yəşəyiñş tadala xod bakala ganu q'orişat'un.

## 4

### *K'ayin q'a Avel*

<sup>1</sup> Adamen iz çuux Yevaxun işaluğəbi, Yeval bīhi baki sa gare eçeri. Yevan me əylīn s'iya K'ayin laxi pine: «Mone, əyel eçeri sa amdar bəşəz baki zu, Buxaçuğone bi mot'o». \*

<sup>2</sup> K'ayinaxun oşa Yevan şot'aynak' sa viçiyal eneçeri, iz s'iyal Avele laxi. Avel eğel bəğale baki, K'ayinen isə oçali loxole əşpsay.

<sup>3</sup> Sa heq'ədər vədə hari c'ovaneki, K'ayinenal Q'ONČuğoynak' izi becərişi oçalen tadi baraxun paye eçeri.

---

‡ 3:22 3:22 Burq. 2:9; Qay. əyit 2:7; 22:2,14 \* 4:1 4:1 K'ayin - əbrani muzin "k'ayin" əyit "q'azayınşsun, bəş baksun" k'inək'e c'eysa.

4 Avelen isə iz sürünə bakala heyvanxoy süft'in baloğoxun, şot'oğoxun c'eri c'əyinəx ganxone pay eçeri. Şot'ay biq'i me əş Q'ONČuğoy ük'el basek'i, Q'ONČuğonal Aveli eçeri me paya q'abulebi. †

5 K'ayini eçeri paya isə Q'ONČuğon tene q'abulbi, K'ayinenal əcuğon biq'i iz k'odoğo şinepi.

6 Q'ONČuğon K'ayina pine: «Vi əcuğon het'u görəne biq'e? Het'aynak'en vi k'odoğo şipe hun?

7 Əgər haq' galan vi k'odoğo şipesa, vi çoya tez axşumdon ki Zu? Ama metər bi vi boş jalenst'asa, vi ük'e xal baft'ene upsune. Günaxen va iz kiyel bast'une çuresa, ama hun şot'oxun zorba bakalanu ki, va işa bites nu bakane».

8 Sa ğiyal K'ayinen iz viçi Avela "eki çöle tağen" pi haq'i çölene taşi. T'iya p'ap'iyal Aveli loxol taşi şot'o besebi. ‡

9 T'e vədə Q'ONČuğon K'ayinaxun xavare haq'i: «Vi viçi Avel maya?» Şot'inal qaybaki "k'əz ava, viçey q'aroola zap'k'alzu zu?" pine.

10 Q'ONČuğon pine: «K'ən bi hun? Vi viçey p'ıyan şipi, isəəl t'e p'ıyen muz qaypi Zane k'ale, "bezi həyifə haq'a" nexə. §

11 Mone, q'arğışi q'onçuxen baki hun, vi kiin şipi viçey p'ıya q'uc'p'i oçalenal va irapedi.

12 Meyin oşa hun oçala becərişalbayın şot'in va hik'k'al tene tadal. Vi k'ojaxun-mesaxun bakalnu hun, ömüri axıral şirik' dədərgün

---

† 4:4 4:4 Əbr. 11:4 ‡ 4:8 4:8 Mat'. 23:35; Luk'. 11:51; 1 İoan. 3:12 § 4:10 4:10 Əbr. 12:24

bakalnu».

<sup>13</sup> K'ayinen Q'ONČuĜo pine: «Me caza bezi zapes bakalt'uxun bîhine baki.

<sup>14</sup> Za həysə şəp'ensa me oçalaxun, zuval Vi piin bəşt'an açoz, bezi k'ojaxun-mesaxun baki dədərgün bakoz. Ama memiin c'eyşun q'a za şinesa biq'i bespsun sa bakale».

<sup>15</sup> Q'ONČuĜon isə qaybaki metərə pi: «Ketər tene, va besp'alt'uxun Bez əcuĝo vüĝ q'at haq'oz!» Metər piyal Q'ONČuĜon K'ayini loxol nişane laxi ki, şot'ay loxol kul alabi iz elmoĝo haq'al maq'an baki.

<sup>16</sup> Metərлуĝen, K'ayin Q'ONČuĜoy piin bəşt'an aneçi, Eden ganuxun bəĝc'eĝalaç taşiyal Nod \* uk'ala ganune yəşəyinşbsa burqi.

### *K'ayinaxun bakiyorox*

<sup>17</sup> K'ayinen iz çuĝoxun işaluĝebi, çuuxal bîhi baki Xanok'ane eçeri. T'e vədə K'ayinen sa şəhərə biq'say, eçeriyal me şəhəri s'iya iz ĝare s'iyaxune laxi, yəni Xanok'.

<sup>18</sup> Xanok'axun İrade baki. İradaxun Mehuyael uk'ala ĝare baki. Mehuyaelaxun Met'uşaele baki. Met'uşaelaxunal izi ĝar Lemek'e baki.

<sup>19</sup> Lemek'en p'ə çuuxe haq'i: sunt'ay s'i Ada, t'e sunt'ay s'i Şillaney.

<sup>20</sup> Adan ĝare eçeri, iz s'i Yaval. Eĝel q'a beli bəĝi iz sürüĝoynak' şaat' otarişala ga bəĝəbit'uxun oşa iz çadıral hat'e gala laxi yəşəyinşalo süft'ə hame Yavale baki.

---

\* **4:16 4:16** *Nod* - əbrani muzin "nod" əyit "dədərgün" upsune.

<sup>21</sup> Yavali sa viçiyal buney, iz s'i Yuval. Me Yuval isə ən süft'ə arfa q'a t'üt't'əy farpiyone bake.

<sup>22</sup> Lemek'i Şillaxun baki ğare s'i isə T'uval-K'ayiney. Şo dəmir t'ap'k'aley. Dəmirə q'a tunca xebit'uxun oşa şot'oğə t'api hər cür ət't'əc düzbiyo süft'ə hame T'uval-K'ayine bake. Şot'ay sa xunçiyal buney, iz s'i Naama.

<sup>23</sup> Sa ği Lemek'en iz çupuxxo k'alpi pine:  
«Ay Ada q'a Şilla, ümüxlaxanan!  
Ay Lemek'i çupuxxo, ibakanan k'əz nex!  
Bez loxol kul alabsun çureğalt'ay elmoğoz  
haq'on zu,  
Za duğsun çureğala cəyilə besezbon!  
<sup>24</sup> K'ayina görə vüğ q'at əcuğ haq'eğalesa,  
Lemek'a görə yetmiş vüğ q'at haq'eğale».

### *Şet' q'a Enoş*

<sup>25</sup> Adamen p'urum iz çuğoxun İşaluğebi, iz çuux Yevanal sa ğar eçeri iz s'iya Şet'e † laxi. Şot'in metərə pi: «K'ayinen bəsp'i Aveli gala Buxaçuğon za me ğarane pay tadi».

<sup>26</sup> Şet'e izi ğar bakat'an isə şot'ay s'iya Enoşe laxi. Amdarxon Q'ONÇuğoy s'iya duği afırıpsunal hame vədəmoğone burqəsi.

## 5

### *Adamaxun bakiyorox*

#### *(1 Hadis. 1:1-4)*

<sup>1</sup> Moval Adamaxun baki't'oğoy siyəyi.

Buxaçuğon amdara yaratmışat'an şot'o İçu oşq'are yaratmışi.

---

† 4:25 4:25 Şet' - əbrani muzin "şet'" əyit "paynu koft'iyə" upsune.

<sup>2</sup> Buxaçuğon ham işq'ar, ham çuuxe yaratmışı, şot'oğoy xeyir-bərəkət tadi içoğoy s'iya yaratmışı ğinaxun "amdare" laxi. \*

<sup>3</sup> Adami sabaç otuz yəş bakat'an şot'ay sa ğare baki. Me ğar içu sa ěša p'ə ganu cöybi k'inək' oşq'arey. Adamen şot'ay s'iya Şet'e laxi.

<sup>4</sup> Şet' baki'tuxun oşa Adam hələ sa muğbaç usenal yəşəyinşebi, şot'ay q'erəzəl ğarmux, xuyərmuxə baki.

<sup>5</sup> Adam biyat'an izi düz vuybaç otuz yəşe buy.

<sup>6</sup> Şet'e sabaç qo yəş bakat'an iz ğar Enoşe baki.

<sup>7</sup> Enoş baki'tuxun oşa Şet' hələ sa muğbaç vüğ usenal yəşəyinşebi, şot'ay q'erəzəl ğarmux, xuyərmuxə baki.

<sup>8</sup> Şet' biyat'an izi düz vuybaç p'as's'e yəşe buy.

<sup>9</sup> Enoşi doxsan yəş bakat'an iz ğar Kenane baki.

<sup>10</sup> Kenan baki'tuxun oşa Enoş hələ sa muğbaç qos's'e usenal yəşəyinşebi, şot'ay q'erəzəl ğarmux, xuyərmuxə baki.

<sup>11</sup> Enoş biyat'an izi düz vuybaç qo yəşe buy.

<sup>12</sup> Kenani yetmiş yəş bakat'an iz ğar Mahalalele baki.

<sup>13</sup> Mahalalel baki'tuxun oşa Kenan hələ sa muğbaç q'ırx usenal yəşəyinşebi, şot'ay q'erəzəl ğarmux, xuyərmuxə baki.

<sup>14</sup> Kenan biyat'an izi düz vuybaç vis' yəşe buy.

<sup>15</sup> Mahalaleli altmış qo yəş bakat'an iz ğar Yerede baki.

<sup>16</sup> Yered baki'tuxun oşa Mahalalel hələ sa muğbaç otuz usenal yəşəyinşebi, şot'ay q'erəzəl ğarmux, xuyərmuxə baki.

---

\* 5:2 5:1-2 Burq. 1:27-28; Mat'. 19:4-5; Mrk'. 10:6



17 Mahalalel biyat'an izi düz muğbaç doxsan qo yəşe buy.

18 Yeredi sabaç altmış p'ə yəş bakat'an iz ğar Xanok'e baki.

19 Xanok' baki'tuxun oşa Yered hələ sa muğbaç usenal yəşəyinşebi, şot'ay q'erəzəl ğarmux, xuyərmuxe baki.

20 Yered biyat'an izi düz vuybaç altmış p'ə yəşe buy.

21 Xanok'i altmış qo yəş bakat'an iz ğar Met'uşelaxe baki.

22 Met'uşelax baki'tuxun oşa Xanok' hələ sa xibbaç usenal yəşəyinşebi. Şo Buxaçuğ o çalxi Şot'in içü pi k'inək' yəşəyinşalt'oğoxuney. Xanok'i q'erəzəl ğarmux, xuyərmuxe baki.

23 Xanok' xibbaç altmış qo usen yəşəyinşebi.

24 Xanok' Buxaçuğoy s'iya duği Şot'in içü pi k'inək' yəşəyinşalt'oğoxuney, sa ğiyal şo hat'etər aneçi, şot'aynak' ki, Buxaçuğon şot'o me dünyənexun bisuni k'ə baksuna avabakinut ext'i İz t'öğölə taşeri. †

25 Met'uşelaxi sabaç səksən vüğ yəş bakat'an iz ğar Lemek'e baki.

26 Lemek' baki'tuxun oşa Met'uşelax hələ sa vüğbaç səksən p'ə usenal yəşəyinşebi, şot'ay q'erəzəl ğarmux q'a xuyərmuxe baki.

27 Met'uşelax biyat'an izi düz vuybaç altmış vuy yəşe buy.

28 Lemek'i sabaç səksən p'ə yəş bakat'an şot'ay sa ğare baki.

---

† 5:24 5:21-24 Əbr. 11:5; İud. 14-15

29 Lemek'en ğare s'iya Noy ‡ laxi pine: «Me ğaren yax ük' tadale, Q'ONČuĞon İz q'arğısp'i me oçali loxol əzyət zapi ap' şipsuni əvəzə tadale».

§

30 Noy bakit'uxun oşa Lemek' hələ sa qobaç doxsan qo usenal yəşəyinşebi, şot'ay q'erəzəl ğarmux, xuyərmuxe baki.

31 Lemek' biyat'an izi düz vüğbaç yetmiş vüğ yəşe buy.

32 Noye qobaç yəş bakat'an şot'ay me ğarmuxe baki: Şem, Xam saal Yafet'.

## 6

*Buxaçuğoy İz yaratmışit'oğō əfçibsun çuresun*

1 Oçali çoyel amdarxo taysun avuzebaksay. Şot'oğoy xuyərmuxe baksay,

2 alaxunbitit'oğonal ak'at'an ki, me xuyərmux gele gözəle, burt'unqi hərt'in iz çureğalt'u c'ək'p'i şot'oğō içoğoynak' çuux bsa.

3 T'e vədə Q'ONČuĞon pine: «Bezi amdarxoy boş bapi şot'oğō yəşəyinşest'ala nəfəs həmişəluğ tene, əfçibaki tağala bədənəxun q'erəz hik'k'al tet'un korox. Şot'o görəl sabaç q'a usen vaxt'ez tast'a kot'oğō».

4 T'e döörəst'ə, lap oşal, oçali çoyel kakala, burux k'inək' amdarxone buy. Morox amdarxoy xuyərmoğoy alaxunbitit'oğoxun baki əyluxey. Şorox gele zorbat'unıy, içoğoy s'iyal dünyəne hələ hazar usenxoxun oşal t'ap'esay.

---

‡ 5:29 5:29 Noy - əbrani muzin "noy" əyit "ük' tast'un" əyitəne oşq'ar § 5:29 5:29 Burq. 8:21

<sup>5</sup> Q'ONčuĞon bēneği ki, oçali çoyel bakala amdarxo düz yaq'axun c'eri t'etərt'un bake ki, içoğoy vüğ fikir suna pislugbsune.

<sup>6</sup> Oçali çoyel amdar yaratmışi arşevksuni axıra metər ak'iyal gele pise baki, mot'o görə İz ük' q'aç'p'i

<sup>7</sup> pine: «Bez me oçali çoyel yaratmışi arşevk'i amdarxo əfçiboz Zu! Şot'oğoxun barabar oçalin çoyel tarak'ala q'a xoreğala k'ə heyvan, göynul purk'ala k'ə q'uş bunesa şot'oğoval əfçiboz, şot'o görə ki, pəşmanebi Za Bezi yaratmışit'oğon».

<sup>8</sup> Ama oçali çoyel Q'ONčuĞoy piyes saat' ak'eğala tək sa amdare buy, şoval Noyey. \*

### *Buxaçuğon Noya gəmi düzbest'un*

<sup>9</sup> Moval Noye bel hariyorox:

Həysə exlət tağala me döörəst'ə oçali çoyel bakala amdarxoy boş düzgün, noxsansuz bakalo tək hame Noyey, şo Buxaçuğo çalxi Şot'in içü pi k'inək' yəşəyinşalt'oğoxuney. †

<sup>10</sup> Noye xib gare buy: Şem, Xam saal Yafet'.

<sup>11</sup> Buxaçuğoy piyexune biti oçal, irit'epi Şot'in amdarxoy biq'ala pis əşurxo ak'i.

<sup>12</sup> Buxaçuğon bēneği amdarxo t'emanə düz yaq'axun c'eri pislugi baç'anexun taysa ki, dünyənə murdarluğen haq'ene tanesa.

<sup>13</sup> T'e vədə Buxaçuğon Noya pine: «Oçali çoyel bakala amdarxoy bitot'u tumexun əfçiboz Zu, şot'o görə ki, içoğoy biq'ala pis əşurxon buye me oçal. Şot'oğoxun sagala me oçali çoyel k'ə bunesa bitova əfçiboz.

---

\* 6:8 6:8 Mat'. 24:37; Luk'. 17:26; 1 P'y. 3:20 † 6:9 6:9 2 P'y. 2:5

14 Hun isə vaynak' xe nu tərbala daxt'ak'axun but' sa gəmi düzba, iz boş otağxoval bakeq'an. Gəminə bonaxunal, çoyexunal q'ir duğa.

15 Şot'o metər düzba: izi boxoyluğ xibbaç əm, ‡ gengluğ əlli əm, alloyluğal otuz əmq'an baki.

16 Gəminə alaxun t'etər but'k'a ki, hərrəmine sa əm ga işiğ bist'eynak' qayq'an mandı, bərinexun çomoval laxa. Gəmin boşt'an xib q'atq'an baki: oq'in, bığin saal alin.

17 Mone, Zu t'etər booz ki, oçala xenen çaxk'ale, me dünyəne iz boş nəfəs taşı eğala k'ə bunesa k'as'əgale. Oçali çoyel bakalorox bito əfçibaki tağale.

18 Ama vaxun sa irəzilügezğaçesa Zu, vi ğarmoğo, vi ğarmoğoy çupuxxo q'a vi çuğoval ext'i me vi düzbi gəminə bağalnu hun.

19 İnsanaxun q'erəz iz boş elmux bakala k'ə bunesa şot'oğoxunal hərt'uxun sa çüt, yəni sa ərkəy, sa dişi vaxun ext'alnu. Ext'alnu ki, şoroxal vaxun sagala dirist' mandeq'at'un.

20 Oçali çoyel tarak'ala q'a xoreğala k'ə heyvan, göynul purk'ala k'ə q'uş bunesa, şot'oğoxun hərt'uxun sa çüt ext'i bağalnu ki, şoroxal maq'at'un p'uri.

21 Vəynak' ukun, şot'oğoynak'al gelecə yem ext'a, t'etər ba ki, ukunaxun q'idluğ nu zapk'anan».

22 Noyenal bitova Buxaçuğon içü pi k'inək' bine. §

## 7

*Oçala xenen çaxpsun*

<sup>1</sup> Q'ONčuğon Noya pine: «Vi külfətəl ext'i gəminə baki; oçali çoyel bakala amdarxoy boş saycə hunen Bez piyes düzgün ak'eşi.

<sup>2</sup> Gəminə bağat'an Bezi vëx uksuna icaza tadi, halal hesabbakala heyvanxoxunal hərt'uxun vüğ çüt, yəni sa ərkəy, sa dişi, vaxun ext'a. Bezi vëx uksuna icaza nu tadi, haram hesabbakala heyvanxoxun isə hərt'uxun sa çüt ext'a.

<sup>3</sup> Q'uşurxoxunal hərt'uxun vüğ çüt, yəni sa şumak' q'a sa dadal, ext'a. Barta kot'oğoy şil maq'an əfçibaki.

<sup>4</sup> Zu t'etər booz ki, vüğ ğinaxun oşa q'ırx ği-q'ırx üşe ağala eğale, oçali çoyel Bezi yaratmışı k'ə bunesa əfçibakale».

<sup>5</sup> Noyenal bitova Buxaçuğon içü pi k'inək' bine.

<sup>6</sup> Oçala xenen çaxk'at'an Noye üqbaç yəşe buy.

<sup>7</sup> Xenen içoğə maq'an taşeri pi, şot'in iz çuğə, ğarmoğə saal ğarmoğəy çupuxxoval ext'i izi düzbi gəminəne başı. \*

<sup>8-9</sup> Buxaçuğon içü tapşurbi k'inək', şot'in gəminə bağat'an halal q'a haram heyvanxoxun, göynul purk'ala q'uşurxoxun, oçali loxol xoreğala heyvanxoxunal bitot'uxun çüt-çüt exedi, hərt'uxun sa ərkəy, sa dişi.

<sup>10</sup> Vüğ ğinaxun oşa oçala xenen çaxpsane burqi.

---

\* 7:7 7:7 Mat'. 24:38-39; Luk'. 17:27

11 Noye üqbaç yəş baki t'e useni p'əmcı xəşə vüğes's'emci ğine oçali oq'a bakala xeyure poşp'i c'eri, göyurxoy q'a oçali jomone əməşi,

12 oçali loxolal q'ırx ği-q'ırx üşə biq'i lağala ağalane hari.

13 Oçala xenen çaxp'i t'e ğinene Noyen iz çuğə, izi ğar Şema, Xama, Yafet'a saal xib bina ext'i ğəminə laşi.

14 Ğəminə lağat'an şot'in içuxun sagala oçali loxol tarak'ala q'a xoreğala heyvanxoy bito cürəxun saal göynul purpes bakala q'a purpes nu bakala q'uşurxoxunal bitot'uxun exedi.

15-16 Noyen Buxaçuğon içü tapşurbi k'inək' oçali çoye iz boş nəfəs taşi eğala k'ə bunesa bitot'uxun çüt-çüte ext'i - sa ərkəy, sa dişi. Şorox ğəminə bat'unşi, Buxaçuğonal ğəmin çomo şot'oğoy baç'anexun but'ek'i.

17 Oçala düz q'ırx ği xenene çaxp'i. Oçali çoyel xe gelebaksunen ğəmi əqesane burqi,

18 hariyal t'emanə baki ki, ğəmi lap alloy əqeşi xene çoyel manedi.

19 Hari buybaki xene kiyexun oçali çoyel bakala buruxmuğoy bul tene ak'esay.

20 Xene oq'ane mandey şorox bito, ən alloy buruxmoğoxun hələ sa q'os's'e əmal alloye əqeşey xe.

21 Oçali çoyel iz boş elmux bakala k'ə bunesa - q'uşurxo, k'ojin q'a əqnə heyvanxo, xoreğala heyvanxo saal amdarxoy bito k'as'əsi.

22 İz boş nəfəs taşi eğala k'ə bunesa, oçali loxol bakalt'oğoy bito k'as'əsi baredi.

<sup>23</sup> K'ə bunesa bito - amdarxo, oçali loxol tarak'ala q'a xoreğala heyvanxo, q'uşurxo! Nə sa dənə amdar, nəəl sa dənə heyvan tene mandi. Saycə Noy q'a şot'oxun sagala gəminə başıyoroxe dirist' mandi.

<sup>24</sup> Düz sabaç əlli ğiyal oçali loxol bakala xe tene zap'eşi.

## 8

### *Xene zap'esun q'a Noye gəminəxun c'eysun*

<sup>1</sup> Ama Buxaçuğon Noya q'a Noyaxun sagala gəminə bakala bito t'e k'ojin q'a əqnə heyvanxo İzi eyexe badi. T'e vədə Buxaçuğon oçali loxol muşe yaq'abi, xeyal bureqi zap'esa.

<sup>2</sup> Oçali q'a göyurxoy jomone but'eşi, ağalal bot'ebaki.

<sup>3</sup> Xe oçali çoyexun zap'esane burqi. Xenen çaxpsuni düz sabaç əllimci ğiney, xe malbaksane burqi me ği.

<sup>4</sup> Vüğümci xəşe vüğes's'emci ğineyal gəmi hari Ararat buruğoy bel t'əq'eşi çurepi.

<sup>5</sup> Vis'imci xəşal şirik' xe mal-mal zap'eşi, vis'imci xəşe samci ğineyal buruxmoğoy bulurx-one ak'esa burqi.

<sup>6</sup> Q'ırx ği c'ovakit'uxun oşa Noyen gəmin boş düzbi aynina qaypi

<sup>7</sup> sa ğəynəne tərbi. Ğəynəl purpi, ama p'urum qaybaki enesay, şot'o görə ki, xe oçali çoyexun tam tene zap'eşey.

<sup>8</sup> Oşa Noyen xe oçali çoyexun tam zap'eşi-nu zap'esuna avabakseynak' sa göyərçine tərbi.

<sup>9</sup> Ama göyərçin purpit'uxun oşa içeynak' arśala ga nu bəğǣbi qaybaki hare, šot'o görə ki, oçal hələl xene boşey. Noyenal iz kula boxodi göyərçinə iz kiyele arśest'i, šot'o p'urum gəminəne ext'i.

<sup>10</sup> Vüǧ ġinaxun oşa Noyen saal göyərçinə tərebi.

<sup>11</sup> Göyərçin biyəşçoyene qaybaki, iz dündük'i boşal təzə sa zeytuni xazale buy! Metər Noyen q'amışebaki ki, xe oçalı çoyexun zap'eşene.

<sup>12</sup> Vüǧ ġi yaq'bəǧit'uxun oşa Noyen saal göyərçinə tərebi, me dəfə göyərçin sal qaytenebaki.

<sup>13</sup> Noye ũqbaç sa yəş tamambaki useni samci xəşə samci ġinast'a oçalı çoye bakala xe zap'eşi. Noyen gəmin loxolxun qayepi, iz bula c'evk'iyal bəneǧi ki, oq'a xe tene mande.

<sup>14</sup> P'əmci xəşə saq'ovüǧümci ġine isə oçal dirist' q'arinebaki.

<sup>15</sup> T'e vədə Buxaçuǧon Noya pine:

<sup>16</sup> «Vi çuǧo, vi ġarmoǧo q'a ġarmoǧoy çupuxxoval ext'a gəminəxun c'eki.

<sup>17</sup> Vaxun gəminə ext'i heyvanxoval bitova c'evk'a: oçalı çoyel tarak'ala q'a xoreǧala heyvanxo, q'uşurxo. Barta şorox avuzbakeq'at'un, barta gelebaki oçalı çoya buybeq'at'un».

<sup>18</sup> Noyenal iz çuǧo, iz ġarmoǧo, iz ġarmoǧoy çupuxxoval ext'i gəminəxun c'ere.

<sup>19</sup> İz baç'anexun gəminə bakala heyvanxoval bito soǧo-soǧo c'ert'un: iz boş elmux bakala k'ə heyvan bunesa bito, oçalı loxol tarak'ala q'a xoreǧala heyvanxoxun burqi q'uşurxol şirik'.



*Buxaçuğoy Noyaxun irəziluğ gəçesun*

<sup>20</sup> Oşa Noyen sa q'urban eçala gane düzbi, halal hesabakala heyvanxoxun q'a q'uşurxoxun bitot'uxun şampiyal Q'ONÇuĞoynak' bok'ospsuni q'urbane eçeri.

<sup>21</sup> Bok'ala yeq'e aden ala laşi Q'ONÇuĞo irəzinebi, Şot'inal İz ük'e boş metərə pi: «Ene sal sa vədə oçalen amdarxoy biq'ala əşurxo görə q'arğış tene ukal. Düze, amdaren iz pula qayp-sun q'a pis yaq'en taysun sane baksa, ama ene sal sa vədə mot'o görə iz boş elmux bakalt'oğö tez əfçibal Zu.

<sup>22</sup> Heq'ədər ki, me oçal iz galane, Bist'un q'a expsunal bakale, Gamluğ q'a çaxluğal. Yəy çark'i ijenal bağale, Üşe q'a gənaxunal iz gala bakale».

## 9

<sup>1</sup> Buxaçuğon Noya metər pi xeyir-bərəkəte tadi: «Avuzbakanan, gelebaki oçali çöya buy-banan. \*

<sup>2</sup> Oçali loxol tarak'ala q'a xoreğala k'ə heyvan, göynul purk'ala q'uşurxo q'a dənizi boş bakala k'ə çəli bunesa, bitot'ay loxol vən kalaluğbalnan. Zap'eğalt'un şorox bito vəxun, pula haq'alnan vən şot'oğoy.

<sup>3</sup> Bitö heyvanxoxun ukes banankon, zu vəx oçali çoyel c'eğalt'oğoxun uksuna icaza tadi k'inək', isəəl me heyvanxoy yeq'axunez uksuna icaza tast'a.

---

\* 9:1 9:1 Burq. 1:28

<sup>4</sup> Ama p'i iz boşt'an nu bari yeq' umakanan, şot'o görə ki, p'i yəşəyinş upsune. †

<sup>5</sup> Ef p'iya şik'alt'oğoxunal həyifə haq'oz Zu, t'iyəmit'ay elmoğə haq'suni cazina zapest'oz, çuresa mo amdarq'an baki, çuresa heyvan.

<sup>6</sup> İçu oşq'are yaratmışe Buxaçuğon amdara, şot'o görəl amdar bəsp'i şot'ay p'iya şik'alt'ay elmoğəval t'esunt'in p'i şipi haq'ale. ‡

<sup>7</sup> Avuzbakanan, gelebaki oçali çöya buybanan, bartanan ef say gelebakeq'an». §

<sup>8</sup> Oşa Buxaçuğon Noya q'a iz ğarmoğə metərə pi:

<sup>9</sup> «Mone, vəxun q'a vəxun bəkit'oğoxun sa irəzilüğez ğaçesa Zu.

<sup>10</sup> Vəxun sagala gəminəxun c'eri k'ə heyvan bunesa, şot'oğoxunal ğaçezsa me irəzilüğa: oçali çöyel tarak'ala q'a xoreğala k'ə heyvan, göynul purk'ala k'ə q'uş bunesa bitot'uxun.

<sup>11</sup> Vəx əyitez tast'a ki, ene sal sa vədə oçala xenen tene çaxk'al, oçali çöyel bəkal't'oğə xenen tuməxun əfçibsun tene bəkal ene».

<sup>12</sup> Buxaçuğon pine: «Bezi həysə vəx q'a iz boş elmux bəkal't'oğoy bitot'u həmişəluğ tadi me əyiti loxol çurpsuna isə efi piin ak'alnan vən:

<sup>13</sup> Mone, göynul asoyxoy loxol Bezi murdufəz suruk'psa Zu, şot'in ak'est'ale Bezi vəx tadi əyiti loxol çurpsuna.

<sup>14</sup> Hər dəfə Zu göynul asoyxo girbi eçat'an, me murduf c'eğale,

† 9:4 9:4 Lev. 7:26-27; 17:10-14; 19:26; K'an. 12:16,23-25; 15:23

‡ 9:6 9:6 Burq. 1:26; C'eys. 20:13 § 9:7 9:7 Burq. 1:28

15 Zuval Bezi eyex badoz vəxun q'a iz boş elmux bakalt'oğoy bitot'uxunğaçeşi irəzilüğa. Ene sal sa vədə xenen oçala çaxp'i iz loxol bakalt'oğoy bitot'u əfçitenəbal.

16 Me murdufa mot'aynak'ez laxsa: şot'o ak'i oçali çoyel izi boş elmux bakalt'oğoy bitot'uxunğaçeşi me həmişəluğ irəzilüğa nu eyexun c'evkseynak'».

17 Buxaçuğon Noya p'urum pine: «Göynul c'eğala me murduf bakale Bezi iz boş elmux bakalt'oğoy bitot'u tadi əyiti loxol çurpsuna ak'est'alo».

### *Noye ğarmux*

18 Noye gəminəxun c'eri ğarmux moroxey: Şem, Xam saal Yafet'. Kənan həme Xame ğarey.

19 Həysə oçali çoyel bakala azuk'xoyal bito me xibaraxun, Noye me xib ğaraxune əmələ hare.

20 Noyen oçale becərişbsa burqı, eçeriyal t'ulluğə lasaki.

21 Sa ği Noyen fi ũği finağoye baki, şo iz çadıri boş çuplağ bask'enedey.

22 Xamen, Kənan şot'ay ğarey, iz bava çuplağ ak'i c'eri mot'o iz p'ə viçəl pine.

23 Şemen q'a Yafet'en isə içoğoy əmnəbel sa paltar lap't'i, şot'o baç'anexun alabi p'ə belxun biq'it'uxun oşa qoş-qoş çadıra başı içoğoy bavay çuplağ bədənə but't'unki. Bavay əyibə maq'at'un ak'i pi içoğoy çoya t'e soğə tərəft'un taradey şot'oğon.

24 Noyen iz finağoyluğ c'ovaki muğurbakit'uxun oşa iz mis'ik' ğaren biq'i əşlə avabaki

<sup>25</sup> pine: «Mone, q'arğişi q'onçuxe baki Kənan! İz viçimoğoy k'ulurxoynak'al k'ul bakale şo!»

<sup>26</sup> Oşa metərəl pine: «Alxışq'an baki Şeme Buxaçux bakala Q'ONçuğö! Barta Kənan Şeme k'ulq'an baki!

<sup>27</sup> Barta Buxaçuğon Yafet'i oçalxo gelebeq'an, barta Yafet'i çadırxoval Şeme çadırxoy t'öğölq'an laxeşi! Kənaneynak' isə iz viçimoğoy k'ul baksune şameşi».

### *Noye bisun*

<sup>28</sup> Oçala xenen çaxp'it'uxun oşa Noy hələ sa xibbaç əlli usenal yəşəyinşebi,

<sup>29</sup> biyat'anal izi düz vuybaç əlli yəşe buy.

## 10

### *Noyaxun əmələ hariyorox*

*(1 Hadis. 1:5-23)*

<sup>1</sup> Moval Noye ğarmogoxun, Şem, Xam saal Yafet'axun bakiğoy siyəyi. Oçala xenen çaxp'it'uxun oşa şot'oğoy ğarmuxe bakey.

<sup>2</sup> Yafet'i ğarmux: Gomer, Magog, Maday, Yavan, T'uval, Meşək' saal T'iras.

<sup>3</sup> Gomeri ğarmux: Aşk'enaz, Rifat' saal T'ogarma.

<sup>4</sup> Yavani ğarmux: Elişa, Tarşiş, K'it't'im saal Dodanim.

<sup>5</sup> Yavani ğarmogoxun bakiğ'ogon dənizi börine bakala oçalxot'un məsk'ən sakey.

Metərluğen, Yafet'axun əmələ hari azuk'xo moroxey, hər azuk'iyal iz oçal, iz muze buy.

Azuk' isə şi nəsiləxune əmələ haresa t'e amdari s'iyene taysay.

<sup>6</sup> Xame ğarmux: K'uş, Misrayim, P'ut' saal Kənan.

<sup>7</sup> K'uşe ğarmux: Seva, Xavila, Savt'a, Raama saal Savt'ek'a. Raamay ğarmux: Şeva q'a Dedan.

<sup>8</sup> İz şi Nemrud, içust'a nu ak'eşi sa zor bakala saamci amdaral hame K'uşaxun baki azuk'axuney.

<sup>9</sup> Q'ONÇUĞON şot'o t'etər sa başarağə tadey ki, şot'ollarik' öxəlbə tene buy. Şot'o görəne amdarxon hələl "şaat' öxəlbə" uk'at'an "Nemrud k'inək' öxəlbə" nex.

<sup>10</sup> Şot'ay padçağluğa süft'ə Şinar ölkinə bakala me şəhərmuxə buy: Vavilon, Ereğ', Ak'k'ad saal K'alne.

<sup>11</sup> Ama oşa Aşşur ölkinə köçp'i me şəhərmöğəne biq'i: Nineva, Rixovot'-İr saal K'elax.

<sup>12</sup> Şot'in Ninevin q'a K'elaxi arane Resen şəhərə ləsaneki. K'elax kala şəhərey.

<sup>13</sup> Misrayimaxun əmələ hari azuk'xo: lud-luyox, anamluyox, lehabluyox, naft'uhluyox,

<sup>14</sup> p'at'rusluyox, k'aft'orluyox saal oşa içöğoxun filist'luyox əmələ hari k'asluhluyox.

<sup>15</sup> Kənanaxun iz süft'in ğar Sidon, oşa Xet',

<sup>16</sup> saal me azuk'xone baki: yevusluyox, emor-luyox, girk'asluyox,

<sup>17</sup> xivluyox, argluyox, sinluyox,

<sup>18</sup> ervaqluyox, semarluyluyox saal xamat'luyox. Kənanaxun əmələ hari azuk'xo taysun şaresat'un burqi,

19 içoğoy oçalxoval Sidonaxun burqı taşı Ger-  
ara bakala Gazal şirik' p'anep'i. Sodom, Ho-  
morra, Adma q'a Sevoyimay tərəf bakala oçalxo  
isə Leşal şirik' tanesay.

20 Metərluğen, Xamaxun əmələ hari azuk'xo  
moroxey, hər azuk'iyal iz oçal, iz muze buy.  
Azuk' isə şı nəsiləxune əmələ haresa t'e amdari  
s'iyene taysay.

21 Yafet'i kala viçi Şemeyal əyluxe baki. Ev-  
eraxun baki everluyox uk'ala azuk'al hame  
Şemaxun əmələ hariyoroxe.

22 Şeme ğarmux: Elam, Aşşur, Arp'ak'şad, Lud  
saal Aram.

23 Arami ğarmux: Us, Xul, Geter saal Maş.

24 Arp'ak'şadaxun Şelaxe baki, Şelaxaxun isə  
Evere baki.

25 Everi izi p'ə ğare baki: sunt'ay s'i P'elegey, \*  
şot'o görə ki, şot'ay döörəst'ə amdarxon içoğoy  
arane oçala dirist' cöy-cöyt'unbi, t'e sunt'ay s'iyal  
Yok't'an.

26 Yok't'anaxun Almodad, Şelef, Xasarmavet',  
Yerah,

27 Gadoram, Uzal, Dik'la,

28 Oval, Avimael, Şeva,

29 Ofır, Xavila saal Yovave baki. Morox bito  
Yok't'anaxun bakiyoroxey,

30 içoğoxun əmələ hari azuk'xoy oçalxoval  
Meşadaxun burqı bəğc'eğalaç bakala Sefar  
uk'ala burux ganxol şirik' tanesay.

---

\* 10:25 10:25 *P'eleg* - əbrani muzin "p'eleg" əyit "cöybsun"  
upsune.

<sup>31</sup> Metərluğen, Şemaxun əmələ hari azuk'xo moroxey, hər azuk'iyal iz oçal, iz muze buy. Azuk' isə şi nəsiləxune əmələ haresa t'e amdari s'iyene taysay.

<sup>32</sup> Moval Noye ğarmoğoxun bakiyoroq q'a şot'oğoy nəsiləxun əmələ hari azuk'xo. Xenen çaxp'it'uxun oşa oçali çoyel bakala azuk'xoy bito mot'oğoxune əmələ hare.

## 11

### *Vaviloni k'üllə*

<sup>1</sup> T'e döörəst'ə dünyəne bakala amdarxoy bitot'in sa muzine əyitey, bitot'inal suna q'amışebaksay.

<sup>2</sup> Şorox gelebaksunen bəğc'eğalaç taşi Şinar oçala p'at'unp'i, hariyal sa qavun ga bəğəbi miya məsk'ənt'un saki.

<sup>3</sup> Sa ğiyal metərt'un pi: «Ekinan neşum k'ulen kərpiç düzbi şot'o yönbəri bok'osp'en». Haketərəl bit'un: şot'oğon jəne gala kərpiç, oç'in galal q'irt'un əşp'est'a burqi.

<sup>4</sup> Oşa metərt'un pi: «Ekinan sa şəhər lasaki iz biyex t'etər sa k'üllə biq'en ki, iz bul taşi göynulq'an p'ap'i. Metər bayan beşi s'i t'ap'eğale, me dünyəne şaralğayan açi teyan batk'al».

<sup>5</sup> Q'onçuğonal amdarxon biq'ala şəhərə q'a me alloy k'üllinə bəğseynak' oq'a şiri

<sup>6</sup> pine: «Morox bito amdarxoy sa azuk' k'inək' baki sa muzin əyitpsunaxune. Həysə metərt'un bsasa, oşa k'ə balt'un? Bəşinəmə haq'es tene bakal mot'oğoy!

7 Nexzu şigen mot'oğoy sunaxun əyitk'ala muza cöyben, barta suna maq'at'un q'amışaki».

8 Metərluğen, Q'ONÇUĞON t'etərə bi ki, şorox cöybaki dünyəni bip' t'ödx şart'unşı, t'e şəhərə l hat'etər qünqül manedi.

9 T'e gane s'iyal mot'o görət'un Vavilon \* laxey, Q'ONÇUĞON miya amdarxoy muza gərgürbi dünyənən sa şarpsuna görə.

*Şemaxun burqi Avramal şirik' bakiyorox  
(1 Hadis. 1:24-27)*

10 Moval Şemaxun baki't'oğoy siyəyi:

Oçala xenen çaxp'it'uxun p'ə usen oşa, Şeme düz sabaç yəş baka't'an iz ğar Arp'ak'sade baki.

11 Arp'ak'sad baki't'uxun oşa Şem hələ sa qobaç usenal yəşəyinşebi, şot'ay q'erəzəl ğarmux, xuyərmuxe baki.

12 Arp'ak'sadi otuz qo yəş baka't'an iz ğar Şelaxe baki.

13 Şelax baki't'uxun oşa Arp'ak'sad hələ sa bip'baç xib usenal yəşəyinşebi, şot'ay q'erəzəl ğarmux, xuyərmuxe baki.

14 Şelaxi otuz yəş baka't'an iz ğar Evere baki.

15 Ever baki't'uxun oşa Şelax hələ sa bip'baç xib usenal yəşəyinşebi, şot'ay q'erəzəl ğarmux, xuyərmuxe baki.

16 Everi otuz bip' yəş baka't'an iz ğar P'elege baki.

17 P'eleg baki't'uxun oşa Ever hələ sa bip'baç otuz usenal yəşəyinşebi, şot'ay q'erəzəl ğarmux, xuyərmuxe baki.

---

\* 11:9 11:9 Vavilon - əbrani muzin "vavilon", yəni "babel" əyit "gərgürbsun" əyitəne oşq'ar.



18 P'elegi otuz yəş bakat'an iz ğar Reune baki.

19 Reu baki'tuxun oşa P'eleg hələ sa p'əbaç vuy usenal yəşəyinşebi, şot'ay q'erəzəl ğarmux, xuyərmuxe baki.

20 Reuni otuz p'ə yəş bakat'an iz ğar Seruk'e baki.

21 Seruk' baki'tuxun oşa Reu hələ sa p'əbaç vüĝ usenal yəşəyinşebi, şot'ay q'erəzəl ğarmux, xuyərmuxe baki.

22 Seruk'i otuz yəş bakat'an iz ğar Naxore baki.

23 Naxor baki'tuxun oşa Seruk' hələ sa p'əbaç usenal yəşəyinşebi, şot'ay q'erəzəl ğarmux, xuyərmuxe baki.

24 Naxori saq'ovuy yəş bakat'an iz ğar T'eraxe baki.

25 T'erax baki'tuxun oşa Naxor hələ sa sabaç vuyes's'e usenal yəşəyinşebi, şot'ay q'erəzəl ğarmux, xuyərmuxe baki.

26 T'eraxi yetmiş yəş baki'tuxun oşa şot'ay me ğarmuxe baki: Avram, Naxor saal Xaran.

### *T'erax q'a T'eraxaxun bakiyorox*

27 Moval T'eraxi ğarmux: Avram, Naxor saal Xaran. Xarani Lut' uk'ala ğare buy.

28 Xaran iç isə hələ iz bava dirist' bakat'an izi nanaxun baki şəhərə, yəni xaldeyluĝoy Ur şəhərə p'ure.

29 Avram q'a Naxor laşk'oyt'unbaki. Avrami çuĝoy s'i Saray, Naxori çuĝoy s'i isə Milk'aney. Milk'a Xarani xuyərey, Xarani q'erəz sa xuyərəl buney, iz s'i İsk'a.

30 Sarayi əyel tene baksay, şo ərəmik'ey.

<sup>31</sup> T'eraxen iz ġar Avrama q'a iz bin Saraya saal Xaranaxun baki ġar Lut'a, yəni izi nəvə, ext'i içoğoy bakala xaldeyluğoy Ur şəhərexun c'ere. Şo Kənan oçalane taysun çuresay, ama hari Xarrana p'ap'i miyane məsk'ən saki.

<sup>32</sup> T'erax düz p'əbaç qo usen yəşəyinşi, hame Xarranal p'ure.

## 12

### *Buxaçuğoy Avrama c'ək'psun*

<sup>1</sup> Q'ONČUĞON Avrama pine: «Vi bakala ganu, vi q'oomxo, vi k'oja-mesa efa hayza Bezi va ak'est'ala oçala taki. \*

<sup>2</sup> Zu t'etər booz ki, vaxun kala sa azuk' törəyişakale, vi s'iya alabi va t'etər sa xeyir-bərəkət tadoz ki, xeyir-bərəkətin k'ə baksuna vast'a ak'alt'un.

<sup>3</sup> Va xeyir-bərəkət tadalt'uxun Zuval Bezi xeyir-bərəkətə tez kambal, va q'arğışbalt'u isə Zuval q'arğışi q'onçux booz. Oçali çoyel bakala azuk'xoy bitot'in xeyir-bərəkətə vaxun haq'ale».

†

<sup>4</sup> Avramenal Q'ONČUĞON içu pi k'inək' bi t'et'iin c'ere, Lut'al içuxuney. Şorox Xarranaxun c'eğat'an Avrami yetmiş qo yəşe buy.

<sup>5</sup> Avramen iz çuux Saraya, iz viçey ġar Lut'a, izi nökerxo q'a Xarrana əşp'i girbi k'ə bunesa bitova ext'i Kənan oçala yaq'ane baft'i. Şorox Kənan oçala p'ap'it'uxun oşa

\* **12:1 12:1** Ap'ost'. 7:2-3; Əbr. 11:8    † **12:3 12:3** Burq. 22:18; 26:4; 28:14; Ap'ost'. 3:25; Gal. 3:8

6 Şekema İša More uk'ala məxnə xodal şirik' taşi çurt'unpi, t'e vədə t'iya kənanluyoxe yəşəyınşbsay.

7 Q'ONÇUĞON miya Avrama ak'eşi pine: «Mone, vaxun törəyınşakalt'oğə tadoz me oçala!» Avramenal içuxun əyitp'i Q'onçuğoynak' t'iya sa q'urban eçala gane düzbi. ‡

8 Oşa Avram Bet'el şəhəri bəğc'eğalaç tərəf bakala buruxmoğone laşi, izi çadırxoval t'iyane laxi çurk'ala baki. Avrami çurpi me gane bəğbatk'alaç tərəf Bet'el şəhərey, bəğc'eğalaç tərəf isə Ay. Avramen miyal Q'ONÇUĞOYNAK' q'urban eçala ga düzbi şot'o bule k'os'p'i.

9 Oşa Avram yaq'a baft'i p'urum güneyaç, Negev ams'i oçal bakala tərəfe taşi.

*Avramen Saraya iz xunçi pi çalxest'un*

10 Samal oşa Avrami hari me oçala busaluğə burqəsi. Amdarxon içəğoy ukala şuma tet'un bəğəbsay, Avramal hayzeri Misirəne tağala baki.

11 Hari Misirə p'ap'ala vədine Avramen iz çuux Saraya pine: «Zu avazu ki, hun gözəlnu.

12 Misirluğon va ak'i avabakat'an ki, hun bezi çuuxnu, za bəsp'i va efalt'un.

13 Barta va bezi xunçiq'at'un avabaki, t'e vədə va görə zaal tet'un galdal, hər şeyal saat' bakale».Ş

14 Avram hari Misirə p'anep'i, misirluğonal bət'unği ki, Saray gele gözəle.

15 Faraoni saraya bakalt'oğonal Sarayi gözəlluğa fikirt'un tadi, taşiyal şot'o faraoni

---

‡ 12:7 12:7 Ap'ost'. 7:5; Gal. 3:16 § 12:13 12:13 Burq. 20:2; 26:7

t'öğöl t'ema tərif't'unbi ki, Saraya haq'i hart'un faraoni t'öğöl.

<sup>16</sup> Saray faraoni t'öğöl baksuna görə Avrami əşural saat'e taysay, şot'ay hər sa şey buney: eğelxo, beliyox, ərkəy q'a dişi elemxo, buşurxo, çuux nökerxo q'a işq'ar nökerxo.

<sup>17</sup> Ama Q'ONÇuğoy biin extenedi faraonen Avrami çuğo ext'i içeynak' çuux bsuna, şot'o görəl t'etərə bi ki, faraoni q'a iz saraya bakalt'oğoy bel bəlooxe hari.

<sup>18</sup> T'e vədə faraonen Avrama iz t'öğöl eçest'i pine: «Mo hetər əşen biq'e hun? Sarayi vi çuux baksuna het'u görən c'ap'pe zaxun?

<sup>19</sup> Het'u görən şot'o vi xunçi k'inək' çalxest'e? Zuval hələ şot'o zaynak' çuux pi hazq'e! Ext'a vi çuğoval açə bez piyexun!»

<sup>20</sup> Faraonen iz amdarxo tapşurebi, şot'oğonal Avrama q'a Saraya taşeri içoğoy oçalaxun c'evk'amin c'ovakest'undi. Şorox Misirəxun c'əğat'an içoğoy k'ə buneysa bitova ext'it'un c'eri.

## 13

### *Lut'e Avramaxun cöybaksun*

<sup>1</sup> Metərlüğən, Avramen iz çuğo q'a izi q'azayinşi girbi k'ə bunesa bitova ext'i Misirəxun c'ere. İzi viçey ğar Lut'al içuxuney, şorox qaybaki Negev ams'i oçalat'un taşi.

<sup>2</sup> Avram Misirəxun gele varlune c'eri, şot'ay sürüğə bakala heyvanxoy sayal geleney, q'ızıl-gümüşəl.

<sup>3</sup> Negev ams'i oçala p'ap'it'uxun oşa Avram Bet'el şəhərəçə taşi, eçeriyal iz çadıra Bet'el

q'a Ay şəhəri arane laxi, izi t'e vaxt' çurpi gala çurepi.

<sup>4</sup> Avramen miya t'e vaxt' Q'ONčuğoynak' q'urban eçala gaal düzbeney. İsə p'urum miya çurpi Q'ONčuğə bule k'os'p'i.

<sup>5</sup> Avramaxun sagala Misirəxun c'eri Lut'eyal, ham izi sürüğə bakala heyvanxoy say geleney, ham iz külfət kalaney.

<sup>6</sup> Şot'oğon ene içoğoy çadırxo suna İša laxesal tet'un baksay, şot'o görə ki, t'e vədə nə içoğoy heyvanxo otarişala ga tene p'oyesay, nə içoğoy külfəti jomo girbes bakala ukun.

<sup>7</sup> Avrami q'a Lut'e heyvanxo bəğala çobanxoval ene sunaxun yaq'ax tet'un taysay. T'e döörəst'ə me oçalxo hələ kənanluyox q'a p'erizluyoxal yəşəyişt'unbsay.

<sup>8</sup> T'e vədə Avramen Lut'a pine: «Eki t'etər ben ki, nə beşi, nə beşi çobanxoy arane exlət maq'an baki, şot'o görə ki, yan q'oomyan.

<sup>9</sup> Bəğa heq'ədər oçale bu, eki cöybaken hər soğə içeynak'q'an baki. Zaynak' fərg tene bu. Hun tərs tərəf tağayin, zu yön tərəf tağoz, hun yön tağayin, zu tərs».

<sup>10</sup> Lut'enal bənəgi ki, İordan oqe t'öğən bakala oçalxo taşi Şoara p'ap'amin saat' xe laft'ala oçalxone, lap Buxaçuğon Edena lasaki ganu q'a Misirə bakala oçalxone oşq'arst'a. Me exlət baki vədine Q'ONčuğon hələ Sodomə q'a Homorra şarpiteney.

<sup>11</sup> Metərluğən, Lut'en İordan oqe t'öğə c'ək'p'i bəğc'eğalaçe tağala baki. Hametər şorox cöyt'unbaki:

<sup>12</sup> Avram Kənan oçala manedi, Lut'en isə İordan oqe t'öğen tağala oçalxo c'ək'p'i, iz çadırxoval taşeri Sodom şəhərə İša lanexi.

<sup>13</sup> Sodom şəhəri amdarxo isə Q'ONçuĞo nu çalxala sa amdarxot'uniy, şorox günaxi boş batk'et'uniy tat'unsay.

<sup>14</sup> Lut' cöybaki taşit'uxun oşa Q'ONçuĞon Avrama pine: «Sa fırlıpa vi çurpi ganu bəğa mayal şirik'e taysa!

<sup>15</sup> Vi həysə ak'ala me oçala dirist' va tadoz, vaxun törəyinşakit'oğoy bakale şo həmişəluğ. \*

<sup>16</sup> Oçali çoyel bakala q'ume hama booz Zu vaxun törəyinşaki nəsilə saya. T'e q'uma nu böq'əlpi çark'est'es bakala k'inək', şot'oğoval böq'əlpi çark'est'es tene bakal.

<sup>17</sup> İsə taki Zu va tadala me oçala belxun oşel tarapa!»

<sup>18</sup> Memiinal c'erit'uxun oşa Avram Xevronaçe taşi, taşeriyal izi çadırxo Mamreni məxlüğ uk'ala ganu İša laxi çurepi. Şot'in miya Q'ONçuĞoynak' q'urban eçala gaal düzebi.

## 14

### *Avrami Lut'a çark'est'un*

<sup>1</sup> Şinari padçağ Amrafel bakat'an, Ellasari padçağ Aryok', Elami padçağ K'edorlaomer, Goy-imi padçağ isə T'idal bakat'an

<sup>2</sup> davane burqeşi. Şorox hayzeri Sodomi padçağ Berayi, Homorray padçağ Birşayi, Admay

---

\* 13:15 13:15 Ap'ost'. 7:5

padçağ Şinavi, Şevoyimi padçağ Şemeveri q'a Belay, yəni Şoari padçağı loxol davinat'un taşi.

<sup>3</sup> Me padçağxonal içoğoy loxol davinen eğalt'oğoy bəş çurpes bakseynak' içoğoy q'oşunxo gərbi Siddim uk'ala dərəne çurt'unpi. Mo həysə Elaxoy dəniz bakala gane.

<sup>4</sup> P'as's'e useney ki, K'edorlaomeren şot'oğoy iz kiyel badi efeney, ama xibes's'emci usenast'a eqt'unşi.

<sup>5</sup> Mot'oxun sa usen oşa isə K'edorlaomeren q'a me əşləst'a iz tərəf bakala padçağxon c'eri rafaluğoxun Aşt'erot'-K'arnayima uk'ala gala, zuzluğoxun Hama uk'ala gala, emluğoxun K'iryat'ayima,

<sup>6</sup> xorluğoxun isə ams'i oçali oşel bakala El-P'arana tağala yaq'e loxol, Seir uk'ala burux ganxo davabi şot'oğoy tat'unşeri.

<sup>7</sup> Oşa t'et'iin qaybaki En-Mişp'at'aç, yəni Qadeşaçt'un taşi. Taşiyal amalegluğoy q'a Xaseson-T'amara yəşəyinşala emorluğoy oçalxo davabi dirist' ext'undi.

<sup>8</sup> Metərluğen, Sodomi padçağen, Homor-ray padçağen, Admay padçağen, Şevoyimi padçağen saal Belay, yəni Şoari padçağen, Siddim uk'ala dərəne içoğoy q'oşunxo girbi c'ert'un ki, davabalt'un.

<sup>9</sup> İçoğoy loxol eğalorox isə Elami padçağ K'edorlaomer, Goyimi padçağ T'idai, Şinari padçağ Amrafel saal Ellasari padçağ Aryok'ey. Bip' padçağı q'oşunen qo padçağı q'oşunaxun davabaley.

10 Me Siddim uk'ala dərənə isə oçali oq'axun q'ire c'eyşay, t'iya bakala kururxoval bito me q'iren buyey. Sodom q'a Homorray padçağı əsk'ərxonal davina təşevk'i t'ist'a burqat'an gelo me kururxo baft'i p'urt'un. Dirist' mandiyorox isə c'eri buruxmoğot'un t'it'eri.

11 Davina təşeri t'e bip' padçağenal Sodom q'a Homorra şəhərə k'ə bunesa bitova fūq'p'i tat'unşeri, içoğoy ambarxo bakala ukunal şirik'.

12 Sodoma bakala Avrami viçey ğar Lut'al fūq't'unpi, tağat'anal şot'o içoğoy bəş badi haq'i tat'unşı.

13 T'etərə baki ki, şot'oğoy kiyexun t'it'eri içü çark'est'es baki sa amdare buy, şot'in hari mot'o əbraniğoxun bakala Avrama p'ap'esebi. Avram Mamreni məxlug uk'ala ganu işane baksay, Eşkol q'a Aneral hame Mamreni nəsiləxunt'unıy. Mot'oğon içoğoy arane irəziluğt'un ğaçeşey ki, çətinluğa baft'at'an suna köməybalt'un.

14 Avramen iz viçey ğar düşməni kiyel bak-suna ibakat'an, içoğoy pula qaypi ğinaxun iz şuma kəyi kalabaki ğarmoğoxun xibbaç muğes's'e tanluğ sa dəst'əne girbi. Şo Lut'a biq'i təşerit'oğoy baç'anexun baft'i, düz Dan şəhərəl şirik' taneşi.

15 T'iya p'ap'it'uxun oşa üşə iz amdarxo dəst'oğə cöybi iz viçey ğara biq'i təşerit'oğoy bəşt'an bot'esedi. Şorox Avrami girbi eçeri dəst'in bəş çurpes nu baki c'eri t'it'alat'un baki, Avramenal şot'oğə düz Damask'i q'uzey tərəf bakala Xovinal şirik' şəp'eşi.

16 Avramen şot'oğoy kiyelxun içoğoy fūq'p'i



taşerit'oğō bitova exedi. Lut'a, Lut'e çupuxxo q'a nökörxoval çark'esedi, Lut'axun fūq'p'it'oğoval bitova qaydi exedi.

*Melk'isedek'i Avrama xeyir-bərəkət tast'un*

<sup>17</sup> Avram K'edorlaomera q'a şot'ay tərəf bakalt'oğō şəp'eşi qaybakat'an iz bēš Şaveni dərə uk'ala gala Sodomi padçağə c'eri. Me dərəni s'iya "Padçaği dərəl" next'uniy.

<sup>18</sup> Salemi padçağ bakala Melk'isedek'al iz kiyel şum q'a fi ext'i c'ereney. Me Melk'isedek' Ala Arşi Buxaçuğō q'ulluğbala sa bəyinşey,

<sup>19</sup> şot'in Avrama me əyitmōğō pi xeyir-bərəkəte tadi: «Ala Arşi Buxaçuğon, göyə q'a oçala Yaratmışit'in Avrama xeyir-bərəkətdən tadi!

<sup>20</sup> Düşmənxo vi kiyel tadi Ala Arşi Buxaçuğō alxışq'an baki».

Avramenal düşməni kiyexun ext'it'oğoy vis' payaxun sunt'u Melk'isedek'ane tadi. \*

<sup>21</sup> Sodomi padçağən isə Avrama metərə pi: «Za tək bezi amdarxo qayda tada, mandi bito viq'an baki».

<sup>22</sup> Ama Avramen Sodomi padçağa qaybaki metərə pi: «Ala Arşi Buxaçuğoy bēsez nex, göyə q'a oçala yaratmışi Q'ONçuğoy s'iyaz duği elase ki,

<sup>23</sup> zast'a vi sa çöpəl tez efal. Za vi hik'k'al lazım tene, oşa umapa ki, "zuz Avrama bēš badi".

<sup>24</sup> Bezi amdarxon kəyit'oğō c'erit'uxun oşa zaxun sagala davabi Aneri, Eşk'oli saal Mamreni paya tada, q'erəz hik'k'al çurtezsa».

---

\* 14:20 14:17-20 Əbr. 7:2

# 15

## *Buxaçuğoy Avramaxun irəzilüğ ğaçesun*

<sup>1</sup> Sa heq'ədər vədə oşa Q'ONČuğon Avrama ak'eşi pine: «Avram, q'ımaba! Va Zuz q'orişbsa, vi Bezi əyiten taysuni əvəzəl q'at-q'at haq'alnu».

<sup>2</sup> Ama Avramen qaybaki metərə pi: «Ay bezi Buxaçuğ bakala Q'ONČux, bezi əyel nu baki'tuxun oşa, Vi za tadalt'oğoy məənə hik'ə? Zu p'uri taşit'uxun oşa hər şey damask'lu Eliyez-era manst'eynak'?»

<sup>3</sup> Oşa Avramen saal pine: «Za sa zürgət ten tadi, isə mone, bezi k'oya bakala nökerə mandale bezi hər şey!»

<sup>4</sup> Q'ONČuğoy Avrama pi əyit isə mone baki: «Şot'o təə, vaxun baki'tu mandale vi hər şey».

<sup>5</sup> Oşa Q'ONČuğon şot'o qavuna c'evk'i pine: «Göynul bəğa, vi zənden, t'iya bakala muç'uliğ böq'əlpi çark'est'es bankon? Tenbakon. Haketərəl vaxun baki'toğ böq'əlpi çark'est'ala tene bakal». \*

<sup>6</sup> Avram Q'ONČuğ vənəbaki, me vələğa görəl şo Q'ONČuğoy piyes düzgünə ak'eşi. †

<sup>7</sup> Oşa Buxaçuğon saal Avramaxun əyitp'i pine: «Zu va xaldeyluğoy Ur şəhərexun c'evk'i miya eçeri Q'ONČuxzu, eçerezu ki, me oçalxo həmişəluğ va tadoz».

<sup>8</sup> Avramen xavare haq'i: «Ay bez Buxaçuğ bakala Q'ONČux, hetər avabakoz p'oy zu me oçalxoy ene bez baksuna?»

---

\* 15:5 15:5 Rim. 4:18; Əbr. 11:12 † 15:6 15:6 Rim. 4:3,9,22; Gal. 3:6; İak'. 2:23

<sup>9</sup> Q'ONČuĞonal pine: «Barta Zu Bez tadi əyiti loxol çurpsuna ak'est'az. Hayza həysə xib useni sa dənə ocas, sa dənə keçi, sa dənə eğel saal sa dənə giyə q'a təzə p'ap'i göyərcin eça».

<sup>10</sup> Avramen içü pi k'inək' bi mot'oğə bitova eçeri şamepi, oşa heyvanxo biyexun qıbi qıt'u sa tərəf, qıt'uval t'e soğə tərəf çüt-çüt bi lanexi, ama q'uşurxo qıtenebi, şot'oğə dirist'e laxi. ‡

<sup>11</sup> Murdarbaki heyvan ukala q'uşurxo hari yeq'e loxol arst'unt'un çuresay, ama Avramen şot'oğə şəp'esay.

<sup>12</sup> Hari bəğ batk'ala vədine Avrama bəğəloy sa nep'ene çəxp'i, şə nep'e boşal gip, zülmət sa bayinq'unane baft'i.

<sup>13</sup> T'e vədə Q'ONČuĞon Avrama pine: «İbaka, k'əz nex: vaxun törəyinşaki nəsil bip'baç usen q'ərib sa gala yəşəyinşale, t'iya bakalt'oğonal şot'oğə k'ul k'inək' əşp'est'i koruğ zapest'alt'un. §

<sup>14</sup> Ama Zu t'e ölkın amdarxoy cazina tadoz, vaxun törəyinşaki nəsiləl t'e ganuxun içəğoy kul buy c'eğalt'un. \*

<sup>15</sup> Hun isə pis əş ten ak'al, vi pula q'ic'p'i t'e dünyəne tağat'anal vaynak' şameşi ömürə yəşəyinşi lap q'ojabaki bakalnu.

<sup>16</sup> Vaxun bakiyoroş me oçala qaybakseynak' isə bip' nəsilə badalbaki buq'on, şot'o görə

---

‡ **15:10 15:10** Mo t'e vaxt'in amdarxoy irəzilüğ gəçəğat'an bala sa hərəkətey. Heyvanxo qıbi, oşal şot'oğoy biyexun c'ovaksun şə upsuney ki, me irəzilüğ gəçəğalt'oğoy mat'in izi tadi əyiti loxol nu çurk'ayın, şot'ayal axır me heyvanxollarik'q'an baki. § **15:13**

**15:13** C'eys. 1:1-14; Ap'ost'. 7:6 \* **15:14 15:14** C'eys. 12:40-41; Ap'ost'. 7:7

ki, miya bakala emorluğoy əsp'est'ala günaxxo hələ jomol şirik' tene buybake, şot'oğoy cazina zapest'ala ği hari tene p'ap'e».

<sup>17</sup> Bəğ batk'i tam bayinq'bakit'uxun oşa Avramen qibi heyvanxoy bixexun hari k'üünəxbakala buxari q'a bok'ala sa yalove c'ovaki.

<sup>18</sup> Hametər Q'ONÇUĞON Avramaxun İzi irəzilüğ ğaçesuna ak'est'i pine: «Mone, Misirə bakala oqnuxun burqi kala Yevfrat oqnul şirik' bakala me oçalxo bitova vaxun bakit'oğoz tast'a.

<sup>19</sup> K'ayinluğoy, genizluğoy, gadmonluğoy,

<sup>20</sup> xet'luğoy, p'erizluğoy, rafaluğoy,

<sup>21</sup> emorluğoy, kənanluğoy, ğirğaşluğoy q'a yevusluğoy yəşəyişala me oçal vaxun törəyişakit'oğ mandale». †

## 16

### *Acari Avramaxun bñhi baki İsmaila eşt'un*

<sup>1</sup> Sarayen Avrameynak' əyel eçes bateneksay. Şot'ay misirlu sa çuux-nökərə buy, iz s'i Acar.

<sup>2</sup> Sarayen Avrama metərə pi: «İsə ki Q'ONÇUĞON za əyel tene tast'a, ext'a bezi me çuux-nökərəxun baka. Bərkə kot'in q'a bakayin zaynak' sa ğar eneçeri». Avramen Sarayi əyitə bəneği,

<sup>3</sup> Sarayenal izi çuux-nökərə, misirlu Acara ext'i izi işq'ara çuux pi tanedi. Avrami Kənan oçala eysun isə vis' useney.

† 15:21 15:18-21 Ap'ost'. 7:5

<sup>4</sup> Avram Acaraxun baneki, Acaral əyeləne mandı. Acaren iz bñhi baksuna avabakala k'inək' içü kalane taşt'a burqi.

<sup>5</sup> T'e vədə Sarayen Avrama pine: «Hunnu kot'o bez bel laçuvk'ıyo! Ext'i bez kiin kot'o vaynak' çuuxez bi, isəəl bñhi baki zaynak' yağine bake. Barta isə Q'ONÇUĞONQ'an pi şine beşi boşt'an düz nex».

<sup>6</sup> Avramen qaybaki metərə pi: «Vi nökerə hunen ava, hetər çurensa hat'etərəl ba». Hat'e ğınaxun Sarayen bureqi iz nökerə pul tadi işiğ nu tast'a, axırdal t'etərə baki ki, Acaren iz bula haq'i t'it'əlane baki.

<sup>7</sup> Ams'i oçala, Şur şəhərə tağala yaq'e loxol sa orayine buy, Acar hari miya p'ap'ala vədine Q'ONÇUĞON İz angela şot'ay bəş c'evk'i İz muzin

<sup>8</sup> pesedi: «Ay Sarayı nöker Acar, sa upa bəyn, metər mayinen eysa, maçun taysa?» Acarenal qaybaki "şineynak' ki nökerluğezbsa, şot'oxunez bez bula haq'i t'ist'a - Sarayaxun" pine.

<sup>9</sup> T'e vədə Q'ONÇUĞON angela İz muzin saal pesedi: «Qaybaka taki, vi bulal k'os'p'a vi nökerluğa ba».

<sup>10</sup> Oşa metərə pi: «Vaxun kala sa nəsil törəyinşakale, şot'oğoy saya t'eq'ədər booz ki, böq'əlpı çark'est'ala tene bakal şot'oğ».

<sup>11</sup> Q'ONÇUĞON saal angeli muzin əyitp'i pine: «Avazu ki, bñhinu. Vi sa ğar bakale, iz s'ıya İsmail \* laxa, şot'o görə ki, Buxaçuğon vi t'ar ğine va inebaki.

---

\* **16:11 16:11** *İsmail* - əbrani muzin "ismail" əyit "Buxaçuğon inebaksa" upsune.

<sup>12</sup> Vi me ğaren şuk'k'ala bač'an tene k'os'p'al, izi kalo iç bakale həmişə. Nə iç şuk'k'alaxun tene p'aq'al, nəəl içuxun tet'un yaq'ax tağal. Şot'ay ara izi viçimoğoxunal şaat' tene bakal».

<sup>13</sup> Acaren "mone, za Ak'alt'u zuval azk'i" pi, içuxun əyitk'ala Q'ONčuğoy s'iya "Za ak'ala Buxaçuşe" laxi.

<sup>14</sup> Kot'o görət'un həysəəl Qadeşi q'a Beredi arane bakala t'e orayini s'iya Beer-Laxay-Roi † nex.

<sup>15</sup> Hametər, Acaren Avrameynak' sa ğare eçeri, Avramenal t'e ğare s'iya İsmaille laxi.

<sup>16</sup> Acaren İsmaila eçat'an Avrami səksən üç yəşe buy.

## 17

### *Sünnətbaksun - Buxaçuğoxun ğaçəsi irəziluğa əməlsun upsune*

<sup>1</sup> Avrami doxsan vuy yəş bakat'an Q'ONčuğon şot'o ak'əsi pine: «Bitova Başarbala Buxaçuş Zuzu! Bez laxi yaq'en taki, günaxal va İša bist'a ma barta.

<sup>2</sup> Zu isə vaxun sa irəziluğ ğaçəğoz, vaxunal bəq'əlpı çark'est'es nu bakala sa nəsil törəyinşakale».

<sup>3</sup> Mot'o ibaki Avramen Buxaçuğoy bəş çökt'i iz bul oçala laft'amin k'os'ebaki, Buxaçuğon isə saal əyitpsa burqi pine:

<sup>4</sup> «Mone, vaxun sa irəziluğ ğaçəsi va əyitez tast'a ki, vaxun azuk'xo törəyinşakale.

---

† 16:14 16:14 Beer-Laxay-Roi - əbrani muzin me əyitmux "za ak'ala Dirist' Bakalt'ay orayin" upsune.

<sup>5</sup> Vi s'iyal ene Avram təə, Avraham \* bakale, şot'o görə ki, vaxun törəyişaki t'e azuk'xoy bitot'ay bava hun bakalnu. †

<sup>6</sup> Vaxun törəyişakalt'oğə t'eq'ədər booz ki, azuk'xo əmələ eğale vaxun, padçağxo c'əğale vaxun baki nəsiləxun!

<sup>7</sup> Me irəzilüğa vaxun q'a vaxun baki'toğoxunezğaçesa, viyal, vaxun törəyişakit'oğoyal Buxačux baksuna həmişəluğ əyitez tast'a.

<sup>8</sup> Həysə vi q'ərib k'inək' çurpi me Kənan oçala ext'i həmişəluğ va q'a vaxun törəyişakalt'oğə tadoz Zu. Şot'oğə mandale me oçal, Zuval içəğoy Buxačux bakoz!» ‡

<sup>9</sup> Oşa Buxačuğon Avrahama pine: «Ama hun q'a vaxun törəyişakalt'oğonal, nəsilxoval hari badalbakayin Bezi vəxunğaçesi irəzilüğa əməl balanan.

<sup>10</sup> Efi meğaçesi irəzilüğa əməlbsuna ak'est'eynak' isə efi boş k'ə işq'ar q'a ğar əyel bunesa, sünnətbakalane. §

<sup>11</sup> Sünnətbaksunen ak'est'alnan Bezi q'a efi araneğaçesi irəzilüğa əməlbsuna.

<sup>12</sup> Ef boş k'ə ğar əyel bunesa, nanaxun baki'tay muğumci ğine sünnətbakalane: çuresa iz pula ef k'oya qaypi əyelq'an baki, çuresa tənġinen haq'esi nökəri əyel. Barta mo həysəəl, oşa eğala nəsilxoynak'al həmişə metərq'an baki.

<sup>13</sup> İz pula ef k'oya qaypi ğar əyelal sünnətbakalane, oşa tənġinen haq'i eçeriyoval.

---

\* 17:5 17:5 Əbrani muzin "avram" əyit "kala bava", "avraham" isə "gelet'oğoy bava" upsune. † 17:5 17:5 Rim. 4:16-17 ‡ 17:8 17:8 Ap'ost'. 7:5 § 17:10 17:10 Ap'ost'. 7:8; Rim. 4:11

Efi bədəni loxol bakala t'e yeq'a bot'i bost'unen ak'est'ale Bezi vəxun həmişəluğ sa irəzilüğğaçesuna.

<sup>14</sup> Ef boş nu sünnətbakiyo, yəni iz bədəni loxol bakala t'e yeq' nu bot'eşiyo nu bakalane. Metərt'ay tura bot'anan azuk'axun, şot'o görə ki, Zaxunğaçesi irəzilüğa nu əməlbəlonə şo».

<sup>15</sup> Oşa Buxaçuğon Avrahama metərə pi: «Vi çuğoval ene Saray pi ma k'alpa, geyin gınaxun şot'ay s'i Sarane \* baki.

<sup>16</sup> Bezi xeyir-bərəkətə tadi vaynak' sa ğar eçest'oz Zu şot'o. Şot'o t'etər sa xeyir-bərəkət tadoz ki, millətəxə törəyınşakale şot'oxun, azuk'xoynak' padçağəxə əmələ eğale».

<sup>17</sup> Avrahamen p'urum Buxaçuğoy bəş çökt'i iz bul oçala laft'amin k'os'ebaki, iz boş isə axşumpi "maya ak'eşe ki, sabaç yəşt'ə amdaraxun əyel bakane? Doxsan yəşt'ə Saran eçale meyin oşa əyel?" pine.

<sup>18</sup> Metər fikirbiyal Buxaçuğə pine: «İsmaili elmux dirist', şot'ay Vi piyes şaat' ak'esun za bəse!»

<sup>19</sup> Ama Buxaçuğon qaybaki metərə pi: «Bezi va pi k'inək' bakale, ğara vi çuux Saran vaynak' eçale, hunal t'e ğare s'iya İsaak' † laxalnu. Şot'oxun q'a şot'oxun törəyınşakalt'oğoxunezğaçesa Zu me həmişəluğ irəzilüğa.

<sup>20</sup> Ama vi İsmaili barada pit'oğoval izbaki Zu, Bezi xeyir-bərəkətə kamtezbəl Zu

---

\* **17:15** **17:15** *Sara* əbrani muzin "sara" əyit "çuux-padçağ" upsune. † **17:19** **17:19** *İsaak'* əbrani muzin "isaak'" əyit "axşumene" upsune.



şot'oxun. Şot'o t'ema əyel tadoz ki, şot'oğoxun törəyinşakalt'oğō bōq'əlpī çark'est'es tene bakal. P'as's'e dənə kalaluğbal c'eğale şot'ay nəsiləxun, kala sa azuk'i bava bakale şo.

<sup>21</sup> Bezi uk'ala irəzilüğa isə vi ġar İsaak'axun ġaçeğoz, eğala usen me vədine Saran vaynak' eçala ġaraxun».

<sup>22</sup> Metər piyal Buxaçux Avrahami t'öğölxun əxilebaki.

<sup>23</sup> Avrahamenal bitova Buxaçuğon içü pi k'inək' bine. Şot'in hat'e ġi iz k'oya k'ə işq'ar q'a ġar əyel bunesa bitova sünnətebi, içuxun q'a iz ġar İsmailaxun burqī, iz k'oya nanaxun baki nökerxoxun q'a oşa tənġinen haq'i nökerxol şirik' şü bunesa bitova.

<sup>24</sup> Avrahami sünnətbakat'an doxsan vuy,

<sup>25</sup> izi ġar İsmaili isə xibes's'e yəşe buy.

<sup>26</sup> Şorox p'öğəl hat'e sa ġinet'un sünnətbaki,

<sup>27</sup> Avrahami k'ojin nökerxoxun baki ġar əylux q'a oşa tənġinen haq'əsiyoroş hat'e ġinet'un sünnətbakey.

## 18

*Hari q'onağxon Avrahama izi ġar baksuni barada şaturbəş avabakeş'un*

<sup>1</sup> Berezərey, Avrahamenal eğarixey pi iz çadıra bağala gane bəş, Mamreni məxluğ uk'ala ganu İša arşeney. Hamiya Q'ONÇuxə şot'o ak'əsi,

<sup>2</sup> Avrahamenal bəneği ki, samal bəş xib tan çurpene. Hayzeri şot'oğoy bəşe taşi, oçala p'ap'amin k'os'p'akiyal

<sup>3</sup> pine: «Bez ağa, əgər mot'o zaynak' gele ten aksasa, me k'ule t'öğölxun hat'etər c'ovaki tamaki.

<sup>4</sup> Bartanan vəynak' xeq'at'un eçeri, vənal ef turmoğə os'k'i, arşi samal me xodin tume mandak'luğnan haq'on.

<sup>5</sup> Zuval t'emaçağ vəynak' şumez həzirbest'on. İsə ki me k'ule k'ojin t'öğölxunнан c'ovaksa, ef ük'e sa loq'ma duğanan, oşa hayzeri p'urum yaq'a bafnandon». Amdarxonal qaybaki "lap şaat', barta vi uk'aloq'an baki" pit'un.

<sup>6</sup> Me əyitə ibakala k'inək' Avrahamen çadıra taşi Sara pine: «Usum baka, ən şaat' xarinaxun xib usk'un ext'a boq'oy şarpi şum bada».

<sup>7</sup> Oşa kap heyvanxo efala galane taşi, t'iyal izi moziğoy ən şaat't'u c'ək'p'i nökerə tapşurebi ki, şot'o şampi xorayq'an həzirbi.

<sup>8</sup> Hametər, Avrahamen eçeri q'onağxoy bəş muç'anaq'i çə, şor saal həzirbi yeq'a lanexi, içal şot'oğon ukamin xodin tume çurepi.

<sup>9</sup> Oşa q'onağxon Avrahamaxun xavart'un haq'i: «Vi çuux Sara maya?» Avrahamenal qaybaki "miya, çadırane" pine.

<sup>10</sup> Q'onağxoy sunt'in pine: «Eğala usen hame vədine zu p'urum vi t'öğöl eğoz, t'e vədə vi çuux Saray sa ğar bakale». \* Saran isə şot'oğoy baç'ane, çadıra bağala gane bəş çurpi ümüxelaxsay.

<sup>11</sup> Avraham q'a Sara ene q'ojabaket'uniy, Sara paltar aksunaxunal bot'bakeney.

---

\* 18:10 18:10 Rim. 9:9

<sup>12</sup> Şot'o görəl me əyitə ibakat'an Saray axşumen biq'i iz boş metərə fikirbi: "Bezi popal mas'ibakene, mot'oğon miya işq'araxun bask'i əyel eşt'unaxunt'un əyite! İşq'ariyal sa tur gərəmzoğone".

<sup>13</sup> T'e vədə Q'ONÇUĞON Avrahama pine: «Het'u görə Saran axşumpi "zane mandiyo meyin oşa əyel eşt'un" nex?

<sup>14</sup> Q'ONÇUĞOY kiyexun nu ayeğala şey tene bu! Eğala usen Bezi pi vədine eğoz, Saray q'ujelal sa ğar əyel bakale».

<sup>15</sup> Metər uk'at'an, Saran q'iyexun əfçiduği "zu tez axşumpe" pine. Şot'in isə qaybaki "təə, axşumpenu" pine.

### *Avrahami Buxaçuğə Sodom şəhərə nu şarpseynak' xoyinşpsun*

<sup>16</sup> Hametər, q'onağxo hayzeri p'urum yaq'at'un baft'i, Avrahamal c'ere ki, taşeri şot'oğə c'ovakest'ale. Şorox Sodom şəhərəçt'un taysay,

<sup>17</sup> Q'ONÇUĞONAL q'onaği muzin əyitp'i pine: «Bezi ük'e biq'est'it'oğə het'u görə Avrahamaxun c'ap'baz?

<sup>18</sup> Kala, zorba sa millət törəyinşakale şot'oxun, Bez tadala xeyir-bərəkətin k'ə baksuna şot'ost'a ak'alt'un oçali çoyel bakala azuk'xoy bitot'in.

<sup>19</sup> Bezi c'ək'p'i içü əyit tadiyone şə, şot'in ak'est'ale Bezi laxi yaq'en taysuni, düzgün baki günaxaxun əxil çurpsuni k'ə baksuna. Mot'o izi əyloğə q'a şot'oğoxun oşa eğala nəsilxoval avabakest'ale, şot'oğonal Bezi əyit tadit'oğoy hari bex c'eyşuna içəğoy piin ak'alt'un».

20 Oşa Q'ONČuĞon saal pine: «Sodoma q'a Homorrina bakalt'oğoy biq'ala əşur hari bez ümüğü p'anep'i, günaxi boş batk'et'un tat'unsa şorox.

21 Kot'aynak'ez şire, şot'oğoy kiyexun əzyət zap'k'alt'oğon Za k'alpi xoyinşp'at'an pit'oğoy düz baki nu baksuna avabakseynak'. Bez piinez aksun çureşi».

22 Q'onağxoy p'öğö fırlıpi tat'unşı Sodomaç, Q'ONČux isə hələ Avrahami t'öğöley.

23 Avrahamenal Şot'o İşalayınşaki pine: «İsə düzgünt'oğoval günaxkərxoxun sagala əfçibalnu?

24 Uk'en şəhərə əlli tan düzgün amdare bu. İsə eçeri t'iya bakala pist'oğö görə dirist' şəhərə əfçibalnu? P'oy me əlli tan? Yəni Vi ük' tene bok'al şot'oğoynak'?

25 Zu vətəz, Vi biq'ala əş tene mo! Düzgünt'oğö nu düzgünt'oğoxun sa bitenq'on Hun, şot'oğö suna gərbi əfçitenbon! Hun metər əş biyaltenq'on, mot'o sal vəyaltez. Dirist' dünyəni əşlən bəğsa Hun, maya ak'eşe Vi düzgün q'ərar nu tast'un?»

26 Q'ONČuĞon qaybaki metərə pi: «Sodoma əlli düzgün amdar bəğəbayiz, şəhərə tez galdal, barta şot'oğoy belq'at'un fırlıpi».

27 Avrahamen saal pine: «Şuzu ki zu? P'uri oçalı oq'a tağala, t'iyal k'ula gərbaki əfçibakala sa amdarzu, q'erəz hik'k'al! Za tene mandiyo Va əyit uk'ala, ama p'urumal uk'oz:

28 əlli tan tene baki, q'ırx qo tane baki, t'e vədə k'ə balnu? Qo tan kame pi dirist' şəhərə

əfçibalnu?» Q'onçuğonal qaybaki "t'iya q'ırx qo tan düzgün amdar bəğəyəğayin, t'e şəhərə galtezdal" pine.

<sup>29</sup> Avrahamen saal pine: «Q'ırx qo tan tene, q'ırx tane bəğəyəsi, t'e vədə?» Q'onçuğonal qaybaki "q'ırx tana görəl tez galdal" pine.

<sup>30</sup> Avrahamen saal pine: «Q'onçuğoy əcuğon maq'an biq'i, ama p'urumal uk'ala bakoz: p'oy otuz tan bakayin hetər bakale?» Q'onçuğonal qaybaki "otuz tanal bəğəyəğayin tez galdal" pine.

<sup>31</sup> Avrahamen saal pine: «İsə ki ketərə, ük'bi saal xavar haq'oz: q'a tan bəğəyəğayin hetər balnu?» Q'onçuğonal qaybaki "q'a tan bəğəyəseq'an, t'e şəhərə Bez kula tez duğal" pine.

<sup>32</sup> Avrahamen saal pine: «Vi əcuğon maq'an biq'i, ay Q'onçux, ama bez çoya boçubi axırinci kərəməl xavar haq'oz: uk'en vis' tane bəğəyəsi, t'e vədə k'ə balnu?» Q'onçuğonal qaybaki "lap vis'c'ə tanal bəğəyəğayin, zu t'e şəhərə tez galdal" pine.

<sup>33</sup> Me exlətəxun oşa Q'ONÇUĞON Avrahama efi taneşi, Avrahamal qaybaki iz mandala galane taşi.

## 19

*Buxaçuğoy Sodoma q'a Homorra əfçibsun saal Lut'a çark'est'un*

<sup>1</sup> Avrahamen q'onağbi t'e p'ə angel hari Sodoma p'ap'at'an ene biyənebaksay. Şəhərə bağala darvazin tume arşi Lut'en şot'oğə ak'i,

hayzeri bəşe c'eri, oçala p'ap'amin k'os'p'akiyal pine:

<sup>2</sup> «Bezi ağoox, ekinan vəx q'onağbaz. Me nököri k'oya başı efi turmoğos'k'aynan, bask'i mandak'luğ haq'aynan gele müqezbakon. Oşa savaxt'an hayzeri p'urum yaq'a bafnandon». Şot'oğon isə qaybaki "əzyət ma zapanan, yan hamiya sa ga bəğəbi bask'alyan" pit'un.

<sup>3</sup> Ama Lut'en şot'oğos' t'emanə xurixuribi ki, axırda izi əyitə bask'i tat'unşi içuxun. Lut'enal eçeri təzə baldamac badest'i şot'oğoynak' şume laxi, şot'oğonal arşi kəyt'un.

<sup>4</sup> Ama bask'ala vədine Sodoma cəyil-q'oja, k'ə işq'ar bunesa, hari Lut'e k'ojin hərrəminə biq'est'i çurt'unpi.

<sup>5</sup> Burt'unqi Lut'a k'alpi metər upsa: «Mayat'un şorox? Me üşə vi k'oya mandala amdaxoy qoşt'anyan hare, eça şot'oğos' miya beş əşlə biq'en».

<sup>6</sup> Lut'en c'eri, iz bač'anexun çomoval but'k'it'uxun oşa

<sup>7</sup> pine: «Ay bez viçimux, metər əş ma biq'anan!

\*

<sup>8</sup> Bəğanən k'əz nex, bezi k'oya işq'ara nu taşi p'ə xuyərzax bu. Şot'oğos' eçaz, k'ə çurnansa banan, ama ef bəş biyaz, bez k'oya hari q'onağa ma galdanan».

<sup>9</sup> Giresi işq'arxon isə qaybaki "aça memiin! Beş oçalxo hari arsene, miya yax haq'ile tast'a!" pit'un. Şot'oğon Lut'a "t'etər ma ba ki, va kot'oğoxun betər ben" pi burt'unqi şot'o lik'st'a

---

\* 19:7 19:7 2 P'y. 2:7

ki, çomo xoxp'i k'oya bağalt'un.

<sup>10</sup> T'e vədə k'oya bakala q'onağxon çomo qaypi Lut'a zapi bat'undi bona, çomoval kiritt'unbi.

<sup>11</sup> Çomoy tume gireşit'oğə isə t'etərt'un bi ki, cəyil-q'oja, t'iya şu bunesa bitot'ay pulmux k'aç'ine baki. Amdarxon sal k'oya bağala çomo bəğəbes tet'un baksay.

<sup>12</sup> Q'onağxon Lut'a pit'un: «Şuvax bu ene me şəhərə? Yeznoox, garmux, xuyərmux, vi külfətəxun şu buvaxsa ext'a c'eki memiin,

<sup>13</sup> şot'o görə ki, male mande me şəhəreynak', tumexun əfçibalyan me ganu! Hari p'anep'i Q'ONÇUĞoy ümüğü miya bakalt'oğon amdarxo zapest'alorox, isəəl mone, yax yaq'abene ki, oçalen sa ben me şəhərə».

<sup>14</sup> Lut'enal iz xuyərmoğə besi yeznoğoy t'öğöl taşi pine: «Usumbakanan, c'ekinan me şəhərexun, Q'ONÇUĞon əfçibale həysə me ganu». Ama şot'oğon t'etərt'un fikirbi ki, Lut'en zarafat'ebşa.

<sup>15</sup> Kəybakat'an k'oya q'onağ hari angelxon Lut'a kapt'i pit'un: «Usumbaka! Vi çuğə q'a p'ə xuyərəl ext'a c'eki me şəhərexun, tene miyaney-nak' həzirbaki aruğoy boş hunal bok'alnu».

<sup>16</sup> Ama Lut' hələl lənge galey. T'e vədə angelxon Lut'eyal, Lut'e çuğoy q'a iz xuyərmoğoyal kiyexun biq'i, təşəri şəhərexun c'əğamin c'ovakest'undi, şot'o görə ki, Q'ONÇUĞoy şot'oğoynak' ük'e boksay.

<sup>17</sup> Şəhərexun c'erit'uxun oşa angelxoy sunt'in pine: «T'it'anan ef elmoğə çark'est'anan! Qoş ma bəğanan! Me qavun galal çurpsun maq'an

baki, t'it'anan buruğo c'ap'bakanan, tene biyal-nan!»

<sup>18</sup> Lut'en isə qaybaki metəre pi: «Vi bəš biyaz, za gorox eki, bezi Ağa!

<sup>19</sup> Vi ük'e bok'i zaynak', Vi piyes saat'ez ak'eşi pi çark'esendi Hun me k'ule elmoğo. Ama əxile Vi həysə uk'ala buruxxo, zu t'iya p'ap'amin arux hari barale bez bel, əfçibaki tağoz zuval.

<sup>20</sup> Samal bəš mis'ik' sa şəhərə bu, t'iya t'it'eri p'ap'es bazkon. Axırı t'e ga t'ema kalal tene, barta za t'iya p'ap'esp'i bezi elmoğo çark'est'az!»

<sup>21</sup> Angelen pine: «Barta vi uk'ala k'inək'q'an baki, tez əfçibal t'e şəhərə.

<sup>22</sup> Ama t'it'a va usum t'iya p'ap'esp'a, şot'o görə ki, hun vi ganu bamin Zu hik'k'al bes tez bakon». T'e şəhəri s'i isə Şoaral † manedi.

<sup>23</sup> Bəğ ene əqeşeney. Lut' hari Şoara p'anep'i,

<sup>24</sup> Q'ONČUĞONAL t'etərə bi ki, Sodomı q'a Homorray loxol göynuxun bok'ala kükürde bari.

<sup>25</sup> Şəhərmux q'a şəhərə bakaloroxal, dirist' t'e q'avunluğal, oçalaxun t'iq'p'i c'eğala k'ə bunesa şoroxal - bito bok'i baredi. ‡

<sup>26</sup> Lut'e çuğon isə fırlıpi qoşe bəği pi, izi bədənen elen jə biq'ala k'inək' jə biq'i, hat'e izi çurpi galal manedi. §

<sup>27</sup> Əyc'indəri kəybakala k'inək' Avraham hayz-eri Q'ONČUĞON içuxun sa ği bəš əyitp'i galane hari.

† 19:22 19:22 Şoar - əbrani muzin "Şoar" əyit "mis'ik'" əyitəne oşq'ar. ‡ 19:25 19:24-25 Mat'. 10:15; 11:23-24; Luk'. 10:12;

17:29; 2 P'y. 2:6; İud. 7 § 19:26 19:26 Luk'. 17:32



28 Hariyal bəneği ki, Sodom q'a Homorra bakala ganuxun, dırist' t'e qavunluğaxun t'etər sa k'üüne c'eysa ki, unk'on tarine boksa.

29 Buxaçuğon t'e qavun ganu bakala şəhərmoğə əfçibat'an Avraham İzi eyexey, şot'o görəne Lut'a t'et'iin c'evk'i çark'est'i, şot'ay t'e şareşi barala şəhəri oq'a mandi bisuna tene çureşi.

*Lut'e xuyərmoğon əşp'est'i günax*

30 Lut'en izi p'ə xuyərəl ext'i Şoaraxun c'ere, şot'o görə ki, t'iya manst'una q'inebsay. Şorox taşi buruğə sa mağarınat'un manst'a burqi.

31 Sa ği Lut'e kala xuyəren iz mis'ik' xunça metəre pi: «Mone, beşi baval ene q'ojanebaksa, miya q'erəz işq'aral tene bu ki, hayzeri camaati xuyərmoğollarik' işq'ara tağayan.

32 Eki beşi bava ũğest'i içuxun bask'en, bərkə beşiyal sa əyel baneki, metərлуğen beşi tumal tene əfçibakon».

33 Şot'oğon hat'e üşə içoğoy bava fi tadi ũğest'undi, kala xuyərəl başi iz bavaxun basek'i. Lut'en isə t'ema ũgeney ki, nə xuyəri hari izi t'öğöl basksunane avabaki, nəəl şot'ay hayzeri taysuna.

34 Əyc'indəri kala xuyəren mis'ik't'u pine: «C'ovaki şü zuz bask'i bavaxun, eki me üşeyal bava ũğest'en hun bask'a içuxun. Sa əyel eçayan beşi tumal tene əfçibakon».

35 Haketərəl bit'un, eçeri bava p'urum fi tadi ũğest'undi, mis'ik' xuyərəl hari iz bavaxun basek'i. Lut'en isə t'ema ũgeney ki, nə xuyəri

hari izi t'öğöl basksunane avabaki, nəəl şot'ay hayzeri taysuna.

<sup>36</sup> Hametər, Lut'e p'ə xuyərəl içoğoy bavaxun əylət'un mandı.

<sup>37</sup> Kala xuyären sa ğar eçeri iz s'iya Moave \* laxi. Moavluyox uk'ala azuk'al hame Moavaxun əmələ hariyoroxe.

<sup>38</sup> Mis'ik' xuyärenal sa ğar eçeri iz s'iya Ben-Ammine † laxi. Şot'oxunal həysət'in "ammon-luyox" uk'ala azuk'e törəyinşaki.

## 20

*Avrahamen p'urum Sara iz xunçi pi çalxest'un*

<sup>1</sup> Avraham iz bakala ganuxun c'eri Negev oçalaçe taşi. Şot'in izi amdarxo q'a sürügoval ext'i, eçeri izi çadırxo Qadeş şəhəri q'a Şur ams'i oçalı aranene laxi çurpi. Şo samal vədə Gerar şəhəreyal baneki,

<sup>2</sup> miyal q'əribey pi izi çuux Sara amdarxo "xunçi" pine çalxest'i. T'e vədə Gerari padçağ Avimelek'en izi amdarxo yaq'abi Sara izi t'öğöle eçest'i. \*

<sup>3</sup> Ama Buxaçuğon Avimelek'a nep'en metəre pi: «Ke çuğə vi t'öğöl eçest'una görə biyalnu hun, şot'o görə ki, işq'arane ko».

<sup>4</sup> Avimelek'en isə hələ iz kula tene duğey çuğə, qaybakiyal pine: «Ay Q'onçux, yəni taxsırsuz sa azuk'a əfçibalnu?»

---

\* **19:37 19:37** *Moav* - əbrani muzin "Moav" əyit "bezi bavaxun" k'inək'e c'eysa. † **19:38 19:38** *Ben-Ammi* - əbrani muzin "Ben-Ammi" əyit "bez azuk'axun baki ğar" k'inək'e c'eysa.

\* **20:2 20:2** Burq. 12:13; 26:7

<sup>5</sup> Amdaren içine za pi ki, "mo bezi xunçine". Oşa çuğoxunal cöy xavarez haq'i, şot'inal pine "mo bezi viçine". Me əşləst'a taxsır tezax bu, şuk'k'alı bəşal çoməyin tezu».

<sup>6</sup> T'e vədə nep'en Buxaçuğon saal pine: «Düzen nex, vi me əşləst'a taxsırsuz baksuna avazu. Kot'o görəl ke çuğoxun işaluğbi Bez bəş günax əşp'est'unaxun ezfi va.

<sup>7</sup> İsə qayda yaq'aba ke çuğə izi işq'ari t'öğöl. Kot'ay işq'ar xavareçale, vi əşp'est'i günaxa bağışlayınşbseynak' şot'in Za afırıpı xoyinşp'ayın ten biyal. Ama nu qaydayvax, nə hun, nə vaxun sa k'ojin oq'a bakalt'oğoy sayco dirist' tenan mandal».

<sup>8</sup> Avimelek'enal savaxt'an kəybakala k'inək' izi sarayı amdarxo girbi Buxaçuğon içü pit'oğə bitova şot'oğə exlətebi. Amdarxo q'iyene haq'i.

<sup>9</sup> Oşa Avimelek'en Avrahama izi t'öğöl eçest'i pine: «Mo hetər əşe hun beş bel ençeri? Va k'əz be ki, hun zaal, bezi padçağluğal metər sa günaxan badi? Şuk'k'alən me əşlə tene biq'oy!»

<sup>10</sup> Avimelek'en Avrahamaxun saal xavare haq'i: «Me əşlə biq'at'an k'ə fikirbin biq'i?»

<sup>11</sup> Avrahamenal qaybaki metərə coğab tadi: «Fikirezbi ki, miyanın amdarxon Buxaçuğoxun tet'un q'ıbsa, bezi çuğə içəğoy kiyel bast'una görə za best'unbon.

<sup>12</sup> Metər ext'at'an əfçiyal tene, bezi çuux həgigiyal bezi xunçine baksa, yan bava sa, nana cöy xunçi-viçiyən.

<sup>13</sup> Buxaçuğonal za k'alpi "vi bakala ganu barta, hayza q'erəz gala taki" uk'at'an kot'o pizu ki,

"bezi saat'a çurensasa, meyin oşa q'ərib gala baft'ayan, upa ki, zu vi viçizu"».

<sup>14</sup> T'e vədə Avimelek'en eğelxo, beligo, çuux q'a işq'ar nökerxo eçest'i Avrahama paye tadi. Oşa Saral qaydi içü tadi

<sup>15</sup> pine: «Mone, bezi oçalxoy bito vaynak' qaye, vi ük'en maya çuresa vi çadırxo laxi çurpes bankon».

<sup>16</sup> Sara isə metəre pi: «Mone, vi viçə sa hazar gümüşü təngəz tast'a, barta me təngə vi günaxsuz gala s'i c'eyşuna os'k'i taşt'eynak'q'an baki, t'e vədə vaxun sa k'ojin oq'a bakalt'oğoy bəş vi bul k'os' tene bakan».

<sup>17</sup> Avrahamen Buxaçuğə afırıpı xoyinşebi, Buxaçuğənal Avimelek'a içü, Avimelek'i çuğə q'a şot'ay saraya bakala bito çuux-nökerxo q'olayebi. İşə şorox p'urum əylə mandest'un baksay,

<sup>18</sup> axırı Avrahami çuux Sara görə Q'ONçuğon t'etərə bey ki, Avimelek'i k'oya bakala çupuxxoy sayco əylə mantenest'ay.

## 21

### *İsaak'i nanaxun baksun*

<sup>1</sup> Q'ONçuğon isə İzi tadi əyiti loxol çurpi Sara eyexun tene c'evk'i,

<sup>2</sup> Saral bihi baki, düz Buxaçuğon içü pi vədine ene q'ojabaki Avrahameynak' sa gare eçeri. \*

<sup>3</sup> Avrahamen Saraxun baki gare s'iya İsaak'e laxi, †

---

\* 21:2 21:2 Burq. 18:10; Əbr. 11:11 † 21:3 21:3 Burq. 17:19

<sup>4</sup> eçeriyal Buxaçuğon içü əmirbi k'inək' əyel nanaxun baki'tay muğumci ğine şot'o sünnətebi.

‡

<sup>5</sup> İsaak' nanaxun baki'tan Avrahami sabaç yəşe buy.

<sup>6</sup> Saran isə metəre pi: «Bezi çoyane axşumdi Buxaçuğon, şiin ibakayin müqəxun axşumek'on».

<sup>7</sup> Oşa saal pine: «Şi beynene p'aq'i Avrahama uk'oy ki, p'oy Saranal əyel eçeri şot'o döş uk'est'ale? Ama mone, şot'aynak' izi q'ojabaki vədine ğarez eçeri zu!»

<sup>8</sup> Əyel kalanebaki, şot'ay muç'anaq'axun bot'bakala ğineyal Avrahamen kala sa q'onaxluğə tadi.

*Avrahamen Acara q'a iz ğar İsmaila k'oyaxun c'evksun*

<sup>9</sup> Sa ği Saran bəneği ki, Acaren Avrahameynak' eçeri ğaren İsaak'i loxol axşumene.

<sup>10</sup> T'e vədə şot'in Avrahama metəre pi: «Me nökerə q'a izi eçeri ğaral şəp'ey c'eri təseq'at'un, yan nu baki'tuxun oşa kot'oxun beşi var-dövlətə cöybseynek' tez eçere zu bez ğara!» §

<sup>11</sup> Ama şot'oğə k'oyaxun şəp'esuna Avrahami ük'en tene bsay, şot'o görəl Saray me əyitmux içü gelene laft'i, axırı İsmailal izi ğarey.

<sup>12</sup> Buxaçuğon isə Avrahama metəre pi: «Nə əylə görə, nə əylin nana görə narahat ma baka.

---

‡ 21:4 21:4 Burq. 17:12; Ap'ost'. 7:8 § 21:10 21:9-10 Gal. 4:29-30

Hun Saray əyitə bəğa, şot'o görə ki, İsaak'axun törəyinşakale va əyit tadeşi t'e nəsil. \*

<sup>13</sup> Ama Zu vi nökerəxun baki ğaral eyexun tez c'evk'al, şot'oxunal kala sa millət törəyinşakale, şot'o görə ki, şoval vaxune bake».

<sup>14</sup> Əyc'indəri savaxt'an Avrahamen yaq'eynak' şum laxi, sa tuluği † boş xeyal bapi biq'esedi Acari kiyel. Oşa əyləl içü gərbi c'evək'i k'oyaxun. Acaren içinal tene avay maya taysay, hariyal Beer-Şeva uk'ala ams'i oçala p'ap'i bureqi miya ams'i-ams'i fıırıpsa.

<sup>15</sup> Hari izi kiyel bakala xe çark'at'an Acaren əylə sa topin tume efi,

<sup>16</sup> içal samal bəş, xışt'ik' bosayın taşi p'ap'ala hama taşi, arşi bureqi önepsa. Şot'in tene çuresay əylin bisuna izi piin ak'ane.

<sup>17</sup> Ama Buxaçuğon əylin önepsuna inebaki, Buxaçuğoy angelenal göynuxun Acara k'alpi pine: «Het'u görən vi piin neğa s'ine, Acar? Q'ımaba, Buxaçuğon inebaki vi topin tume efi taşi əylin önena.

<sup>18</sup> İsə taki alabi şip'ba vi ğara. Kot'oxun kala sa millət əmələ eçoz Zu!»

<sup>19</sup> Oşa Buxaçuğon t'etərə bi ki, Acari pulmux qayeşi t'iya bakala xene kərizə anek'i, taşiyal iz kiyel bakala tuluğa xenen buybi əylə üğesedi.

<sup>20</sup> Hametər, Buxaçuğoy sa kul əylin loxoley. Əyel kalabaki şaat' sa öxəlbale baki, hariyal çöləne mandala baki.

---

\* **21:12 21:12** Rim. 9:7; Əbr. 11:18 † **21:14 21:14** *tuluğ* - T'e vaxt' amdarxo yaq' c'eğat'an xena q'a fina t'olen əbeşi torayxoy boş bapit'un içoğoxun exst'ay. Me torayi s'iyat'un "tuluğ" nexey.

21 Şo Paran uk'ala çölene baksay, iz nananal şot'aynak' Misirəxun xuyərə eçeri.

*Avrahami q'a Avimelek'i irəziluğ ğaçesun*

22 Hame vədəmoğ padçağ Avimelek'en iz q'oşuni kalo bakala P'ik'olal ext'i Avrahami t'öğölə hari. Şot'in Avrahama pine: «Hun vi kula mani əşlə boxodayin, Buxaçux vaxune.

23 İsə Buxaçuğ elasp'i za əyit tada ki, hun nə zaxun, nə bez əyloğoxun, nəəl oşa şot'oğoxun əmələ eğalt'oğoxun düşməən ten bakal. Za əyit tada ki, bezi vaynak' bi şaat'luğa eyexun ten c'evk'al, eçeri va arşest'i me oçali şuma ten çaxçuxk'al».

24 Avrahamenal qaybaki "əyitez tast'a" pine.

25 Oşa Avrahamen Avimelek'eynak' şot'ay am-darxon iz kiyexun kərizə exst'unane exlətp'i.

26 Ama Avimelek'en metərə pi: «Ke əşlə şine biq'e tez ava. Hun za hik'k'al piyaltenuy, zuval həysəz ibaksa me exlətə».

27 Hametər, Avrahamen taşi izi sürüğoy boş'tan eğəlxo q'a beliyoxe eçeri, şot'oğox Avimelek'a tadiyal şot'oxun irəziluğə ğaçəsi.

28 Avrahamen izi eçeri heyvanxoy boş'tan vüğ dənə dişi q'uzina cöybi t'öğx efeney,

29 Avimelek'enal mot'o ak'i xavare haq'i: «Me vi cöybi vüğ q'uzi het'aynak'e?»

30 Avrahamen pine: «Ke vüğ q'uzina va cöyez tast'a, barta korox me kərizi bezi baksuna çoyel c'evksuni s'iyenq'an baki».

31 Mot'oxun oşa t'e gane s'iya Beer-Şevət'un ‡

---

‡ 21:31 21:31 Beer-Şeva - əbrani muzin "elas tadeşi kəriz" nəəl "vüğəray kəriz" upsune.

laxi, şot'o görə ki, miya p'rannat'inal elasp'i suna əyitt'un tadey.

<sup>32</sup> Metərluğen, Beer-Şevina irəzilüğ ğaçəsit'uxun oşa Avimelek' q'a izi q'oşuni kalo bakala P'ik'ol qaybaki filist'luğoy oçalat'un taşi.

<sup>33</sup> Avrahamenal eçeri Beer-Şevina sa t'amarisk' uk'ala xod bit'i, miya Q'ONçuğoy, yəni Həmişə Bakala Buxaçuğoy s'iya duği Şot'o bule k'os'p'i.

<sup>34</sup> Avraham filist'luğoy oçala hələ boxoye çurk'ala baki.

## 22

### *Buxaçuğon Avrahama sinəyinşbsun*

<sup>1</sup> Sa heq'ədər vədə hari c'ovakit'uxun oşa Buxaçuğon Avrahama sinəyinşi şot'ay İzi əyitəxun c'eri-nu c'eyşuna yoxlayınşbsune çureşi. Buxaçuğon Avrahama k'alpi pine: «Ay Avraham!» Avrahamenal qaybaki "izbaksa!" pine.

<sup>2</sup> Buxaçuğon pine: «Vi ğar İsaak'a, vi piin işiğ bakala t'e sa ğara ext'a Moria oçala taki. Şot'o t'et'iya Zu va ak'est'ala buruğoy bel şampi Zaynak' bok'ospsuni q'urban eça».

<sup>3</sup> Avrahamenal savaxt'an üşenen hayzeri həzirləyinşaksane burqi. Şot'in lazımbakalt'oğö girbi elemi baç'ane lanexi, taşi q'urbana bok'ospseyinak' uşal qıbit'uxun oşa, İsaak'a q'a p'ə nökerəl ext'i Buxaçuğon içü pi gala yaq'ane baft'i.

<sup>4</sup> Xib ği yaq' taşit'uxun oşa Avrahamen bəneği ki, t'e ga əxiləxun ak'esa.



<sup>5</sup> Şot'in iz nökerxo pine: «Vën miya çurpanan, elemal ef t'öğölq'an. Yan isə əyləxun taşi Buxaçuğoynak' q'urban şampi eğalyan».

<sup>6</sup> Avrahamen q'urbana bok'ospseynak' girbi uşa ext'i İsaak'i baç'anene laxi, içinal aruxpseynak' bakala öliğə saal menane ext'i. Hametər burt'unqi p'ə tan taysa.

<sup>7</sup> Şorox tağala gala İsaak'en fırıpi iz bava Avrahama pine: «Ay bava!» Avrahamenal qaybaki "izbaksa, bez ğar" pine. İsaak'en xavare haq'i: «Uşal ext'eyan, aruxpseynak' öliyal buyax, p'oy bok'ospseynak' bakala q'urbanluğ q'uzi maya?»

<sup>8</sup> Avrahamen metərə coğab tadi: «Bez ğar, bok'ospseynak' bakala q'urbanluğ q'uzina Buxaçuğon İçin yax p'ap'esp'ale». Hame exləte baki, oşa ene şip'c'ə içoğoy bula suruk'p'i tat'unşi.

<sup>9</sup> Həri Buxaçuğon içü pi gala p'ap'at'an Avrahamen q'urban eçala ga düzbi uşurxoal iz loxol girebi. Oşa iz ğar İsaak'al ğaçp'i t'e uşurxoy loxol lanexi ki, şot'o Buxaçuğoynak' q'urban eçale. \*

<sup>10</sup> Ama mena ext'i iz ğara şamk'ale uk'at'an

<sup>11</sup> Q'onçuğoy angelen göynuxun Avrahama k'alpi pine: «Avraham! Avraham!» Şot'inal "izbaksa" pine.

<sup>12</sup> Angelen pine: «Zapa vi kula, əylə ma laft'a! İsə avazbaki ki, vaynak' Buxaçuğoxun bəş hik'k'al butene, şot'o görə ki, vi piin işiğ bakala tək sa ğaral hun Zaynak' gele ten ak'il!»

<sup>13</sup> Avrahamenal iz bula alabat'an bənəği ki, samal bəş iz müq'öox şasa lamandi sa ərkəy

---

\* 22:9 22:9 İak'. 2:21

eğele bu. Taşiyal t'e eğela ext'i iz ğare gala şot'one bok'ospsuni q'urban eçeri. †

<sup>14</sup> Avrahamen t'e gane s'iya Yahve-İrene ‡ laxi, şot'o görə həysəəl k'ənesa bakat'an next'un "Q'ONÇuĞon İçin İz buruğoxun p'ap'esp'ale".

<sup>15</sup> Oşa Q'ONÇuĞoy angelen p'urum göynuxun Avrahama k'alpi pine:

<sup>16</sup> «Q'ONÇuĞon metəre nex: "İsə ki hun vi piin işiğ bakala, vi t'e tək sa ğara Zaynak' gele ten ak'i, Zuval Bez s'iyen elasp'i əyitez tast'a ki, vi biq'i me əşlə görə

<sup>17</sup> Bezi xeyir-bərəkətə vaxun kamtezbə Zu! Vaxun əmələ eğala nəsilə saya göynul bakala muç'ulığoy q'a dənizi bərine bakala q'ume hama booz Zu. Düşmənxo saki içoğoy şəhərmoğoy kiyel badalt'un şot'oğon, §

<sup>18</sup> vi Bezi əyitəxun nu c'eyşuna görə oçalı çoyel bakala azuk'xoy bitot'in xeyir-bərəkətə vaxun törəyinqakit'oğoxun haq'ale"». \*

<sup>19</sup> Hametər, Avrahamen hari iz nökerxoval ext'i qaybaki iz mandala gala, yəni Beer-Şevinane taşi. Şot'in miyane iz çadırxo laxi çurpey.

### *Avrahami viçi Naxoraxun bakiyorox*

<sup>20</sup> Sa heq'ədər vədə c'ovakit'uxun oşa Avrahami ümüğə hari p'anep'i ki, iz viçi Naxori çuux Milk'ayal ğarmuxə bake:

† 22:13 22:1-13 Əbr. 11:17-19 ‡ 22:14 22:14 Yahve-İre - əbrani muzin me əyit "Q'onçuğon p'ap'esp'ale" upsune. § 22:17

22:16-17 Əbr. 11:12 \* 22:18 22:18 Ap'ost'. 3:25

<sup>21</sup> kalat'ay s'i Usey, p'əmcit'ay s'i Buz, xibimciyo Gemuel (şo Arami bavane baks),

<sup>22</sup> oşa K'esed, Xazo, P'ildaş, İdlaf saal Bet'uel.

<sup>23</sup> Bet'uelaxun Rebek'a uk'ala xuyəre baki. Avrahami viçi Naxoreynak' izi çuux Milk'an eçeri ğarmux me muğoney.

<sup>24</sup> Naxori Reuma uk'ala p'əmcı çuğoxun baki ğarmoğoy s'i isə metərey: T'ebah, Gaham, T'axaş saal Maak'a.

## 23

*Saray bisun q'a Avrahami şot'o oçalaxpseynak' k'ul haq'sun*

<sup>1</sup> Saray sabaç saq'o vüğ usen ömüre baki.

<sup>2</sup> Şo Kənan oçali Giryat'-Arbina, həysə beşi Xevron uk'ala şəhərə p'ure, Avrahamenal hari Saray loxol muzin önepi neğə şipi.

<sup>3</sup> Oşa meyidi t'öğxun hayzeri taşi xet'luğo metəre pi:

<sup>4</sup> «Düze, efi k'ulnuz yəşəyinşbsa, ama avanan ki, zu miyalu tezu. Za tənginen sa ga tadanən, taşeri bezi p'urina oçalaxp'az».

<sup>5</sup> Xet'luğonal Avrahama pit'un:

<sup>6</sup> «Ko mani exləte, ağa, hun mis'ik' amdar tenu ki! Beşi gərəmzəluğxo ən saat' ga manunesa, taşa vi çuğo t'iya oçalaxp'a. Şuk'k'alən va tene uk'on ki, vi p'urineynak' miya ga tene bu».

<sup>7</sup> T'e oçala yəşəyinşala xet'luğon metər uk'at'an Avrahamen hayzeri izi şot'oğoxun heq'ədər irəzi baksuna ak'est'i bule k'os'p'i.

<sup>8</sup> Oşa pine: «İsə ki bezi p'urina efi k'ulnu oçalaxpsuna hik'k'al tenan nex, vəx sa əyitəl uk'az: Şoxari ğar Efrona upanan

<sup>9</sup> izi q'oruği t'e bel bakala Maxp'ela mağarina zaq'an toydi. İzi toy k'ənesa peq'an, şot'o ef piin bəş təngə tadi haq'oz ki, beziyal efi k'ulnu p'uriğə oçalaxpseynak' gaq'an baki».

<sup>10</sup> Xet'lu Efron iz amdarxoy boş arşeney. Şot'in şəhərə bağala darvazin bəş gireşi camaati t'öğöl Avrahama qay pine:

<sup>11</sup> «Hun pinu zu izbaki, bez ağa, isə ümüxlaxa zu k'əz nex! Barta mot'o miya gireşi bezi azuk'enal ibakeq'an, zu t'e oçalal, t'e oçali boş bakala mağarinal va payez tast'a. T'e ga ene p'əbullə vine baki, taşa vi p'urina t'iya oçalaxp'a».

<sup>12</sup> Avrahamen xet'luğoxun heq'ədər irəzi bak-suna ak'est'i p'urumal bule k'os'p'i.

<sup>13</sup> Oşa t'iya gireşit'oğoy bəş Efrona qaybaki metərə pi: «Eki bezi əyitə oq'a ma saka, oçali toy k'ənesa upa, zuval bez tənginə tadi haq'az vaxun bezi p'urina oçalaxp'ala t'e ganu».

<sup>14</sup> T'e vədə Efronen Avrahama metərə pi:

<sup>15</sup> «K'əz nex ki? Barta vi uk'aloq'an baki! Me oçalen bip'baç gümüşi təngəne bsa, mo t'etər sa təngə tene ki, mot'o görə vi q'a bezi arane exlət bakane. İsə taşa oçalaxp'a vi p'urina!»

<sup>16</sup> Avrahamenal Efronen gireşit'oğoy piin bəş pi toya irəzibaki, c'evk'i bip'baç gümüşi tənginə içəğoy haq'i toydalxon ayzap'k'ala jənen ayzapi tanedi.

<sup>17</sup> Hametər, Mamrena İša, Maxp'ela bakala Efroni oçal, iz boş bakala mağarinaxun q'a xodurxoxun sagala, baneki

<sup>18</sup> Avrahami. Şəhərə bağala darvazin bəş gireşi xet'luğonal bitot'in mot'o içoğoy piin at'unk'i.

<sup>19</sup> Mot'oxun oşa Avrahamen taşeri iz çuux Sara Maxp'ela uk'ala ganu bakala mağarina oçalaxebi. Me Maxp'ela Kənan oçala, Xevroni Mamre uk'ala məxluğa İšaney.

<sup>20</sup> Xet'luğoy k'ulnu bakala t'e gaal, t'e ganu bakala mağaral baneki p'əbulla Avrahami. Avrahamen şot'o iz p'uriğə oçalaxpseynak' təngə tadi haneq'ey.

## 24

*Avrahamen nökerə yaq'abi iz ġar İsaak'eynak' xuyər eçest'un*

<sup>1</sup> Avraham lap q'ojabakeney, iziyal hər şey buney, şot'o görə ki, Q'ONÇuĞon şot'oxun İz xeyir-bərəkətə kamtenebsay.

<sup>2</sup> Sa ġi Avrahamen izi bito əşurxo taşala nökerə iz t'öğöl k'alpi pine: «Vi tadala əyiti loxol çurpsuna ak'est'eynak' vi kula bez c'ile loxol laxi

<sup>3</sup> göye q'a oçali Buxačux bakala Q'ONÇuĞo elasp'a ki, bezi ġareynak' beşi həysə bakala ganuxun xuyər ten haq'al, şot'aynak' me kənanluğoy xuyərmoğoxun eşt'un tez çuresa.

<sup>4</sup> Bezi c'eri ganu, bezi q'oomxoy t'öğöl taşi t'et'iin xuyər bəğəbi eçalnu bezi İsaak'eynak'».

<sup>5</sup> Nökəren Avrahama pine: «P'oy xuyər miya eysun nu çureğayin hetər bakale? Yaq'abaz vi ğaral taşı t'iya, vi c'eri ganuq'an baki?»

<sup>6</sup> Avrahamen qaybaki metərə pi: «Sal sa vədə!

<sup>7</sup> Za bezi bavay k'oyaxun, bezi nanaxun baki oçalaxun c'evk'i göye Buxačux bakala Q'ONčuğon İçin vi yaq'a qayk'ale. "Vaxun bakit'oğö mandale me oçal" pi za əyit tadiyahone Şo, vaxun bəş İzi angela yaq'abi vi əslə suuk'bale Şot'in, hunal bezi ğareynak' xuyər bəğəbi eçalnu.

<sup>8</sup> Əşe, xuyər iç va ğərbaki miya eysun nu çureğayin, mo vi taxsır tene, zaxun "vi tadi əyiti loxol ten çurpi" əyit ten ibakal. Ama k'ə bakale bakeq'an, bezi ğara t'e oçala taysa ma barta!»

<sup>9</sup> Nökərenal iz kula Avrahami c'ile loxol laxi elasepi ki, bitova şot'ay pi k'inək' bale.

<sup>10</sup> Hametər, nökören iz ağaxun vis' buş ext'i k'ə şaat' payur bunesa şot'oğoy loxol laxi yükləyinşit'uxun oşa Aram-Naharayima yaq'anebaft'i. Avrahami viçi Naxori yəşəyinşala şəhər t'et'iyaney.

<sup>11</sup> Şo hari şəhərə bağala gala p'ap'at'an biyəşçoney. Bəneği xuyərmoğon hari xe taşala vədəne, bureqi izi buşurxo efi miya bakala kərizəxun xe ügest'a.

<sup>12</sup> Şot'in afırıpsa burqi pine: «Ay Q'ONčux, ay bezi ağa Avrahami Buxačux, ğe bezi əşurxo Hun yönə bada, bezi ağa Avrahamaxun Vi xeyirx-axluğa kammaba.

<sup>13</sup> Mone, çurpezu həysə me kərizi bel, me şəhəri xuyərmoğonal hari memiin xet'un taşt'a.

14 T'etər ba ki, zu xuyərmoğoy mat'u "eça vi gamataxun xe ŭğəz" pit'uxun oşa za qaybaki "ko mani əyite, həysə vi buşurxoval ŭğest'oz" uk'ayin, haşoval Vi k'ul İsaak'eynak' c'ək'p'iyəq'an baki. Barta mo zaynak' sa nişanq'an baki, t'e vədə zuval avabakoz ki, Vi sa kul bezi ağay loxole».

15 Şot'in hələ afırıpı tene çark'ey, sa xuyər izi əmnəbel gamat xeneynak'e hari. Mo Avrahami viçi Naxori q'a izi çuux Milk'ay nəvə Rebek'aney, şot'oğoy Bet'uel uk'ala gare xuyər.

16 Xuyər gele gözəl xuyərey, hələ işq'aral tene taşey. Şot'in kərizəxun xena buybi qaybaki tağat'an

17 Avrahami nökəren şot'ay bəşt'an bot'est'i pine: «Za vi gamataxun samal xe tades bankon, ŭğəz?»

18 Xuyərenal qaybaki "ko mani əyite, bez ağa, ext'a ŭğə" pi iz gamata nökərə tanedi ki, ŭğeq'an.

19 Nökəren ŭği çark'it'uxun oşa xuyəren pine: «Barta vi buşurxoynak'al xe eçaz boşşamin ŭğeq'at'un».

20 Metər piyal gamati boş mandi xena nəve boş ams'ibi t'inet'eri ki, kərizəxun saal xe eçeri bak'ale. Hametər, xuyəren xe zapi buşurxo bitova ŭğesedi.

21 Nökəren isə izi jomoxun əyit tene c'evksay, izi t'evərcə afırıpı çureşit'oğə bala me xuyəri loxol t'ödxun bəği, şot'o həgigiyal Buxaçuğon iz bəş c'evk'i nu c'evksuna q'amışaksune çuresay.

22 Buşurxon ŭği boşit'uxun oşa Avrahami

nökəren c'evk'i xuyərə böxmöğö lavk'ala toyexlu sa q'ızılı halq'a saal p'ə dənə q'oxlang tadi

<sup>23</sup> pine: «İsə upa bëyn, hun şi xuyərnu? Vi bavay k'oya mandala ga bune, yax me üşe q'onağbes banankon?»

<sup>24</sup> Xuyərenal qaybaki "Milk'ay q'a Naxori ğar Bet'ueli xuyərzu" pine.

<sup>25</sup> Oşa saal pine: «Yast'a heyvanxo tadala koloş q'a yemal gelene, k'oya vëynak' mandala gaal bune».

<sup>26</sup> Me əyitmöğö ibakat'an Avrahami nökəren çökt'i Q'ONčuĞO şükürebi.

<sup>27</sup> Şot'in pine: «Bezi ağa Avrahami Buxaçux bakala Q'ONčuĞO alxışq'anbaki, İzi nu badal-bakala çuresuna ak'est'i qı yaq'a tene efi Şot'in bezi ağa! Mone, Q'ONčuĞon za düz bezi ağay q'oomxoy k'oyane eçeri!»

<sup>28</sup> Xuyəren isə t'it'eri me bakit'oğö bitova izi nana q'a k'oya bakala çupuxxo exlətebi.

<sup>29</sup> Rebek'ay sa viçiyal buney, iz s'i Lavan. Şo c'eri t'ist'un kərizi bel çurpi me amdari t'öğölə taşi.

<sup>30</sup> Şot'in Rebek'ay böxmöğö lavk'i halq'ina q'a əmel lavk'i q'oxlangxo ak'i Rebek'axun bakit'oğö bitova avabakat'an taşi t'e amdara aksune çureşi. Taşiyal bənəği ki, amdar Rebek'an pi gala, kərizi bel iz buşurxoy t'öğöl çurpene.

<sup>31</sup> Lavanen İşalayınşaki pine: «Ay Q'ONčuĞonxeyir-bərəkət tadi amdar, miya het'u görən çurpe? Eki q'onağbaz va, vi mandala ganuval həzirbez, vi heyvanxo efala ganuval».



<sup>32</sup> Hametər, Lavanen amdara haq'i hare k'oya. Eçeri buşurxoy loxol bakala yükə ams'ibi içoğoy bəş koloş q'a yeme şipi, oşa q'onağxoynak' xeyal eneçeri ki, içoğoy turmoğoc'at'un os'k'i.

<sup>33</sup> Eçeri şum laxala vədine Avrahami nökəren pine: «Bezi miya eysuni s'iya nu uk'ayiz, şum tez bot'al». Lavanenal qaybaki "upa" pine.

<sup>34</sup> Nökəren exlətpsa burqi pine: «Za Avrahamene yaq'abe, şot'ay nökerzu.

<sup>35</sup> Bezi ağay hər şey but'ux, Q'ONčuğon şot'oxun İzi xeyir-bərəkətə kamtenebi. Eğelxo, beliyox, q'ızıl-gümüş, çuux nökerxo q'a işq'ar nökerxo, buşurxo q'a elemxo - mot'oğə bitova iz belxun oq'a baramine tadi Q'ONčuğon bez ağa.

<sup>36</sup> İz çuux Saran izi q'ojabaki vədine bezi ağaynak' sa ġaral eneçeri, ağanal pine ki, bezi k'ə bunesa bito me ġareq'an baki.

<sup>37</sup> İsəəl mone, bezi ağan za elasp'est'i əyite tadešt'i ki, izi ġareynak' içoğoy bakala ganuxun, yəni kənanluğoxun xuyər tez haq'al.

<sup>38</sup> Za tapşurebi ki, hari memiın, izi q'oomxo bakala ganuxun izi ġareynak' xuyər eçaz.

<sup>39</sup> Bezi ağaxun xavarez haq'i ki, p'oy xuyər zaxun eysun nu çureğayin k'ə baz.

<sup>40</sup> Za qaybaki pine: "Bezi çalxala, bezi həmişə İzi laxi yaq'en tağala Q'ONčuğon İçin vi yaq'a qayk'ale, vaxun bəş İzi angela yaq'abi vi əşlə suuk'bale, hunal bezi q'oomxoy, bezi p'iyaxun bakalt'oğoy boşt'an xuyər bəğəbi eçalnu bez ġareynak'.

<sup>41</sup> Ama əşe, xuyərə va nu tadayt'un, c'eki eki. Avabakoz ki, hun vi tadi əyiti loxol çurpi bezi

q'oomxoy çomol şirik' taşenu, ene t'et'iin tağayal vi taxsır tene".

<sup>42</sup> Zuval ğe hari efi kərizi t'öğöl p'ap'at'an afırıpi metərez pi: "Ay bezi ağa Avrahami Buxaçux bakala Q'ONÇux, bezi əşlə Hun yönə bada!

<sup>43</sup> Mone, çurpezu həysə me kərizi bel. T'etər ba ki, həysə hari memiin xe taşala xuyərmoğoy mat'u <eça vi gamataxun xe üğəz>

<sup>44</sup> pit'uxun oşa za qaybaki <ko mani əyite, həysə vi buşurxoval üğest'oz> uk'ayin, haşoval Vi bezi ağay ğareynak' c'ək'p'iyəq'an baki".

<sup>45</sup> Hələ hametər fikirbala gala, bəzği Rebek'a iz əmnəbel gamat enesa. Şot'in şiri kərizəxun xena buybi qaybakat'an pizu: "Banekon vi gamataxun xe üğəz?"

<sup>46</sup> Za hat'e dəyğa gamata boxodi, qaybakiyal metəre pi: "Ko mani əyite, barta vi buşurxoynak'al xe eçaz üğeq'at'un". Hametər, zuval üzği, oşa eçeri bezi buşurxoval üğesedi.

<sup>47</sup> Oşa içuxun xavarez haq'i ki, hun şı xuyərnu, qaybakiyal pine: "Naxori q'a Milk'ay ğar Bet'ueli xuyər". Zuval eçeri izi bəxmöğə halq'ina, izi kiyel q'oxlangxo lavk'it'uxun oşa

<sup>48</sup> çooq'a biti bezi ağa Avrahami Buxaçux bakala Q'ONÇuğə alxışezbi. Bezi yaq'a qaypi za düz bezi ağay viçey çomo eçeriyone Şo, eçerene ki, ağay viçey nəvə izi ğareynak' haq'az.

<sup>49</sup> İsə vən upanan, bezi ağay niyətə izi boş nu efi me xeyir əşlin bul biq'suna əm zap'nanne təə? Efi axırncı əyitə upanan ki, zuval bezi əşlə avabakaz».

50 Lavanen q'a Bet'uelen metərt'un coğab tadi: «Q'ONÇUĞON İçin me əşlə əm zapenesa, yax əyit tene kofst'a!

51 Mo Rebek'a, mo hun - ext'a taki! Barta Q'ONÇUĞOY çureğaloq'an baki, taşa vi ağay ğareynak' çuuxq'an baki».

52 Şot'oğon metər uk'at'an Avrahami nökören oçala p'ap'amin k'os'p'aki Q'ONÇUĞO şükürebi.

53 Oşa izi eçeri payurxo c'evk'i Rebek'a q'ızıl-gümüş q'a cürbəcür paltarxone tadi. Şot'in Rebek'ay viçeynak' q'a nanaynak'al toyexlu payurxone eçerey.

54 Hametər, Avrahami nökören izi eysuni s'iya pi Lavani q'a Bet'ueli fikirəl avabakit'uxun oşa arşi içinal, içuxun hari amdarxonal kəyi-üt'unği, üşeyal hamiya mant'undi.

Əyc'indəri savaxt'an nökören pine: «İsə icaza tadaynan qaybaki bezi ağay t'öğöləz tağon».

55 Metər ukat'an Rebek'ay viçen q'a nanan xuyərə tərbsun nu çureşi pit'un: «Barta beş xuyər sa vis' ğiyal beşi t'öğöl bakeq'an, oşa tananğon».

56 Ama Avrahami nökören qaybaki metərə pi: «İsə ki Q'ONÇUĞON İçin me əşlə yönə badene, boxoypsuni məənə tene bu. Za yaq'abadanan tağaz bezi ağay t'öğöl».

57 T'e vədə pit'un: «Ekinan Rebek'axun içuxun xavar haq'en, şot'in k'ə uk'ayin şoq'an baki».

58 Rebek'a k'alt'unpi, şot'inal içuxun "me amdaraxun tansa?" pi xavar haq'at'an qaybaki pine: «Hoo, tazsa».

59 Hametər, Rebek'a Avrahami nökerə q'a şot'oxun hari amdarxo gərbi yaq'abadalat'un baki. Rebek'ay t'öğöl içü muç'anaq' tadi kalabi nökerəl buney.

60 Rebek'a me əyitmoğon xeyir-bərəkət tadit'un yaq'abadi: «Ay xunçi, barta vaxun bakit'oğoy say hazarxon, vis' hazarxonq'an baki! Barta vi əyloğon düşmənxyo şəhərmoğə bağala darvazoğə çaxçuxp'iq'at'un c'ovaki!»

61 Rebek'a q'a izi çuux-nökərxyoval buşurxyo loxol arsi Avrahami nökeri bač'anexun tat'unşi. Hametər, nökeren Rebek'a ext'i yaq'anebaft'i.

### *İsaak'en Rebek'a haq'sun*

62 İsaak' isə sa heq'ədər vədəney ki, Beer-Laxay-Roina navadaney. Avrahami nöker q'a Rebek'a hari p'ap'ala vədine, şo Negev ams'i oçala təzəne qaybakey,

63 biyəşçoyeyal çölə c'eri "samal tarak'az" uk'at'an, bəneği mone, əxiləxun buşurxone eysa!

64 Rebek'an içinal İsaak'a anek'i, şo buşə loxolxun şiri

65 nökerəxun xavare haq'i: «Me beşi bəş eğalo şuva?» Nökərenal qaybaki "bezi ağane" pine. Mot'o ibakala k'inək' Rebek'an çalmina ext'i izi çoya but'ek'i.

66 Oşa nökeren bakit'oğə bitova İsaak'a exlətebi,

67 İsaak'enal Rebek'a ext'i iz nana Saray çadırane taşeri. Rebek'a şot'ay çuuxe baki, şo

İsaak'i ük'e gelene bask'i. Metərluğen, izi nana p'urit'uxun oşa İsaak'i çoyen axşumpsane burqi.

## 25

### *Avrahami bisun (1 Hadis. 1:32-33)*

<sup>1</sup> Avrahamen q'erəz sa çuuxe haq'i, iz s'i Get'ura.

<sup>2</sup> Get'uralan Avrahameynak' me ğarmoğone eçeri: Zimran, Yok'san, Medan, Midyan, İşbag saal Şuah.

<sup>3</sup> Yok'sanaxun Şeva q'a Dedane baki. Dedanaxun aşşurluyox, let'uşluyox saal leumluyox uk'ala azuk'xone əmələ hari.

<sup>4</sup> Midyanaxun Efa, Efer, Xanok', Avida saal Eldaahe baki. Morox bito Avrahami Get'uraxun baki ğarmoğoxun əmələ hariyoroxey.

<sup>5</sup> Avrahamen izi var-dövlətə bitova İsaak'eynak'e efi.

<sup>6</sup> İzi t'iyəmi çupuxxoxun baki ğarmoğos isə, hələ iç dirist' hamaq'un, içoğoy paya tadi bəğc'eğalaçe yaq'abi ki, izi İsaak'axun əxilq'at'un baki.

<sup>7</sup> Avraham düz sabaç yetmiş qo usene yəşəyinşi.

<sup>8</sup> P'uri izi bavoğoy t'öğöl, elmux tadi t'e dünyəne tağat'anal izi yəşə c'ovak'est'i, iz pul boşə taşi.

<sup>9</sup> İzi ğarmoğon, İsaak'en q'a İsmailen, şot'o taşeri Mamreni məxluğa İša, Maxp'ela uk'ala mağarina oçalaxt'unbi. Me mağara bakala q'oruğ süft'ə xet'lu Şoxari ğar Efroniney,

<sup>10</sup> Avrahamen şot'o xet'luğoxun tənğə tadi haneq'ey. Şot'o eçeri miya izi çuux Saray t'öğölt'un oçalaxp'i. \*

<sup>11</sup> Avraham p'urit'uxun oşa Buxaçuğon şot'ay ğar İsaak'a xeyir-bərəkəte tadi. İsaak' isə Beer-Laxay-Roinane baksay.

*İsmailaxun bakiyorox*

*(1 Hadis. 1:28-31)*

<sup>12</sup> Moval İsmailaxun, Avrahameynak' Saray misirlu çuux-nökər Acaren eçeri ğaraxun bakit'oğoy siyəyi.

<sup>13</sup> Kalat'uxun burqi mis'ik't'ul şirik' İsmaili ğarmux metərə taysay: İsmaili süft'in ğar Nevayot, oşa K'edar, Adbeel, Mivsam,

<sup>14</sup> Mişma, Duma, Massa,

<sup>15</sup> Xadad, Tema, Yetur, Nafiş saal K'edma.

<sup>16</sup> Mo İsmailaxun baki ğarmoğoy q'a oşal içoğoxun əmələ hari tayfoğoy s'iyurxoney. Me p'as's'e ğaraxun törəyişakit'oğoy mandala ay-izmux q'a içoğoy çadırxo laxi çurk'ala ganxoval içoğoy bavoğoy s'iyene taysay.

<sup>17</sup> İsmailen iz pula q'ic'p'i t'e dünyəne, izi bavoğoy t'öğöl tağat'an düz sabaç otuz vüğ yəşt'əney.

<sup>18</sup> Şot'oxun törəyişakit'oğoy bakala ganxoval Xavilaxun burqi Misiri oçalxo burqeğala ganu İša, Aşşura tağala yaq'e loxol bakala Şural şirik' tanesay. Morox bito izi p'as's'e ğaraxun əmələ hariyoroxey, bitoval suna İşane baksay. Ama

---

\* 25:10 25:10 Burq. 23:3-16

p'urumal, sa ġaraxun baki tayfa t'e soġo ġaraxun baki tayfinaxun yaq'ax tene taysay.

### *Īak'ov q'a Esav*

<sup>19</sup> Īsəəl Avrahami ġar Īsaak'axun baki t'oġoxun exlətp'en.

Avrahamaxun izi ġar Īsaak'e baki.

<sup>20</sup> Īsaak'i q'ırx yəş bakat'an şot'in Rebek'ane haq'i. Rebek'a P'addan-Aramaxuney, izi bava aramlu Bet'uel, izi viçiyal aramlu Lavaney.

<sup>21</sup> Rebek'a əylə tene manst'ay, Īsaak'enal Q'ONÇuĠo afırıpı xoyinşəbsay ki, izi çuġoy əyelq'an baki. Q'ONÇuĠon şot'ay afırıġo inebaki, Rebek'al hari əyləne mandı.

<sup>22</sup> Rebek'ay tapane bakala əyloġon suna təpiləyinşbsa burqat'an şot'in Q'ONÇuĠoxun "mo k'ə upsune baki" pi xavare haq'i,

<sup>23</sup> Q'ONÇuĠonal şot'o metərə pi: «P'ə əyelen tarast'a hun vi boş, p'ə azuk' törəyinşakale vi tapane bakalt'oġoxun. Me dünyəne eġala ġinaxun cöybakalt'un şorox, soġo həmişə t'e sunt'uxun zorba bakale, kaloval mis'ik't'ay əyiten taġala bakale». †

<sup>24</sup> Əyel bakala vədə hari p'anep'i, Rebek'anal əkiz ġarmuxe eçeri.

<sup>25</sup> Süft'ə baki əylin irəng č'ap'-č'oç'aney, izi bədəni loxolal t'ema pope buy ki, unk'on heyvani balaney. Şot'ay s'iya Esavt'un ‡ laxi.

<sup>26</sup> Me əylin bač'anexunal hari p'əmciyone baki, şo bakat'an Esavı dabanaxun biq'ine c'erey,

---

† 25:23 25:23 Rim. 9:11-12 ‡ 25:25 25:25 Esav - əbrani muzin "esav" əyit "popla" upsune.

şot'ay s'iyal eçeri İak'ovt'un Ş laxi. Me əylux nanaxun bakat'an İsaak'i altmış yəşe buy.

<sup>27</sup> Əylux hari kalat'unbaki. Esav şaat' öxəlbale baki, şo k'oya tene bəğəyesay, pes banekon dim çölmoğoney. İak'ov isə şip'ey, şo k'ojin əyeley.

<sup>28</sup> İsaak'en çölnə heyvani yeq' çureğaley pi Esav iz ük'e gele basksay, Rebek'ay piin işiğ isə İak'ovey.

<sup>29</sup> Sa ği İak'oven mərcin xoraye boxsay, hame vədine Esaval çölexun mandak' k'oyane hari.

<sup>30</sup> Şot'in İak'ova pine: «Usum baka ke vi box-ala č'oç'a xorayaxun bapa tada, busa bisazu!» Mot'o görət'un Esavi s'iya hamal Edom \* nexey.

<sup>31</sup> İak'oven isə metəre pi: «Upa ki, meyin oşa k'ojin kala ğar baksuni haq'q'a vaz tast'a, zuval tadaz».

<sup>32</sup> Esavenal qaybaki "busa bisazu miya, kala ğar baksuni haq'q'e ak'esa həysə bez piyes" pine.

<sup>33</sup> T'e vədə İak'oven metəre pi: «Elasp'a, oşa!» Esavenal elasp'i əyite tadi ki, k'ojin kala ğar baksuni haq'q'a İak'ovane tast'a.

<sup>34</sup> Esaven metər pit'uxun oşa İak'oven şot'o mərcin xorayaxunal bapi tanedi, şumal. Esaven kəye, üneği, izi tapana boşevk'iyal hayzeri taneşi, k'ojin kala ğar baksuni haq'q' isə sal izi eyexal tene baft'i.

---

Ş 25:26 25:26 İak'ov - əbrani muzin "iak'ov" əyit "tur zapsun", yəni "əfçiduğsun, pislüğbsun" əyit k'inək'e c'eysa. \* 25:30

25:30 Edom - əbrani muzin "edom" əyit "č'oç'a" əyitəne oşq'ar.



## 26

### *İsaak'en Rebek'a izi xunçi pi çalxest'un*

<sup>1</sup> Oşa t'etərə baki ki, Avrahami döörəst'ə baki k'inək', t'e oçala p'urum busaluğə hari, İsaak'al hayzeri Gerara, filist'luğoy padçağ Avimelek'i t'ögölə taşi.

<sup>2</sup> Miya harit'uxun oşa Q'ONÇux İsaak'a ak'eşi pine: «Me oçalxoxun c'eri Misirə ma taki, Bezi va uk'ala ölkinə manda.

<sup>3</sup> Miya çurpa, Zuval vaxun bakoz, va xeyir-bərəkət tadoz. Vi bava Avrahama tadi əyiti loxol çurk'oz Zu, me oçalxoval bito vi bakale, vaxun törəyinşakit'oğö mandale vi həysə çurpi ganxo bito!

<sup>4</sup> Vaxun əmələ eğala nəsili saya göynul bakala muç'uliğoy hama gele booz, me oçalxoy bitova şot'oğö tadoz. Vaxun baki'toğoxun haq'ale xeyir-bərəkətə oçali çoyel bakala azuk'xon bitot'in. \*

<sup>5</sup> Şot'o görə ki, Bezi əyitəxun tene c'eyşay Avraham, Bezi içü bürüşalt'oğoy q'a tapşurbalt'oğoy bitova bex p'ap'eseşay, Bezi içü uk'alt'oğoy q'a zombalt'oğoy bitova ümüxelaxşay».

<sup>6</sup> İsaak'enal Buxaçuğon içü pi k'inək' bi Gerara çurepi.

<sup>7</sup> Gerara bakalt'oğon İsaak'i t'ögöl Rebek'a ak'i şot'ay şu baksuna xavar haq'at'an İsaak'en şot'o iz xunçi pine çalxest'i. Şot'in q'ineşay ki, "bezi çuuxe" uk'ayin, Rebek'a işq'arsuz efşeynak' içü besp'at'un, axırı Rebek'a gele gözəley. †

---

\* **26:4 26:3-4** Burq. 22:16-18; Ap'ost'. 3:25 † **26:7 26:7** Burq. 12:13; 20:2

<sup>8</sup> Hametər, sa heq'ədər vədə hari c'ovaneki, sa ğiyal filist'luğoy padçağ Avimelek'en ayninaxun bəği anek'i ki, mone, İsaak'en Rebek'ane q'uj-q'ujbsa.

<sup>9</sup> T'e vədə Avimelek'en İsaak'a iz t'öğöl eçest'i pine: «Zu bezi ak'alt'u azk'i! Şo vi çuux baksunen het'u görən nex ki "bezi xunçine"?» İsaak'enal qaybaki pine: «Q'ızbi ki, bezi çuux baksuna avabakayt'un şo işq'arsuzq'an mandi pi za besp'at'un».

<sup>10</sup> Avimelek'en isə pine: «Vi xavar bune sal beş bel k'ə eyese bakoy? P'oy soğo "şot'ay işq'ar tene bu" pi vi çuğoxun bask'iyıniy, t'e vədə k'ə balyaniy? Mot'ay hetər sa günax baksuna avanu hun?!»

<sup>11</sup> Oşa Avimelek'en camaata əmir tadi pine: «Me amdara q'a izi çuğə əyit uk'al bakayin iz elmoğə haq'anən!»

*İsaak'i cöybaki taysun q'a Avimelek'əxun irəziluğ ğaçesun*

<sup>12</sup> Hametər, İsaak' t'e oçala çurpi taxıl bist'ane burqi. Q'ONÇuğon şot'o xeyir-bərəkəte tadi, şot'inal t'e usen sabaç q'at gele bare ext'i.

<sup>13</sup> Şo taysun varlayinşebaksay, hariyal gele varlu, s'ila sa amdare baki.

<sup>14</sup> Filist'luğon şot'ay sürüğə bakala eğel-keçığoy q'a belığoy saya, şot'ay nökerxoy heq'ədər baksuna ak'at'an içoğoy paxılluğene biq'i.

<sup>15</sup> Burt'unqi hələ iz bava Avrahami döörəxun mandi, şot'ay nökerxon kaşp'i c'evk'i kərizxo bitova k'ul bapi buypsa.

16 Avimelek'en için isə İsaak'a metərə pi: «Memiin c'eri tağayvax saat'e bakon, şot'o görə ki, metər sa var-dövləti q'onçuğə beşi t'öğöl efsun, yaxun zorbat'u eçeri beş boş bast'un upsune».

17 İsaak'al t'et'iin c'eri, taşeri izi çadırxo Gerari dərənene laxi çurk'ala baki.

18 Şo miya hərit'uxun oşa bureqi izi bava Avrahamen kaşp'est'i kərizxo p'urum kaşp'i təmizbsa, şot'o görə ki, Avraham p'urit'uxun oşa filist'luğon t'e kərizxo bitova k'ul bapi buybet'uniy. Şot'in me kərizxoy loxol hələ izi bavan kaşp'est'at'an laxi s'iyurxone laxsay.

19 Sa gıyal İsaak'i k'ulurxon içəgoy bakala t'e ganu təzə sa kəriz kaşp'i üğələ xet'un c'evk'i,

20 ama gerarlu çobanxon "mo beşi xene" pi, burt'unqi İsaak'i çobanxoxun davabsa. İsaak'enal iz loxol dava biti t'e kərizi s'iya "Esek'e" ‡ laxi.

21 Oşa q'erəz sa kərizt'un kaşp'i c'evk'i, ama şot'ay loxolal davane biti, İsaak'enal kərizi s'iya "Sit'nane" § laxi.

22 İsaak'en t'et'iin c'eri taşı q'erəz ganune kəriz kaşp'i. Me kərizi loxol dava tene biti, İsaak'enal kərizi s'iya "Rexovot" \* laxi pine: «Mone, c'evək'i Q'ONÇUĞON yax irəət ganu, isə avuzbaki tum sakalyan me oçala».

23 Oşa İsaak' t'et'iin c'eri Beer-Şevinane taşı.

‡ 26:20 26:20 *Esek'* - əbrani muzin "esek'" əyit "davabsun" upsune. § 26:21 26:21 *Sit'na* - əbrani muzin "sit'na" əyit

"düşməncilug" upsune. \* 26:22 26:22 *Rexovot'* - əbrani muzin "rexovot'" əyit "irəətlug" upsune.

24 T'iya p'ap'i şü Q'ONčuġon İsaak'a ak'eşi pine: «Zu vi bava Avrahami Buxaçuxzu. Q'ımaba, Zu vaxunzu, Bezi k'ul Avrahama görə va xeyir-bərəkət tadi vaxun bakit'oğoy saya avuzboz Zu».

25 İsaak'enal t'et'iya q'urban eçala ga düzbi Q'ONčuġoy s'iya duği şükürebî. Şot'in eçeri izi çadırxoval miya laxit'uxun oşa k'ulurxon sa kərizal kaşp'i c'evt'unk'i.

26 Hame vəđine Avimelek'en izi yön kul bakala Axuzzat'a q'a izi q'oşuni kalo bakala P'ik'ola ext'i hayzeri Geraraxun İsaak'i t'öğölə hari.

27 İsaak'en şot'oğə ak'i pine: «K'ə pinan hare bezi t'öğöl? P'oy za ak'ala pul tevəx buy, ef eye-xun c'erene unk'on za efi t'öğölxun şəp'esun?»

28 Şot'oğon qaybaki metərt'un pi: «Q'ONčuġoy vi baç'ane çurpsun piin bəşe. Şot'o görəl, eki suna elasp'i əyit taden, barta yan beş arane sa irəziluğ ġaçeġen. Elasp'a ki,

29 yax vaxun pislüġ tene laft'al, axırı yanal va pislüġ teyan be. Vaynak' həmişə beşi piin loxol gane bake, cöybaki taġat'anal yaxun pis əyit ten ibake. İsə mone, Q'ONčuġoyxeyir-bərəkətə haq'i sa amdarnu hun».

30 Me əyitmoġo ibakat'an İsaak'en eçeri şot'oğə q'onəġebi, arşiyal bito sagala kəyi-üt'unġi.

31 Əyc'indəri savaxt'an isə suna elasp'i əyit tadit'uxun oşa İsaak'en şot'oğə iz xeyir-bərəkətə tadi yaq'anebadı, şoroxal içəġoy ük' arxayin hayzeri tat'unşı.

32 Hat'e ġi İsaak'i k'ulurxon hari içu pit'un ki, kərizt'un kaşp'i c'evk'e, şot'o pulxaşluğ tadi

pit'un: «Xeyan bəğəbe!»

<sup>33</sup> İsaak'enal eçeri t'e kərizi s'iya "Şevane" † laxi, şot'o görə həysəəl t'e kəriz bakala şəhəri s'iya "Beer-Şevət'un" nex. ‡

*Esavi xet'luğoxun çuux haq'sun*

<sup>34</sup> Esavi q'ırx yəş bakat'an şot'in taşi xet'luğoy xuyərmoğoxune içeynak' çuux eçeri: soğo Beeri xuyər Yehudit'aney, t'e soğoval Eloni xuyər Base-mat'.

<sup>35</sup> Şorox p'öğəl hari İsaak'eynak' q'a Rebek'aynak' biin q'aç't'un baki.

## 27

*İak'ovi bic'luğ əsp'est'i iz bavaxun xeyir-bərəkət haq'sun*

<sup>1</sup> İsaak' ene q'ojabakeney, izi pulmoğonal tene aksay. Sa ği şot'in izi kala ğar Esava izi t'öğöl k'alpi pine: «Bezi ğar». Esavenal qaybaki "izbaksa, bez bava" pine.

<sup>2</sup> Oşa İsaak'en əyitpsa burqi pine: «Zu ene q'ojabakezu, ğeyin əyc'inəl avabakala şey tene.

<sup>3</sup> Hayza öxəlbseynak' lazım bakalt'oğə ext'a çölə taki, ğe bez s'iyen öxələ c'eğalnu.

<sup>4</sup> Öxəlbi eçeri heyvana bezi çureğalt'ullarik' həzirba zaynak' eça, zuval hələki bezi elmux bez boşe, t'e t'adlu ukuna kəyi va xeyir-bərəkət tadoz».

<sup>5</sup> Me exlətə bitova Rebek'an inebaki. Esaval hayzeri öxəlbseynak' çölə tağala k'inək'

† 26:33 26:33 Şeva - əbrani muzin "şeva" əyit "elas" upsune.

‡ 26:33 26:33 Burq. 21:33

<sup>6</sup> izi ġar ĩak'ova k'alpi met re pi: «Vi bavan vi vi   pit'o oz ibaki, Esava pine ki,

<sup>7</sup> ta i i eynak' heyvanq'an     bi e eri.  ot'o boxi vi bavaynak' ta ale,  ot'inal izi  ure ala t'e t'adlu ukuna k yi vi vi   xeyir-b r k t tadale. H  ki izi elmux izi bo e, Q'ON   oxun e ala xeyir-b r k t  tast'une  uresa  ot'o.

<sup>8</sup> İ e ibaka va k' z nex, bez  ar.

<sup>9</sup> Taki s r n xun p'  d n   n  aat' q'uzi manunesa c' k'p'a e a miya,  ot'o o vi bavan  ure ala k'in k' boxi h zirboz.

<sup>10</sup> Ta eri lanxon iz b  ,  ot'inal h  ki izi elmux iz bo e,  ot'o oxun k yi vane izi xeyir-b r k t  tadon .

<sup>11</sup> ĩak'oven i e qaybaki izi nana met re pi: «Bez vi i Esavi b   n dirist' poplane, bez loxol i e pop tene bu.

<sup>12</sup> İ  kula za du ayin k' z bon? Bavan av-abakayin ki, i u    iz du sa, xeyir-b r k ti t  , q'ar   i q'on ux bakoz .

<sup>13</sup> İ  nanan i e  ot'o pine: «Vi s'iya du i uk'ala q'ar   xo hari bezi   yneq'an bari, bezi  ar! Hun bez uk'alt'u ba: taki bezi pit'o o e a .

<sup>14</sup> Hametər, ĩak'oven ta i q'uzi o ene eri, izi nananal  ot'o o bavan  ure alt'ullarik' boxi h zirebi.

<sup>15</sup> O a Rebek'an ta i k'oyaxun izi kala  ar Esavi  n  aat' paltarxoxun e eri  ot'o o izi mis'ik'  ar ĩak'ovane lapest'i.

<sup>16</sup>  ot'ay kulmo o q'a ozana i e q'uzin t'olene b c' rpi.

17 Axırda izi həzirbi ukuna q'a şumal İak'ovi kiyel biq'est'i yaq'anebi İsaak'i t'öğöl.

18 İak'oven izi bavay t'öğöl hari "ay bava" pi k'alepi, bavanal qaybaki "miyazu, bezi ğar!" pine. Oşa şot'oxun "hun bezi mani ğaren baki?" pi xavar haq'at'an

19 İak'oven pine: «Vi kala ğarzu - Esav. Vi za pit'oğo bizu, isə hayza arşa me bezi öxəlbi heyvani yeq'axun uka ki, oşa za xeyir-bərəkət tadavax».

20 İsaak'en izi ğara pine: «He usumen öxəlbi qaybaki, bez ğar?» İak'ovenal "vi Buxaçux bakala Q'ONÇUĞON İçine heyvana bez bəş c'evk'i" pine.

21 T'e vədə İsaak'en pine: «İşa eki, bez ğar, va bez kula duği avabakoz vi Esav baki nu baksuna».

22 İak'ov izi bava İsaak'a İşalayinşebaki, şot'inal izi kula duği pine: «Me səs İak'ovi səse, ama kulmux Esavi kulmux».

23 İsaak'en İak'ova Esavaxun c'ək'p'es tene baksay, axırı mot'ay kulmuxal Esavi kulmoğollarik' poplaney. Şot'o görəl İak'ova xeyir-bərəkət tadi

24 saal xavare haq'i: «Hun həgigiyal bezi ğar Esavnu?» İak'ovenal qaybaki "hoo" pine.

25 T'e vədə İsaak'en pine: «Vi öxəlbi eçeri yeq'axun bezi bəş laxa, bezi ğar. Kəyit'uxun oşa va xeyir-bərəkət tadoz». İak'ovenal izi eçeri ukuna q'a fina bavay bəş lanexi, şot'inal kəyi-üğit'uxun oşa

<sup>26</sup> pine: «İsə İşabaka za muçp'a, bez ğar».

<sup>27</sup> İak'ovenal İşalayınşaki şot'o muçk'at'an  
Esavi paltari ade laft'i izi bavay bõxmõĝo.

T'e vədə İsaak'en şot'o me əyitmoĝon xeyir-  
bərəkət tadi pine:

«Ox, bezi ğare ade mo!

Q'ONçuĝoy xeyir-bərəkəten bit'eşi oçali adane  
tast'a bez ğaren!

<sup>28</sup> Barta Buxaçuĝon göynuxun hari arşala  
xoya q'a oçalen tadala bara vaxun kam-  
maq'anbi,

Barta vi exp'ala arum q'a s'orobala noç' bolq'an  
baki.

<sup>29</sup> Barta millətxonq'an va q'ulluĝbi,  
Barta tayfoĝon hari vi bəş bulq'at'un k'os'p'i.  
Vi viçimoĝoy loxol kalaluĝbalnu hun,  
Nanaxun sa viçimoĝon hari va baç'an  
k'os'p'alt'un.

Va q'arĝişbalo iç q'arĝişi q'onçux bakale,  
Va xeyir-bərəkət tadalt'in içinal xeyir-bərəkət  
q'azayınşale». \*

*İsaak'i Esava xeyir-bərəkət tast'un*

<sup>30</sup> İak'oven xeyir-bərəkətə haq'i izi bavay  
t'õĝõlxun c'eĝala vədine Esave õxələxun qay-  
baki.

<sup>31</sup> Eçeriyal izi həzirbala ukunxoy ən saat't'u  
həzirbit'uxun oşa şot'o izi bavaynak' taşeri pine:  
«Hayza arşa, bez bava, vi ğaren õxəlbi harene.  
Mone, vaynak' həzirbi ukunaxun uka za xeyir-  
bərəkət tada».

---

\* <sup>27:29</sup> <sup>27:27-29</sup> Burq. 12:3; Əbr. 11:20;



<sup>32</sup> T'e vədə İsaak'en "hun şunu?" pi xavare haq'i, Esavenal qaybaki "zuzu, vi kala ğar Esavzu" pine.

<sup>33</sup> Mot'o ibakat'an İsaak'a t'ut'ultinene haq'i, şot'in pine: «P'oy t'evər hariyo şuvay? Zaynak' izi öxəlbi heyvani yeq'axun həzirbi ukune eçeri şot'in, zuval t'e ukunaxun kəyi şot'oz tadi bezi xeyir-bərəkətə. Xeyir-bərəkətə şuz tadesa, şot'ayal bakale!»

<sup>34</sup> İzi bavay uk'alt'oğö ibakat'an Esaven içü efes nu baki ost'aar harayepi, şot'in önek'a pine: «P'oy zu, ay bava? Zaal tada vi xeyir-bərəkətə, za xeyir-bərəkətsiz ma efa!»

<sup>35</sup> İsaak'en isə qaybaki "vi viçen hari vaynak' həzirbaki xeyir-bərəkətə bic'luğ əşp'est'i zaxun haneq'i" pine.

<sup>36</sup> T'e vədə Esaven pine: «Şot'ay s'iya İak'ov hat'etər tet'un laxe! † Mot'oxun p'əmcı kərəme ki, za feret'est'a: süft'ə k'ojin kala ğar baksuni ext'iyərəne haq'i bezi kiyexun, isəəl zaynak' həzirbaki xeyir-bərəkətə!» Oşa saal əyitpsa burqı pine: «Bakes tene bakon ki, vi zaynak' efi xeyir-bərəkət nu bakane».

<sup>37</sup> İsaak'en Esava metərə coğab tadi: «Şot'o vi kaloz laxi zu, beşi nəsiləxun bakalt'oğöval bitot'u şot'ay k'ulez bi. İzi exp'ala arum q'a s'orobala noç'al bol bakale şot'ay. P'oy şot'o metər sa xeyir-bərəkət tadit'uxun oşa isə va k'ə pi xeyir-bərəkət tadaz, bez ğar?»

<sup>38</sup> Esaven izi bava pine: «Yəni vi tadala q'erəz sa xeyir-bərəkət tevax bu, bezi bava? Zaxun vi

† 27:36 27:36 Burq. 25:26

xeyir-bərəkətə kammaba, bava!» Metər piyal  
hönkür-hönkür önenepi. ‡

<sup>39</sup> T'e vədə İsaak'en izi ğara metəre pi:  
«Nə oçalen tadala bara ak'alnu hun,  
Nə alaxun hari arşala xoya.

<sup>40</sup> Əme zoren, q'ılınc fəldi vi şuma q'azayınşalnu  
hun,

Vi viçeyal q'ulluğa çurk'alnu.

Ama vaxt' eğale eqeğalnu hun şot'ay loxol,  
Va efala q'antarğına k'as'p'iyal çark'est'alnu vi  
elmoğə şot'ay kiin oq'a baksunaxun». §

<sup>41</sup> Ama bavan İak'ova tadi xeyir-bərəkətə görə  
Esaven izi viçə nifrətpsane burqi. Şot'in iz boş  
metəre nexey: «Male mande, yas efalyan samal  
oşa bavaynak'. Bəsp'oz t'e vədə kot'o!»

<sup>42</sup> İzi kala ğar Esavi pi me əyitmux hari  
Rebek'ay ümüğü p'anep'i, şot'inal izi mis'ik' ğar  
İak'ova izi t'öğöl k'alpest'i pine: «Avanu ki, vi  
viçen va bespsune çuresa? Vaxun izi əcuğə  
haq'suni yaq'a mot'ost'ane aksa.

<sup>43</sup> İsə ibaka k'əz nex, bez ğar: c'eki taki  
memiin! Bezi viçi Lavani t'öğöl, Xarrana t'it'a.

<sup>44</sup> Vi viçey hirs bask'amin t'iya baka.

<sup>45</sup> Hevaxt' izi əcuğ c'ovanekon, vi bit'oğı izi  
eyexun c'evək'on - va k'alpi eçest'oz. Tene şot'in  
va bəsp'ale, oşal izi bula ukale».

<sup>46</sup> İsaak'a isə, şot'inal İak'ovi taysuna əm  
zapeq'an pi Rebek'an metəre pi: «Boşəvt'un ki za  
Esaven haq'i me xet'lu xuyərmoğon. İak'ovenal  
taşi şot'oğoxun xuyər haq'ayin bezi ği məyine».

---

‡ 27:38 27:38 Əbr. 12:17 § 27:40 27:39-40 Burq. 36:8; 2 Padç.  
8:20

## 28

### *İsaak'en İak'ova Lavani t'öğöl yaq'absun*

<sup>1</sup> Hametər, İsaak'en İak'ova iz t'öğöl k'alpi şot'ay tağala yaq'a xeyir-bərəkət tadtı'uxun oşa, şot'o me əyitmoğə pi tapşurebi: «Kənanluğoxun xuyər ma haq'a.

<sup>2</sup> Hayzeri P'addan-Arama, vi nanay bava Bet'ueli k'oyan taysa. T'iya vi nanay viçi Lavani xuyərmoğoxun sunt'u haq'a.

<sup>3</sup> Barta Bitova Başarbala Buxaçuğon va xeyir-bərəkətq'an tadi, barta vaxun bakala əyloğoy saya t'eq'ədərq'an bi ki, vaxun azuk'xoq'an törəyinşaki.

<sup>4</sup> Barta Buxaçuğon Avrahama tadi xeyir-bərəkət va q'a vaxun baki't'oğoval c'ovakeq'an, hunal Buxaçuğon Avrahama tadi oçali, vi həysə q'ərib k'inək' yəşəyinşala me oçali q'onçux bakavax». \*

<sup>5</sup> Metər piyal İsaak'en İak'ova yaq'anebadi, İak'oval hayzeri P'addan-Arama, izi nana Rebek'ay c'eri oçalane taşı. Rebek'ay bava aramlu Bet'uel q'a izi ğar Lavan t'iyat'un baksay.

### *Esaven İsmaili xuyərə haq'sun*

<sup>6</sup> Esaven İak'ovi P'addan-Arama taysunal avanebaki, şot'o xeyir-bərəkət tadi yaq'abadat'an tapşurbit'oğoval. İsaak'en İak'ova "kənanluğoxun xuyər ma haq'a, taki t'et'iin xuyər haq'a" upsun,

---

\* 28:4 28:4 Burq. 17:4-8

<sup>7</sup> İak'ovenal izi nana-bavay əyitə bəği hayzeri P'addan-Arama taysun - morox bito hari Esava p'anep'i.

<sup>8</sup> T'e vədə Esaven q'amişebaki ki, izi taşi kənanlu xuyərmoğoxun çuux haq'i eşt'un izi bava İsaak'i ük'e sa dərde.

<sup>9</sup> Hayzeriyal Avrahami ğar İsmaili çomo taşi sa xuyərəl şot'oğoxune haq'i. Mo İsmaili xuyər Maxalat'ey, Nevayoti xunçi. Hametər, Esavi çupuxxoy p'öğö kənanluğoxun, soğoval İsmaili k'oyaxune baki.

*Q'onçuğoy İak'ova Bet'ela ak'eşi şot'o əyit tast'un*

<sup>10</sup> Metərluğen, İak'ov Beer-Şevinaxun c'eri Xarrana yaq'anebaft'i.

<sup>11</sup> Sa heq'ədər yaq' taşit'uxun oşa bəğ bureqi batksa, hariyal lap biyəbakat'an İak'oven sa ga bəğəbi çurepi ki, miya bask'i kəybalə. Sa jə ext'i izi biin oq'a laxiyal bask'i nep'axeşi.

<sup>12</sup> Şot'in nep'e aksa burqi, bəneği ki, sa piləkəne bu, iz bul taşi göynule p'ap'sa, Buxaçuğoy angelxoval t'e piləkəni loxolxun laşi şit'unsa. †

<sup>13</sup> Q'ONÇUĞON isə me piləkəni lap alin muxə loxol çurpi içü metərə nex: «Zu vi bavoğoy, Avrahami q'a İsaak'i Buxaçux bakala Q'ONÇUXZU, Va q'a vaxun bakit'oğə tadoz Zu vi həysə bul laxi bask'i oçala. ‡

<sup>14</sup> Oçalı çoyel bakala q'ume dənəğoy hama gele bakale vaxun törəyinşakit'oğoy say, dünyəni

† 28:12 28:12 İoan. 1:51 ‡ 28:13 28:13 Burq. 13:14-15

bip' t'öğölxunal şot'oğoy səs c'eğale. Vaxun q'a vaxun törəyinşaki nəsiləxun haq'alt'un xeyir-bərəkətə oçali çoyel bakala azuk'xoy bitot'in. §

<sup>15</sup> Zu dim vaxun bakoz, va Bezi q'ənədi oq'a ext'i q'orişoz. Hun maya tağalnu taki, Bezi sa kul vi loxol bakale, ama va p'urumal qaydi me oçala eçoz. Va əyitez tast'a, me piyoroş hari bex p'ap'aminal Bezi əyiti loxol çurk'oz».

<sup>16</sup> İak'oven nep'e boşt'an muğurbaki pine: «Mo hetər əşe? Hamiyane Q'ONÇux, bezi bula laxi bask'i hame gala! Sal bezi xavaral tene buy!»

<sup>17</sup> Metər fikirbiyal içü q'ıyene haq'i, şot'in pine: «Hat'etər sa ga tene me ga! Buxaçuğon İçeynak' k'ojbi, göynuxun hari şigala gane mo!»

<sup>18</sup> Kəykəymoğə isə İak'oven hayzeri izi biin oq'a laxi jəna ext'i tikebi ki, Buxaçuğon İçeynak' k'ojbi me ga c'ək'eşeq'an. Jəne Buxaçuğoy s'iyen laxesuna ak'est'eynak'al eçeri şot'ay loxol zeytuni c'əyine şipi.

<sup>19</sup> İak'oven t'e gane s'iya Bet'ele \* laxi, manu ki, oşa dirist' t'e şəhəri s'iyal hat'etər manedi. Bəşaxun isə şəhəri s'i Luzey.

<sup>20</sup> Oşa İak'oven elasp'i pine: «Əgər Buxaçuş zaxun baki bezi tağala me yaq'a za q'orişayin, bezi sa tapan şuma q'a bezi loxol lak'ala paltara p'ap'esp'ayin,

<sup>21</sup> zuval bezi elmux bez boş qaybaki bezi c'eri gala eyes bakayiz, bezi bavay k'oya bez bul

---

§ **28:14 28:14** Burq. 12:3; 13:16; 22:18; 26:4 \* **28:19 28:19** Bet'el - əbrani muzin "bet'el" əyit "Buxaçuğoy k'oj" upsune.

dinc yəşəyinşes bakayiz, Q'ONÇux bez Buxačux bakale!

<sup>22</sup> Bezi tikp'i laxi me jě çurpi ga isə Buxačuğə bul k'os'pala ga bakale! Buxačuğon za tadalt'oğoy vis' payaxun sunt'uval qaydi İçu tadoz!»

## 29

### *İak'ovi P'addan-Arama eysun*

<sup>1</sup> Oşa İak'ov p'urum yaq'anebaft'i, hariyal bəğc'eğalaç bakala azuk'xoy oçalxo c'ere.

<sup>2</sup> Miya p'ap'i bəneği ki, q'oruğa sa kərizə bu, izi t'öğölal xib dənə eğeli sürü. Me kərizə eğelxo xe ũğest'eynak't'un əsp'est'ay, izi çoyelal kala sa jəne buy.

<sup>3</sup> Sürüyox hari bito gireğat'an eğelbəğalxon kərizi çoyel bakala jəna tağaybi eğelxo ũğest'unst'ay, oşa qaydi but'tunksay kərizi çoya.

<sup>4</sup> İak'oven eğelbəğalxoxun xavare haq'i: «Vən mayalunan, ay viçimux?» Şot'oğonal qaybaki "Xarranaxun" pit'un.

<sup>5</sup> T'e vədə İak'oven pine: «P'oy Naxori nəvə Lavana çalnanxsa?» Şot'oğonal "hoo, çalyanxsa" pit'un.

<sup>6</sup> İak'oven saal xavare haq'i: «Hetərə Lavan? Şaat'e?» Eğelbəğalxonal qaybaki "şaat'e, moval izi xuyər Raxilə, eğelxo izi bəş badene enesa" pit'un.

<sup>7</sup> İak'oven pine: «Biyəbakseynak' hələ gelene bu, heyvanxo badala vədə tene. Bartanan

xenaxun ũġeq'at'un, oša c'idi taşanan samalal ot't'ayinşeq'at'un».

<sup>8</sup> Eġelbëġalxon isə metərt'un coġab tadi: «Beşi zor aytenesa, bitot'in içoġoy sürüġo eçeri gireşine buq'on ki, kərizi çoyel bakala jəna iz ganuxun galdi beşi eġelxo ũġest'es bakayan».

<sup>9</sup> Hametər exlətp'ala gala Raxiləl izi sürünəxun sagala hari p'anep'i. Şot'in izi bavay eġelxone bëġsay.

<sup>10</sup> İak'oven izi t'ayi Lavani xuyər Raxilə q'a şot'in c'idi eçeri sürünə ak'ala k'inək' taşi kərizi çoyel bakala jəna taġaybi izi t'ayin sürünə ũġesedi.

<sup>11</sup> Oşa taşi Raxilə muçp'i, müqexun önek'al

<sup>12</sup> izi şu baksunane pi. Raxilən şot'ay izi bavay q'oomxoxun baksuna q'a Rebek'ay ġar baksuna avabakala k'inək' t'it'eri mot'o izi bava pine.

<sup>13</sup> Lavanen izi xunçey ġar İak'ovi eysuna ibakala k'inək' hayzeri şot'ay bēşe c'eri, şot'o q'ujbi-muçp'i izi k'oyane eçeri. İak'oven izi bel harit'oġoval bitova exlətp'it'uxun oşa

<sup>14</sup> Lavanen pine: «Bezi p'iyaxune bu vast'a, İša q'oomyan yan!» Metər piyal İak'ova izi k'oya enefi.

### *İak'ovi Lea q'a Raxilə haq'sun*

Hari sa xaş c'ovakit'uxun oşa

<sup>15</sup> Lavanen İak'ova pine: «Düze, yan q'oomyan, ama mo şo upsun tene ki, hun bez loxol nisyə əşp'alanu. Za upa, k'en çuresa vi bezi loxol əşpsuni gala tadaz?»

<sup>16</sup> Lavani isə p'ə xuyərə buy: kalo Leaney, mis'ik'oval Raxilə.

<sup>17</sup> Lea amdara ləçəq'tenesay, Raxiləy isə ham ço gözəley, ham bədən.

<sup>18</sup> İak'ovenal Raxilə izi ük'e bask'eney pi qaybaki Lavana pine: «Vi mis'ik' xuyər Raxiləz çuresa. Tandon za? Vi ke xuyərə haq'es bakseynak' vi loxol vüğ usen əşp'oz».

<sup>19</sup> Lavanenal "k'əz nex ki, ext'i nu çalxala sa amdara tast'unaxunsa va tadayiz şaat'e bakon, çurpa əşp'a bez t'öğöl" pine.

<sup>20</sup> Hametər, İak'oven Raxilə haq'es bakseynak' vüğ usen Lavani loxol əşebi. Ama xuyər iz ük'e t'emanə bask'ey ki, me vüğ usen içeynak' sa hema ği k'inək'e hari c'ovaki.

<sup>21</sup> Vədə hari p'ap'at'anal İak'oven Lavana pine: «Mone, beşi laxi vaxt' hari c'ovaneki, isə bezi çuğə za tada taşoz».

<sup>22</sup> Lavanenal eçeri t'e pervare bakalt'oğə bitova k'alpi kala sa laşk'oye c'ovakeşt'i.

<sup>23</sup> Biyəbakat'an isə İak'ovi t'öğöl Raxilə təə, ext'i Leane yaq'abi. İak'oval şot'oxun basek'i.

<sup>24</sup> Leay t'öğöl baki şot'o q'ulluğbseynak' isə izi çuux-nökər Zilp'ane tadi.

<sup>25</sup> Hari kəyebaki, İak'ovenal bəneği ki, mone, içuxun bask'iyo Raxilə təə, Leane! Şot'in hayzeri Lavani t'öğöl taşi pine: «Mo he əşe bez bel ençeri? Hetəryan əyitp'ey yan? Teyan pi ki, vi loxol vüğ usen əşp'oz, hunal za mot'ay gala Raxilə tadalnu? P'oy isə het'u görən za feret't'i?»

<sup>26</sup> Lavanen qaybaki metərə pi: «Beşi miya kala xuyərəxun bəş mis'ik't'u tast'un ədət tene.



27 Yan bito hələ me sa şamat'al laşk'oyi loxol bakalyan, barta me sa şamat' c'ovakeq'an, oşa eki bezi mis'ik' xuyərəl tadoz va. Ama Raxilə haq'suni toya cöy hesabboz, meyin oşa sa vüğ usenal əşp'in buq'on bez loxol».

28 İak'oval irəzinebaki.

Laşk'oyi vüğünci ği c'ovakit'uxun oşa İak'oven hari Raxiləl taneşeri.

29 Lavanen Raxiləy bač'anexun isə izi Bilha uk'ala çuux-nökərəne tadi.

30 Hametər, İak'oven Raxiləl haq'i içeynak' çuuxe bi, mot'ay galal vüğ usen Lavani loxol əşebi. Şot'in Raxilə Leaxun gelene çuresay.

### *İak'ovi Leaxun baki əylux*

31 Q'ONÇUĞON ak'at'an ki, Lea İak'ovi ük'e p'əmci galane, şot'o usum əyləne mandest'i, Raxiləy isə əyel tene baksay.

32 Lea bihi baki sa ğare eçeri, iz s'iya Ruven \* laxiyal pine: «Q'ONÇUĞON bez dərdə anek'i, isə bez işq'aren za çureğale».

33 Oşa Lea p'urum əyləne mandi, hariyal p'urum ğare baki. Şot'in pine: «Q'ONÇUĞON inebaki bezi işq'aren za nu çuresuna, şot'o görə za sa ğaral tanedi!» Eçeriyal əylin s'iya Simeone † laxi.

34 Samal vədə c'ovakit'uxun oşa Lea saal bihine baki, sa ğar eçeriyal pine: «İsə ene bez işq'ar za ğaçəğale, şot'o görə ki, xib ğarez eçeri

---

\* **29:32 29:32** *Ruven* - əbrani muzin "ruven" əyit "bəğanən, ğare" upsune, hamal "bezi dərdə anek'i" əyitəne oşq'ar. † **29:33 29:33** *Simeon* - əbrani muzin "simeon" əyit "ibakalo" əyitəne oşq'ar.

zu şot'aynak'». Metər piyal əylin s'iya Levine ‡ laxi.

<sup>35</sup> Me əyləxun oşa Lea saal bîhine baki, hariyal p'urum ğare baki. Şot'in "isə ene Q'ONČuĜo alxışp'oz" pi əylin s'iya İudane § laxi.

Şo oşa ene əylə tene mandı.

### 30

*İak'ovi izi çupuxxoy nökərxoxun baki əylux q'a İosifi nanaxun baksun*

<sup>1</sup> Raxilən ak'at'an ki, içuxun əyel tene baksə, bureqi izi xunça paxılluĝbi İak'ovi çoya çuksa: «Za əyel tada, tene biyoz!»

<sup>2</sup> İak'oviyal me əyiti loxol əcuĝon biq'i pine: «Va Buxaçuĝon əyel nu tadit'uxun oşa, k'ə besez bakon ki zu?»

<sup>3</sup> Raxilən pine: «Ext'a, va bezi nökər Bilhaz tast'a. Kot'oxun bask'a, barta vaxun sa əyel eçeri bezi q'ujelq'an tadi. Metərluĝen beziyal vaxun sa əyel bakale».

<sup>4</sup> Ext'iyal izi nökər Bilha İak'ova çuux pi tanedi, İak'oval başı şot'oxun basek'i.

<sup>5</sup> Bilha bîhi baki İak'oveynak' sa ğare eçeri.

<sup>6</sup> T'e vədə Raxilən pine: «Buxaçuĝon bezi əşlə bēĝi za haq'lune c'evk'i, bezi afırına ibaki za əyelsuz tene efi». Metər piyal əylin s'iya Dane \* laxi.

---

‡ 29:34 29:34 *Levi* - əbrani muzin "levi" əyit "ğaçesun" əyitəne oşq'ar. § 29:35 29:35 *İuda* - əbrani muzin "iuda" əyit "alxış"

əyitəne oşq'ar. \* 30:6 30:6 *Dan* - əbrani muzin "dan" əyit "haq'lune c'evk'i" upsune.

<sup>7</sup> Oşa Raxiləy nökər Bilha saal əylə mandı İak'oveynak' sa ğaral eneçeri.

<sup>8</sup> Raxilən pine: «Bez xunçaxunez bul-bula hari zu, ama Buxaçuğon za me davinaxun çomas'ine c'evk'i». Metər piyal əylin s'iya Naft'aline † laxi.

<sup>9</sup> Lean isə bəneği ki, iç ene əylə tene manst'a, ext'i izi nökər Zilp'ane İak'ova çuux pi tadi.

<sup>10</sup> Şot'inal İak'oveynak' sa ğare eçeri.

<sup>11</sup> T'e vədə Lean "bezi naxışen bineq'i" pi eçeri əylin s'iya Gade ‡ laxi.

<sup>12</sup> Oşa Leay nökər Zilp'a p'urum əylə mandı İak'oveynak' sa ğaral eneçeri.

<sup>13</sup> T'e vədə Lean pine: «Bəxt'əvərzu zu! "Bəxt'əvərə" pi k'əşinen ak'est'alt'un za çupuxxon!» Metər piyal eçeri əylin s'iya Aşere § laxi.

<sup>14</sup> Sa ği, arum exp'ala vədəney, Ruvenen çölexun mandragor \* uk'ala meyvinəxun bəğğəbi izi nana Leaynak'e eçeri. Raxilən mot'o ak'i Lea pine: «Vi ğaren eçeri mandragorxoxun zaal tandon samal?»

<sup>15</sup> Lean isə metərə pi: «Bezi işq'ara bezi kiyexun ext'enu, isəəl bezi ğaren eçeri mandragorxoy loxole vi pul?» Raxilənal qaybaki "isə ki ketəren nex, ext'a me üşe işq'ar vaxunq'an

† **30:8 30:8** *Naft'ali* - əbrani muzin "naft'ali" əyit "bezi dava" upsune. ‡ **30:11 30:11** *Gad* - əbrani muzin "gad" əyit "naxış"

upsune. § **30:13 30:13** - əbrani muzin "aşer" əyit "bəxt'əvər"

upsune. \* **30:14 30:14** *mandragor* - t'e vaxt' metər sa fikire buy ki, me "mandragor" uk'ala bitk'in meyvinəxun ukat'an işq'ari q'a çuğoy sunaxun baksunene biq'sa hamal əyləne mandest'a.

bask'i, hunal mot'ay gala za ke mandragorxo tada" pine.

<sup>16</sup> Hametər, biyəsin İak'ov çölexun k'oya eġat'an Lean şot'ay bēš c'eri pine: «Me üşe za-xun bask'alnu, me haq'q'a bezi ġaren eġeri mandragorxo tadi hazq'e bez xunçaxun». İak'oval başı t'e üşe Leaxun basek'i.

<sup>17</sup> Buxaçuġon isə Leay afırıġo ibaki şot'o t'e üşe əyləne mandest'i, şoval bīhi baki İak'oveynak' qomci kərəm ġare eġeri.

<sup>18</sup> T'e vədə Lean pine: «Mone, bez nökərə ext'i işq'ara çuux pi tast'uni əvəzəne tadi za Buxaçuġon». Metər piyal eġeri əylin s'iya İssak'are † laxi.

<sup>19</sup> Oşa Lea p'urum əylə mandi İak'oveynak' üqūmci ġarane eġeri.

<sup>20</sup> T'e vədə Lean pine: «Buxaçuġon za tadi paye toy tene bu! İse ene hörmətbale za bez işq'aren, şot'o görə ki, üq ġarez eġeri şot'aynak'». Metər piyal əylin s'iya Zevulune ‡ laxi.

<sup>21</sup> Me əyləxun oşa Lean sa xuyərəl eneġeri, şot'ay s'iya Dinane laxi.

<sup>22</sup> Ama Buxaçuġon Raxiləy loxolal bəneġi, şot'o əyləne mandest'i,

<sup>23</sup> şoval bīhi baki sa ġare eġeri. T'e vədə Raxilən pine: «Mone, çomas'inebi za Buxaçuġon.

---

† 30:18 30:18 - əbrani muzin "issak'ar" əyit "əvəzə tast'un" əyitəne oşq'ar. ‡ 30:20 30:20 Zevulun - əbrani muzin "zevulun" əyit "hörmət" əyitəne oşq'ar.

24 Barta Q'ONÇuĞon zaynak' sa ğaral avuzbeq'an». Metər piyal əylin s'iya İosife Ş laxi.

### *İak'ovi varlayınşaksun*

25 Raxilən İosifa eçerit'uxun oşa İak'oven Lavana pine: «Za tərba bezi c'eri gala, bezi ölkinə qaybakaz.

26 Bezi çupuxxo q'a əyloğoval tada c'eğaz tağaz. Hunal avanu ki, şot'oğö exst'un bezi haq'q'e, vi loxol heq'ədər əşezbe!»

27 Lavanen isə qaybaki metərə pi: «Əgər bezi xətirə çurensasa, çurpa miya, ma takı! Fala bəğest'i avabakezu ki, Q'ONÇuĞon va görəne za xeyir-bərəkət tast'a».

28 Oşa metərəl pine: «Mot'o görə heq'ədərən çuresasa upa, tadoz».

29 İak'oven pine: «Ene zu tez nex. Hunal avanu ki, vi loxol əşp'i elmuxez laxe zu, bezi piin işiğ k'inək'ez bəğə vi sürüğö.

30 Zu vi t'öğöl eğat'an bakala sürün q'a həysət'in sürün arane bakala fərg piin bəşe. Bi-neti bezi tur va, Q'ONÇuĞon va İzi xeyir-bərəkətə tadi avuzebi vi sürüğö bakala heyvanxoy saya. P'oy zu hevaxt' cöy k'oj-mes bakoç?»

31 İak'oven metər uk'at'an Lavanen pine: «Hun saycə upa, zu va k'ə çurensa tadoz». İak'oven qaybaki pine: «Za hik'k'al tene lazım, ama vi sürüğö memaçağ hetər bəğezusa meyin



vanxoval gele vədə xe ŭğət'ant'un öörə taysay pi,

<sup>39</sup> hər öörə tağat'an me zolağla taymux içoğoy piin bəşe baksay. Metərluğen, me keçığoxun q'a eğelxoxun bakala balooxal bito hari şampi, çil-çil nəəl ləkələne baksay.

<sup>40</sup> İak'oven me baloğo cöye efsay, Lavani sürünə isə tetərə fırıdı efsay ki, içoğoy çə dim me şampi sürün tərəfq'an baki. Hametər, İak'oven içeynak' bəği kalabala şampi baloğoy say taysun gelenebaksay.

<sup>41</sup> Xe ŭğsa eğat'an öörə tağala heyvanxoval bəneğsay: vərker heyvanesa, iz düzbi şampi taymoğə lanexsay nəve boş,

<sup>42</sup> zəyif heyvanesa, təə. Metərluğen, vərker heyvanxo içune kofst'ay, zəyiforox isə Lavana.

<sup>43</sup> Samal oşa İak'ov baneki varlu sa amdar, şot'ay sürünen heyvanxone buy: eğelxo q'a keçiyox, buşurxo q'a elemxo. Şot'ay çuux q'a işq'ar nökerxoval geleney.

## 31

### *İak'ovi Lavana pinut c'eri taysun*

<sup>1</sup> İak'ovi ŭmüğə hari p'anep'i ki, Lavani ğarmoğon metərt'un nex: «Həysə İak'ovast'a bakala var-dövlət bito beşi bavay kiyexun haq'iyoroxe! Beşi bavay hünərene varlayınşake ko!»

<sup>2</sup> İak'oven içinal hisebsay ki, Lavan içuxun bəşin k'inək' tene.

<sup>3</sup> T'e vədə Q'ONČuĞon İak'ova pine: «Vi bavay t'öğöl, vi c'eri gala qaybaka. Q'ımaba, Zu dim vaxun bakoz!»

<sup>4</sup> İak'ovenal Raxiləynak' q'a Leaynak' xavar yaq'abi şot'oğə çölə, izi sürüğə otarişala gala eçest'i

<sup>5</sup> pine: «İbakanan k'əz nex. Axır vədine azaksa ki, efi bavay ara zaxun bəşin k'inək' saat' tene. Ama bezi bavay bul k'os'pala Buxaçux dim zaxune.

<sup>6</sup> Vənal avanan ki, bez elmoğə laxiz əşp'e efi bavay loxol zu.

<sup>7</sup> Şot'in isə bezi haq'q' k'əq'an baki pi vis' kərəm fikire badalbi. Ama Buxaçux hər dəfə bezi tərəfə baki.

<sup>8</sup> Uk'at'an ki, çil-çil baloox vi bakale, heyvanxoy eçala baloox hari bito çil-çilə baki. Oşa pine, p'oy təə, şampi baloox vi bakale, t'e vədəl hari bito şampine baki.

<sup>9</sup> Hametər, Buxaçuğon heyvanxoy sürüğə ef bavay kiyexun ext'i zane tadi.

<sup>10</sup> Sa ği, heyvanxoy öörə tağala vədəney, nep'e boş azk'i ki, dişi keçiğoy loxol lağala ərkəy keçiğoy bito çil-çil, şampi saal ləkələnə.

<sup>11</sup> Buxaçuğoy angelen za nep'e boş k'alpi pine: "İak'ov!" Zuval qaybaki "izbaksa" pizu.

<sup>12</sup> Şot'in pine: "Bəğa, dişi keçiğoy loxol lağala ərkəy keçiğoy bito çil-çil, şampi saal ləkələnə, şot'o görə ki, avazu Zu Lavanen vaynak' laxi şərturxo.

<sup>13</sup> Bet'ela vi nep'a başi Buxaçuxzu Zu, t'et'iya vi biin oq'a laxi jəna ext'i tikenbi hun, iz loxol



zeytuni c'əyin lapiyal Za elasp'i əyiten tadi. \*  
İsə hayza c'eki me oçalaxun, vi c'eri ganu, vi  
nanaxun baki oçala qaybaka"».

<sup>14</sup> Raxilən q'a Lean qaybaki metərt'un pi:  
«Meyin oşa yaynak' bavay var-dövlətəxun pay  
tene bu.

<sup>15</sup> Yan həysə şot'aynak' hik'k'al teyan. Yax va  
tadat'an əyitp'i tənginəl kəye beşi bavan.

<sup>16</sup> Şot'o görəl, Buxaçuğun beşi bavay kiyexun  
ext'i va tadiyorox bito beşi q'a beşi əyloğoye  
hesabbaksa. İsə Buxaçuğun va hetər nexə,  
hat'etərəl ba!»

<sup>17</sup> İak'ovenal eçeri izi əyloğ q'a çupuxxo  
buşurxoy loxol arşevək'i,

<sup>18</sup> P'addan-Arama girbi k'ə var-dövlət but'uxsa  
ext'i, izi sürüğə bakala heyvanxoval bitova iz bəş  
badi Kənana, iz bava İsaak'i t'öğöl yaq'ane baft'i.

<sup>19</sup> Lavan eğelxo q'açibsane taşey, Raxilənal  
başı iz bavay k'oya bakala binik' buxaçuxxo ext'i  
c'ere.

<sup>20</sup> Hametər, İak'oven izi t'ayi bakala me  
aramlu Lavana izi taysuna nu avabakest'i şot'o  
əfçiduğine baki.

<sup>21</sup> Şot'in izi me usenxost'a girbit'oğə bitova  
ext'ine t'e oçalxoxun c'eri. Hariyal Yevfrat  
oqa p'ap'i şot'o c'ovakit'uxun oşa Gilead burux-  
moğəçə taysa burqi.

### *Lavani İak'ovi baç'anexun taysun*

<sup>22</sup> Xib ğinaxun oşa İak'ovi c'eri taysun hari  
Lavana p'anep'i.

---

\* 31:13 31:13 Burq. 28:18-22

23 Mot'o avabakala k'inək' Lavanen içuxun İša bakala q'oomxo girbi şot'ay bač'anexune baft'i, vüğ ği yaq' taşit'uxun oşal hari Gilead buruxmoğo c'ovakat'an şot'o p'anep'i.

24 Ama Buxaçuğon hat'e üşe Lavani nep'e boş başı şot'o pine: «Bëğa, va nexzu, İak'ova galtenst'a, vi jomo əmbi şot'o əyit ten nexe!»

25 Lavanen hari İak'ova p'ap'at'an bəneği ki, şot'in izi çadırxo buruxmoğo laxi çurpene, şot'o görə ene içinal izi q'oomxoxun sagala içoğoy çadırxo hamıya laxi çurt'unpi.

26 Şot'in İak'ova pine: «K'ən bsa mo hun? Za əfçiduği, bezi xuyərmoğoval t'etəren haq'i taysa ki, unk'on düşməni kiyexun malen t'it'evksa.

27 Za pinut c'eri taysun k'ə upsune? Sal ten nex ki, bərkə me amdarenal vəx faren, əçinen yaq'a bast'une çuresa,

28 hələ bito t'öǝx, izi xuyərmoğo q'a nəvoğo dirist'oğonbi muçpsune çuresa! Sa əyiten haq'ılsuz əşe vi biq'i me əş!

29 Həysə va memiya bezi tərs çoya ak'est'es bazkoy, ama c'ovaki üşe vi bavay bul k'os'pala Buxaçuğon za pine ki, İak'ova galmada.

30 Lap uk'en c'eri taysuna avazbaki, vi bavay k'ojeynak' tarıxmişakenu pi tansa. Me bezi binik' buxaçuxxo başqsuna k'ə uk'az?»

31 İak'oven Lavana metəre coğab tadi: «Q'ızbi ki, vi za tadi xuyərmoğo qaydi bezi kiyexun haq'alnu.

32 Ama binik' buxaçuxxoy exlət zaluğ tene. Çurensa miya gireşi q'oomxoy piin bəş baki qəvəki, vi mal bunesa, ext'a viq'an baki. Şinesa

kiyel vi buxaçuxxo bəğəbayvax, avabaka ki, şo dirist' tene mandal!» Binik' buxaçuxxo Raxiləy başqsunaxun isə İak'ovi xavar tene buy.

<sup>33</sup> Lavanen başı İak'ovi, Leay saal iz xuyərmoğə tadi p'ə nökeri çadıra bəneği, ama hik'k'al tene bəğəbi. Oşa Leay çadıraxun c'eri Raxiləy çadırane başı,

<sup>34</sup> Raxilən isə binik' buxaçuxxo ext'i buşe yəhəri loxol suruk'p'ala torayı boş laxi, içəl laşı iz loxol arşeney. Lavanen çadiri boş maya uk'ayin bəneği, ama hik'k'al tene bəğəbi.

<sup>35</sup> Raxilən iz bava pine: «Vi turel hayzesal tez baksa, bez ağa, ama vi əcuğon maq'an biq'i, çupuxxost'a bakalt'uxunez baksa, şot'o görə tez hayst'a». Lavanenal dirist' çadıra şit'epi, ama p'urumal izi binik' buxaçuxxo tene bəğəbi.

<sup>36</sup> Mot'o ak'i İak'ovi əcuğon t'etərə biq'i ki, bureqi Lavani çoye iz boş bakalt'oğə bitova upsa: «İsə upa bəyn bezi taxsır hik'ə? Bezi k'ə günaxxax bu ki, hayzeri vi amdarxoval ext'i baft'enu bezi baç'anexun?

<sup>37</sup> P'oy k'ə baki, bəğənbi k'ənesa? Vi nu bəği ga tene mandi, isə eça laxa bilyex zast'a vi sa çöpəl bakayin bəğəbenusa, barta beşi q'oomxonal ak'eq'at'un şi hetər baksuna.

<sup>38</sup> Düz q'a usen vi loxol əşezbe zu! Sal ak'enu vi sürünəxun bakala eğəla tamaxp'i bakaz? Eğelxoy q'a keçığoy bala saksun hik'ə ki, haşoval tene bake bezi bəğəla sürün boş!

<sup>39</sup> Əqnə heyvani jomo koft'it'ay xarcal zuz zap'ey ki, ziyan va maq'an laft'i. † İçal vaynak'

tafoot tene buy hevədə bake əş: ğenaxunal śarpi bakayin zuz zap'ey ziyana, üşeyal śarpi bakayin.

‡

<sup>40</sup> Ği tez ak'e zu: nə bezi basksunaz avabake, nə bezi hayst'una. Ğenaxun č'oč'a bēĝe çoye, üşeyal miye boşez bake zu

<sup>41</sup> vi t'öğöl baki me q'a usenast'a! Bip'es's'e usen vi p'ə xuyərə haq'suni galaz əşp'e, üq usenal zaynak' kalabi sürün gala, hər dəfəl bezi haq'q' k'əq'an baki pi vis' kərəm vi fikirən badalbi hun!

<sup>42</sup> Avrahami bul k'os'pala, bezi bava İsaak'i pula haq'ala Buxačux nu bakiyniy, isə hun sa çöpəl ten tadey za. Ama bezi zapi əzyət ams'ina tene taşi, bezi elmoĝo laxi əşpsuni əvəzə tanedi za Buxačuĝon. C'ovaki şü hunal ank'i ki, Buxačux bez tərəfe».

<sup>43</sup> Lavanen qaybaki İak'ova metərə pi: «Me xuyərmuxal, içoĝoxun baki əyluxal, vi bēš badi haq'i taĝala me sürüyəl - vi həysə k'ə bunesa bito bezi va tadine. Vi zənden, zu bezi xuyərmoĝoy q'a nəvoĝoy pisa çurezĝon?

<sup>44</sup> İsə eki vaxun sa irəzilüĝ ĝaçeĝen, barta gələcəye exlət bakayin beşi kiyəl subutq'an baki».

<sup>45</sup> İak'ovenal me ga c'ək'eşeq'an pi sa jě ext'i tik lanexi.

<sup>46</sup> Oşa iz q'oomxo pine: «Eçanan jě girbanan miya». Şot'oĝonal jě girbi eçeri xərəyen sunay loxol şit'unpi. Me ganu içoĝoy irəzilüĝ ĝaçesuna ak'est'eynak' arşi me xərəyen girbi jěne t'öğöl şumal bot'unt'i.

47 Lavanen eçeri xərəyen şipi me jëne s'iya Yegar-Sahadut'e laxi, İak'oven isə Galed. §

48 Lavanen pine: «Barta me jëyurxo ğe vi q'a bezi arane ğaçeşi irəziluğa eyex bast'eynak'q'an baki». Şot'o görə t'e gane s'i hat'etərəl manedi - Galed.

49 Ama t'e gane s'iya Misp'al \* next'uniiy, şot'o görə ki, Lavanen me əyitmoğoval peney: «Barta yan memiin cöybakit'uxun oşa Q'ONçuğoy pul beşi loxolq'an baki.

50 Avabaka ki, hevaxt'esa bezi xuyərmoğoy pis bəğayvax, şot'oğoy loxol q'erəz çuux haq'i eçayvax, mot'o zu nuval ak'ayiz, Buxaçuğon aneksə».

51 Oşa Lavanen İak'ova saal pine: «Bəğa, mo beşi tikp'i laxi jë q'a eçeri xərəyen girbi jëyurxo. Barta korox yaynak'

52 beşi ğaçeşi irəziluğa eyex bast'eynak' laxeşi sa nişan k'inək'q'an baki. Eki həysə kot'oğoy bəş suna əyit taden ki, nə zu va pislugbseynek' me xərəyi q'a jëne t'e soğoy tərəf tez c'ovakal, nəəl hun me soğoy tərəf c'ovaki za pislug ten bal.

53 Barta Avrahami q'a Naxori, barta beşi kalboğoy bavan bul k'os'pala Buxaçuğon İçinq'an beşi əşlə bəği». İak'ovenal izi bava İsaak'i pula haq'ala Buxaçuğoy elasp'i əyite tadi.

54 Şot'in eçeri içoğoy çurpi me buruğoy q'urbanal şamepi, me hari q'oomxoval bitova

---

§ 31:47 31:47 *Yegar-Sahadut'*, *Galed* - Me əyitmoğoy soğoy arameyi muzin, t'e soğoy isə əbrani muzin "beşi irəziluğ ğaçesuna subutbala jëne xərəy" upsune. \* 31:49 31:49 *Misp'a* - "misp'a" əyit əbrani muzin "q'aroolçin laşi çurk'ala ga" upsune.

k'alepi ki, arşi içuxun sagala şumq'at'un kəyi. Bitot'in kəyi-üneği, t'e üşeyal hat'iya mant'undi.

<sup>55</sup> Əyc'indəri savaxt'an isə Lavanen hayzeri izi xuyərmoğə q'a nəvoğə muçepi, şot'oğə xeyir-bərəkət tadiyal qaybaki iz k'oyane taşi.

## 32

*İak'ovi izi viçi Esavi bəş c'eyseynak' həzirluğ bəğsun*

<sup>1</sup> İak'ov isə hayzeri p'urum yaq'ane baft'i, izi bəşal Buxaçuğoy angelxone c'eri.

<sup>2</sup> İak'oven şot'oğə ak'at'an pine: «Buxaçuğoy q'oşunxo hari çurk'ala gane mo». Metər piyal t'e gane s'iya Maxanayime \* laxi.

<sup>3</sup> Hari Edoma, izi viçi Esav yəşəyinşala oçali t'e Seir uk'ala burux ganxo işalayınşakat'an İak'oven içuxun bəş elçiğə yaq'abi

<sup>4</sup> şot'oğə tapşurebi ki, taşi izi viçə me əyitmoğəq'at'un pi: «Takinan bezi kala viçi Esava upanan ki, izi k'ul bakala İak'oven metərə nex: "Zu heq'ədər vədəne ki, q'ərib ölkinə, Lavani t'öğöləz bake.

<sup>5</sup> Həysə bezi öküzxoval buzax, elemxoval, eğel-keçiğoy sürüyoxal buzax, çuux q'a işq'ar nökrəxoval. İse mone, bezi ağay turelez hare, əgər izi piyes şaat'ez ak'esasa, barta avabak-est'eq'an mot'o bez yaq'abi me elçiğə"».

---

\* **32:2 32:2** *Maxanayim* - əbrani muzin "maxanayim" əyit "q'oşun çurk'ala p'ə ga" upsune.

6 Elçiyox İak'ovi t'öğöl qaybaki pit'un: «Vi viçi Esavi t'öğölxunyan eysa həysə. Pine vi bəş iç c'eğale, izi t'öğöl bip'baç tan amdaral bune».

7 Mot'o ibakat'an İak'ova q'iyene haq'i, isə k'əq'an bi tene avay. Eçeriyal izi amdarxo, buşurxo, eğel-keçiğə - bitova p'ə gala cöyebi ki,

8 Esaven hari içoğə k'as'k'ayin, iz bul sa dəst'inə gərgürbakat'an, t'e soğə dəst'inə bakalt'oğon t'it'eri içoğoy elmoğə çark'est'esq'at'un baki.

9 Şot'in Buxaçuğə k'alpi pine: «Ay bezi bavoğoy Buxaçu, ay Avrahami q'a İsaak'i Buxaçu bakala Q'ONÇUX, Hun za pinu ki, hayza vi c'eri gala, vi bavay t'öğöl taki, Zuval va eşevk'oz. †

10 Tene lafst'a me vi k'ul Hun izi belxun oq'a şipi t'e nu badalbakala çuresuna q'a xeyirx-axluğa. Zu me oçalxoxun c'eri İordan oqe t'e soğə tərəf c'ovakat'an bezi sa çombağaxun q'erəz hik'k'al butezaxiy. İsə mone, p'ə dəst'inenez qaybaksa zu me oçalxo.

11 Va xoyinşezbsa, za bezi viçi Esavi kiyexun çark'est'a! Q'ızbsa hari zaal bəsp'ane, əyloğə q'a çupuxxoval bitova k'as'kane.

12 Axiri za "ma q'İba, tez kambal vaxun Bezi xeyir-bərəkətə, vaxun əmələ eğala nəsili saya dənizi bərine bakala q'ume hama booz" pi əyiten tadey Hun». ‡

13 Hametər, İak'oven t'e üşə t'iya kəyebi, savaxt'anal hayzeri bureqi izi heyvanxoxun

† 32:9 32:9 Burq. 31:3 ‡ 32:12 32:12 Burq. 22:17

c'ək'p'i Esaveynak' pay həzirbsa:

<sup>14</sup> p'əbaç dənə dişi keçi q'a q'a dənə ərkəy keçi,  
p'əbaç dənə dişi eğel q'a q'a dənə ərkəy eğel,

<sup>15</sup> otuz dənə çaxeğala buş izi baloğoxun sagala,  
q'ırx dənə çur, vis' dənə arak' saal q'a dənə dişi  
elem q'a vis' dənə ərkəy elem.

<sup>16</sup> Oşa me heyvanxo hametər izi c'ək'p'i  
k'inək'əl cöy-cöy k'ulurxo tapşurbi pine:  
«Hərt'in içü tapşurbaki sürünə ext'i zaxun  
bəş taşeq'an, ama sunaxun samal əxil  
takinan ki, efi sürüğüo bakala heyvanxo suna  
gərbakimaq'at'un».

<sup>17</sup> Bitot'uxun bəş tağalt'u isə metərə pi  
tapşurbi: «Bezi viçi Esav vi bəş c'eri vaxun xavar  
haq'ayin ki, şi nökörnü, mayan taysa, me vi  
c'idala sürü şiya,

<sup>18</sup> upa vi k'ul İak'ovi sürüne, bezi ağa Esavey-  
nak' paye yaq'absa. Oşa upa "mone, həysə içal  
bezi baç'anexun enesa"».

<sup>19</sup> İak'oven hame əyitmoğə şot'ay baç'anexun  
tağala k'ulal pine, oşin tağalt'uval. Hametər,  
Esaveynak' c'ək'p'i heyvanxo c'idi taşala k'ulurxo  
bitova hame sa əyitəne pi. Şot'oğə metərə  
tapşurbi: «Esava ak'at'an bezi vəx pi k'inək'  
upanan,

<sup>20</sup> "həysə içal beşi baç'anexun enesa" əyitə up-  
sunal eyexun ma c'evk'anan». Şot'in fikirebsay  
ki, barta süft'ə pay yaq'abaz Esav cügübageq'an,  
oşa iz piyes ak'eğaz, bərkə t'e vədə bezi loxol  
şaat'e bəği.

<sup>21</sup> K'ulurxon Esavi payurxo ext'i tat'unşi,  
İak'ov isə hələ sa üşeyal izi çadırxo laxi çurpi



gala manedi.

*Buxaçuğon İak'ovi s'iya İsrail laxsun*

<sup>22</sup> Şot'in üşe hayzeri izi p'ə çuğə, içeynak' əylux eçeri p'ə nökerə saal izi sas's'e ğara ext'i Yabbok' uk'ala oqe çoğoloy ganuxun başı turin şot'ay t'e soğə tərəfe c'ovaki.

<sup>23</sup> İak'oven çupuxxo q'a əyloğə, izi k'ə bunesa bitova t'e soğə tərəf c'ovakeşit'uxun oşa

<sup>24</sup> tək içe mandı. Hame vədine Sunt'in hari bureqi şot'oxun düz kəybakamin buşurupsa.

<sup>25</sup> Bəneği İak'ova İzi zor tene ayesa, şot'ay bude loxol t'etərə duği ki, üq'en iz ganuxune c'eft'i.

<sup>26</sup> Şot'in pine: «Tərba Za, ene kəyebaksa». İak'ovenal qaybaki "za xeyir-bərəkət nu taday-vax tez tərba Va" pine.

<sup>27</sup> Me bürdən peydax baki İak'ovaxun Buşuruk'alt'in xavare haq'i: «Vi s'i hik'ə?» Şot'inal pine: «İak'ov».

<sup>28</sup> T'e vədə İak'ovaxun Buşuruk'alt'in qaybaki içü metərə pi: «Vi s'i ene İak'ov Ş təə, İsrail \* bakale, şot'o görə ki, hun Buxaçuğoxun q'a amdarxoxun buşurupi tanşeri». †

<sup>29</sup> İak'oven pine: «Hunal upa Vi s'iya za, xoyinşezbsa!» İçuxun Buşuruk'alt'inal qaybaki "Bezi s'iya nuval avabakayvax banekon" pine. Metər piyal İak'ova xeyir-bərəkətə tadi.

---

Ş 32:28 32:28 Burq. 25:26 \* 32:28 32:28 - əbrani muzin "israil" əyit "Buxaçuğoxun buşuruk'alo" upsune. † 32:28 32:28 Burq. 35:10; Hos. 12:4

<sup>30</sup> İak'oven t'e gane s'iya P'eniele ‡ laxi, şot'o görə ki, metərə pi: «Buxaçuğ İçuval azk'i, ama bezi elmux hələ bez boşə».

<sup>31</sup> Hari kəyebaki, İak'ovenal axsağlayınşbsun me P'eniəl uk'ala ganuxun c'eri p'urum yaq'ane baft'i. Üşə bəkit'oğoxun oşa şot'ay bud hələ q'aç'eney.

<sup>32</sup> İsrailuğun həysəəl bude yeq'e loxol bakala t'amarla ganxo utet'unksa, axırı İak'ovaxun Buşuruk'alt'in şot'ay me t'amarxoy loxole duğey.

## 33

### *İak'ovi q'a Esavi barişaksun*

<sup>1</sup> Samal təsit'uxun oşa İak'oven bənəği ki, mone, Esav, izi t'öğölal bip'baç tan amdar enesa. Şot'in əyloğ Leay, Raxiləy saal şot'oğoy baç'anexun hari p'ə çuux-nökəri arane cöyebi:

<sup>2</sup> bəş nökerxo q'a şot'oğon eçeri əyloğ, oşa Lea q'a Lean eçeri əyloğ, şot'oğoy baç'aneyal Raxilə q'a İosifane çurdest'i.

<sup>3</sup> İç isə bəş c'eri, hələ iz viçi işalayınşakamin biti şot'ay bəş vüğ kərəm bule k'os'p'i.

<sup>4</sup> Ama Esav İak'ovi t'öğöl t'it'eri şot'o ost'aar q'ujbi muçepi, şot'oğon p'rannat'inal önepstat'un burqi.

<sup>5</sup> Esaven çupuxxo q'a əyloğ ak'i pine: «P'oy me vaxun hariyorox şuva?» İak'ovenal qaybaki "mo Buxaçuğon vi k'ula pay tadi əyluxe" pine.

---

‡ 32:30 32:30 P'eniəl - əbrani muzin "p'eniəl" əyit "Buxaçuğoy çə" upsune.

6 Metər uk'at'an bəş çurpi çuux nökərxon q'a içoğoy eçeri əyloğon Esavi t'öğöl hari şot'o bult'un k'os'p'i,

7 oşa Lean q'a Lean eçeri əyloğont'un hari bul k'os'p'i, axırdal Raxilən q'a İosifene İşalayınşaki bul k'os'p'i.

8 Oşa Esaven xavare haq'i: «Zu miya eğat'an bez bəş c'eri sürüyox hik'əy p'oy?» İak'ovenal qaybaki "vi piyes saat' ak'eseynak' payez yaq'abey vaynak' şot'oğə, bezi ağa" pine.

9 Esaven pine: «Bezi hər şey buzax, bez viçi, vi mala vast'a efa».

10 Ama İak'oven qaybaki metərə pi: «Bezi xətirə çurensasa, ext'a zu va tadala me paya. Zaynak' həysə va aksun Buxaçuğə aksun k'inək'e baki, hələ vi zaynak' bi saat'luğa tez nex!

11 Şot'o görəl, ma saka bezi əyitə oq'a, ext'a bezi vaynak' yaq'abi payurxo. Buxaçuğon kamtenebi zaxun İzi xeyir-bərəkətə, bezi belxun oq'a baramine tadi za hər şeyaxun». Hametər, İak'oven t'ema xoyinşebi ki, axırda Esav irəzinebaki içeynak' yaq'abi payurxo exst'una.

12 Oşa Esaven pine: «İsə həzirləyinşaka c'eğen, meyin t'ağay zaxun tağalnu».

13 Ama İak'oven qaybaki metərə pi: «Hunal avanu ki, bezi ağa, əyloğoxun yaq' c'eysun heq'ədər çətinə. Hələ sa çaxeğala çurur q'a eğelxoval buzax, şot'oğə sa ğiyal bakayin kapst'un c'idayiz k'as'egalt'un yaq'a.

14 Şot'o görəl, saat'o şone, hun bəş taki, zu isə əyloğoy q'a sürüğoy eyes bakala k'inək', yavaş-

yavaş vi baç'anexun eğaz. Ene Seira ayank'on suna p'urum, bezi ağa».

<sup>15</sup> Esaven pine: «T'e vədə, barta bezi amdarx-oxun sa hemara efaz, va köməybeq'at'un». Ama İak'ov p'urum irəzitenebaki, "əzyət ma zapa, bez ağa, vi zaynak' biyorox bəse" pine.

<sup>16</sup> Ene bəneği İak'ov irəzitenebaksa, Esav hat'e ği hayzeri izi k'oya, Seirane yaq'a baft'i,

<sup>17</sup> İak'ov isə Suk'k'ot'aç taşi t'iyane izi çadırxo laxi çurpi. Şot'in miya izi heyvanxo efala ganxoval düzebi, şot'o görə gane s'iyal haketər manedi - Suk'k'ot'. \*

<sup>18</sup> Hametər, İak'ov Lavanaxun cöybaki, yəni P'addan-Aramaxun c'eri, iz bel eş harinut'al hari Kənan oçala p'anep'i. Şo miya Şekem şəhərə İša iz çadırxo laxi çurepi.

<sup>19</sup> Şot'in iz çadırxo laxi me oçala Xamori ğarmoğoxun baç dənə gümüşi təngə tadi haneq'ey. Me Xamor Şekem şəhəri binorina laxiyoney. †

<sup>20</sup> İak'oven miya sa q'urban eçala gaal düzebi, iz s'iyal El Elohe İsrailə ‡ laxi.

## 34

*Dina biyaburbsuna görə izi viçimoğoy şexemluğoxun həyif haq'sun*

\* **33:17 33:17** Suk'k'ot' - Mo heyvanxo efseynak' xoji gaq'an baki pi, izi loxolxun göyun taymoğon but'eşi tarval k'inək' düzbaki ganxoney. "Suk'k'ot'" əyitəl əbrani muzin "tarval upsune.

† **33:19 33:19** Yeş. 24:32; İoan. 4:5; Ap'ost'. 7:16 ‡ **33:20 33:20** El Elohe İsrail - əbrani muzin me əyitmux "Buxaçux İsraili Buxaçuxe" upsune.

<sup>1</sup> Sa ği, İak'ovi Leaxun baki xuyər Dina hayzeri içoğoy arsi me oçali xuyərmoğo aksane taşı.

<sup>2</sup> Şot'o miya me oçalxoy kalo bakala xivlu Xamori ğar Şekemen anek'i, biq'iyal xuyərəxun zorbaluğen baneki.

<sup>3</sup> Ama xuyər Şekemi ük'e t'etəre bask'i ki, şot'o çuresa, şot'oxun muç'a əyitpsane burqi,

<sup>4</sup> izi bava Xamoral pine ki, Dina içeynak' çuuxq'an haq'i.

<sup>5</sup> Şekemen Dinay bel eçeri əş hari İak'ova p'anep'i. Ama mot'o ibaki vədine izi ğarmux çöle navadat'unıy pi şorox eğamin izi səsə tene c'evk'i ki, barta şoroxal hareq'at'un bəyn oşa me əşlə k'ə best'un baksa.

<sup>6</sup> Şekemi bava Xamor isə hayzeri İak'ovi t'öğöle hari ki, şot'ay xuyərə izi ğareynak' çureğale.

<sup>7</sup> Hame vədine İak'ovi ğarmuxal me exlətxo ibaki çölexun hart'un, şot'oğoy belxun k'üüne c'eyşay. Axırı hetəre bakes bakon ki, İsrailaxun törəyınşakit'oğoy bel metər əş eğanə, me biyaburçiluğ beyne p'aq'est'ala şey teney. Şinesa ğar zorbaluğen içoğoy xunçaxune bask'e mani exləte?

<sup>8</sup> Xamoren İak'ova q'a izi ğarmoğo metərə pi: «Efi xuyər bezi ğar Şekemi ük'e gelene bask'e, izi piin şot'oxun q'erəz şuk'k'ala tene aksa. Zuval həysə efi xuyərə bezi ğareynak' çuresaz hare, vənal irəzibakaynan gele müqəzbakon.

<sup>9</sup> Ekinan meyin oşa suna xuyər tadi haq'en, q'uda baki q'oomluğben.

<sup>10</sup> Mone, mo beşi oçal, mo vən: maya çurnansa efi çadırxo laxi çurpes banankon. Əşp'anan, q'azayınşanan, haq'i-toydanan, meyin oşa yan hetər, vənal haketər, bartanan beşi arane vi-bezi exlət maq'an baki».

<sup>11</sup> Şekemen için isə metərə pi Dinay bava q'a viçimoğ: «Saycə efi xuyərə za tast'una irəzibakanan, vəx k'ə çureğaynan tadoz.

<sup>12</sup> Upanan xilə k'əq'an baki, zuval vəx tadaz, eçaz ən toyexlu payurxo ef belxun oq'a şik'az. Saycə ke xuyərə za tadanani!»

<sup>13</sup> Ama İak'ovi ğarmoğoy Şekemi biq'i əşlə q'uc'k'ala fikir tene buy, şot'o görəl bic'luğ əşp'est'i Şekema q'a izi bava Xamora

<sup>14</sup> metərt'un pi: «Bul biq'ala əş tene mo, sünnətnubaki sa amdara işq'ara tades teyan bakan yan beşi xunça! Ene upanan beşi bula alabi amdaxoy çoyel ma bəğen yan!

<sup>15</sup> Vənal yallarik' sünnətbakaynan, ef boş bakala mandi işq'arxoval bito sünnətbakayt'un - t'e vədə hoo.

<sup>16</sup> T'e vədə vəx xuyərəl tayandon, vəxun xuyərəl hayanq'on, sunaxunal muç'a, sa azuk' k'inək' yəşəyinşyanbon me oçala.

<sup>17</sup> Ama uk'aynan ki, p'oy təə, teyan sünnətbaksa, t'e vədə ef eyexun c'evk'anan yaxun xuyər haq'suna, beşi xunçal ext'i tayansa yan».

<sup>18</sup> Xamoren q'a iz ğar Şekemen me əşlə pis tet'un bəği.

<sup>19</sup> Şekemen sal yaq' tene bəği, eçeri sünnətebaki, t'emanə çuresay İak'ovi xuyərə.

Şo mis'ik' amdaral teney, me oçali kalo bakala Xamoraxun törəyinşakit'oğoy boş ən hörmətlü amdarey.

<sup>20</sup> Hametər bava-ğar hayzeri şəhərə bağala darvazin bəş taşi t'iya gireşi işq'arxo metərt'un pi:

<sup>21</sup> «Vənal ananksa ki, me beşi oçalxo hari arşi amdarxoxun yax sa pislüğ tene lafst'a, şot'o görəl nexyan ki, barta hamiya arseq'at'un. Meq'ədər oçalyax bu, şuk'k'ali ga t'ar tene bakal. Barta yaxun barabar me oçali loxol əşp'i q'azayınseq'at'un, haq'i-toydeq'at'un, yan hetər, şoroxal hat'etər. Şot'oğoxun xuyərəl haq'alyan, xuyərəl tadalyan.

<sup>22</sup> Şot'oğoy yaxun çureğalo isə sa şeye: beşi işq'arxoval bito içoğollarik' sünnətbakine buq'on. Sünnətbakayan irəzit'un yaxun muç'a baki, sa azuk' k'inək' me oçala arst'una, tene - təə.

<sup>23</sup> Metər ext'at'an mo hik'ə ki?! Şot'oğoy sürüğə bakala eğelxo, beliğə, içoğoy k'ə bunesa bitova beşi kiyel bades baksuni t'öğöl mo hik'k'al tene! Ekinan sünnətbaken, hari beşi boş arşi yəşəyinseq'at'un».

<sup>24</sup> Hametər, şəhərə bağala darvazin bəş gireşi işq'arxoy bito Xamori q'a Şekemi pit'oğoxun irəzit'unbaki, bitoval sünnətt'unbaki.

<sup>25</sup> Xib ği oşa isə, Xamori şəhərə bakala işq'arxoy hələ turel nu baki sa vədine, Dinaxun nana sa bakala viçimoğon, İak'ovi Simeon q'a Levi uk'ala ğarmoğon içoğoy q'ılıncxo ext'i bat'unşi şəhəri elmoğə. Şot'oğon şəhərə bakala işq'arxoy bitova k'as'p'i şit'unpi, şuk'k'alenal

ıçoğoy bəşinəmə haq'es tene baki.

<sup>26</sup> Xamori q'a Şekemi bulal bot'unt'i, Şekemi k'oyaxun ıçoğoy xunçal ext'i c'ert'un.

<sup>27</sup> Oşa İak'ovi ğarmoğon ısq'arxoy tumexun əfçibaki me şəhəre qaybaki burt'unqı k'ə bune fūq'p'i taşt'a. İçoğoy xunçey namus çaxçuxesi me şəhəre

<sup>28</sup> k'ə eğel-keçi, beli, elem bunesa bitova ext'i tat'unşeri, şəhəri boş q'a q'oruğxo sa dənə heyvan tet'un efi.

<sup>29</sup> İçoğoy kiyel koft'alt'u ext'unst'ay, başi k'ojurxoval fūq'p'it'uxun oşa şot'oğoy əyloğ q'a çupuxxoval bitova ıçoğoy bəş badi haq'i tat'unşi.

<sup>30</sup> T'e vədə İak'oven Simeona q'a Levina pine: «Bezi bula bəlinənan badi vən, me oçala yəşəyınşala kənanluğoy q'a p'erizluğoy piyex-unnan saki za! İsə giresi beşi loxol eğayt'un hetər bakale? Sal beş boş t'ema ısq'aral tene bu ki, şot'oğoy bəş çurpes bakayan. Hari zaal bəsp'alt'un, vəxal bitova k'as'k'alt'un, beşi tuma əfçibalt'un şot'oğon!»

<sup>31</sup> Ama şot'oğon qaybaki ıçoğoy bava metərt'un pi: «Haq'q'yan be! Beşi xunçey loxol yaq'nuxun c'eri xuyəri loxol bəğala piin bəğalt'un, yanal mot'o q'uc'k'alyan?!»

## 35

### *İak'ovi Bet'ela qaybaksun*

<sup>1</sup> Me baki't'oğoxun oşa Buxaçuğon İak'ova pine: «Hayza Bet'ela taki, vi çadırxo t'iya laxi çurpa. Vi viçi Esavi kiyexun t'it'at'an vi nep'a



başı Buxaçuğoynak' q'urban eçala gaal düzba t'iya». \*

<sup>2</sup> İak'ovenal izi külfəti boş bakalt'oğə q'a izi nökerxoy bitova girbi pine: «Efi kiyel binik' buxaçuxxo mandenesa bitova bosanan. Murdarluğaxun təmizbakseynak' efi loxol xe lapi paltaral badalbanan -

<sup>3</sup> Bet'elayan taysa. Bezi t'arnu p'ap'it'aynak', maya tağayiz İzi kula bezi loxolxun nu zapi Buxaçuğoynak' q'urban eçala ga düzboz t'iya».

<sup>4</sup> Şot'oğonal İak'ovi əyitə bəği içəğoy kiyel bakala binik' buxaçuxxo q'a içəğoy ümüğə lavk'i sırığanxo bitova c'evk'i tat'undi, İak'ovenal me buxaçuxxo q'a şot'oğə bul k'os'psuna ak'est'ala me sırığanxo bitova təşəri Şekemi məxlug uk'ala ganu xodin tume oçalaxebi.

<sup>5</sup> Mot'oxun oşa yaq'at'un baft'i, içəğoy yaq'e loxol bakala şəhərməğoxunal şuk'k'alən c'eri İak'ovi ğarməğoy bəşt'an bot'estenedi, şot'o görə ki, Buxaçuğon t'e oçali amdarxoy bitot'ay pula haq'eney.

<sup>6</sup> Hametər, İak'ov q'a içuxun bakalorox bito hari Kənan oçala bakala Luz, yəni Bet'el şəhərə p'at'unp'i,

<sup>7</sup> İak'ovenal eçeri miya sa q'urban eçala gane düzbi. Şot'in me gane s'iya El Bet'ele † laxi, şot'o görə ki, izi viçey kiyexun t'it'at'an Buxaçu me ganune iz nep'a başey.

<sup>8</sup> T'e aramoğə Rebek'ay nöker, şot'o dös tadi

---

\* **35:1 35:1** Burq. 28:11-17 † **35:7 35:7** *El Bet'el* - əbrani muzin "el bet'el" əyitmux "Bet'eli Buxaçu" upsune.

kalabi Devorane p'uri, taşeriyal şot'o Bet'ele t'öğöl bakala məxnə xodin oq'a oçalaxt'unbi. Oşa t'e gane s'i hat'etərəl manedi - Allon-Baxut'.

‡

<sup>9</sup> İak'ov P'addan-Aramaxun c'eri Bet'ela qay-bakit'uxun oşa Buxaçux p'urum şot'o ak'eşi, xeyir-bərəkət tadiyal

<sup>10</sup> pine: «Vi s'i İak'ove, Ş ama meyin t'ağay va İsrail \* pi k'alk'alt'un, şot'o görə ki, vi s'iya İsrailəz laxsa!» Hametər, İak'ovi s'i baneki İsrail.

<sup>11</sup> Buxaçuğon İak'ova me əyitmoğoval pine: «Bitova Başarbala Buxaçuxzu Zu! Avuzbakalnu hun, vaxun törəyinşakit'oğoy say t'eq'ədər bakale ki, azuk'xo əmələ eğale vi nəsiləxun. İçal sa azuk' təə, k'əşinen bəq'əlpı çark'est'es nu bakala hama! Padçağxo c'eğale vi nəsiləxun!

<sup>12</sup> Avrahama q'a İsaak'a əyit tadi me oçala va tadoz, vaxun törəyinşakit'oğō mandale me oçal». †

<sup>13</sup> Metər piyal hat'iya İak'ovi piyexun aneçi.

<sup>14</sup> İak'oven eçeri Buxaçuğon içuxun əyitp'i me ganu sa jəne tikp'i laxi. Şot'ay loxol fi q'a zeytuni c'əyin lapiyal jəne Buxaçuğoy s'iyen laxesunane ak'est'i.

<sup>15</sup> İak'oven me gane s'iya Bet'ele ‡ laxi, şot'o görə ki, Buxaçuğon miya içuxun əyitepey.

---

‡ **35:8 35:8** *Allon-Baxut'* - əbrani muzin "allon-baxut'" əyit "neğ şipest'i məxnə xod" upsune. § **35:10 35:10** Burq. 25:26

\* **35:10 35:10** Burq. 32:28 † **35:12 35:11-12** Burq. 17:4-8

‡ **35:15 35:15** Burq. 28:18-19

*Raxiləy q'a İsaak'i bisun*

<sup>16</sup> Oşa şorox Bet'elaxunal c'ert'un. Yaq'a baft'i hari Efrat'a p'ap'ala vədine Raxiləy q'aç'en bineq'i. Ama me dəfə əylə bakest'un tene bakest'unst'ay,

<sup>17</sup> mamaçinenal bəneği Raxilən gelene əzyət aksa, əyel hari bakit'uxun oşa şot'o ük' tadi pine: «İsə vi ük'ə buz k'inək' efa, ene p'ə ğarvax bu».

<sup>18</sup> Raxilən hat'iya əylin s'iya Ben-Oni § laxi elmuxə tadi, ama bavan əylin s'iya badalbi Binyamine \* bi.

<sup>19</sup> Hametər, Raxilə əylin loxol p'ure, taşeriyal şot'o hat'iya, Efrat'a tağala yaq'e bərine oçalaxt'unbi. Me Efrat' şəhəri s'i həysə Bet'lexeme taysa.

<sup>20</sup> İak'oven Raxiləy best'a sa jəyal tikp'i lanexi, manu ki, həysəəl hat'iya çurpene, bitot'inal avane me gane Raxiləy oçalaxeşi ga baksuna.

<sup>21</sup> İsrail p'urum yaq'ane baft'i, taşeriyal izi çadırxo Migdal-Ederi t'e soğə tərəf laxi çurepi.

<sup>22</sup> Şə me oçalxo çurpi vədine Ruven izi bavay-nak' əylux eçeri çuux-nökər Bilhaxune bask'i, moval İsraili ümüğə hari p'anep'i.

İak'ovi p'as's'e ğare buy.

<sup>23</sup> Leay eçeri ğarmux: İak'ovi süft'in ğar Ruven, Simeon, Levi, İuda, İssak'ar saal Zevulun.

<sup>24</sup> Raxiləy eçeri ğarmux: İosif q'a Binyamin.

---

§ 35:18 35:18 *Ben-Oni* - me s'i "bezi t'ar ğine tadeşi ğar" upsune.

\* 35:18 35:18 *Binyamin* - me s'i "bezi yön kul bakalt'ay ğar" upsune.

<sup>25</sup> Raxiləy baç'anexun hari nöker Bilhaxun baki ğarmux: Dan q'a Naft'ali.

<sup>26</sup> Leay baç'anexun hari nöker Zilp'axun baki ğarmux: Gad q'a Aşer.

İak'ovi P'addan-Arama baki ğarmux moroxe.

<sup>27</sup> Hametər, İak'ov hari Mamrena, izi bava bakala gala c'ere. Giryat'-Arbada, yəni Xevrona İša bakala me oçalxo Avrahami, oşal İsaak'i q'ərib k'inək' yəşəyinşi ganey. †

<sup>28</sup> İsaak' düz sabaç səksən usen yəşəyinşebi.

<sup>29</sup> P'uri izi bavoğoy t'öğöl, izi pula q'ic'p'i t'e dünyəne tağat'anal izi yəşə c'ovak'est'i, iz pul boşə taşi. Şot'o taşeri oçalaxp'iyoval izi ğarmuxe baki - Esav q'a İak'ov.

## 36

### *Esavaxun törəyinşakiyorox*

*(1 Hadis. 1:34-37)*

<sup>1</sup> Moval Esavaxun bakiyorox. Me Esavi s'iya Edomal next'uniy.

<sup>2</sup> Esavi çupuxxoxun p'öğö Kənan oçala bakala azuk'xoxunt'uniy: soğə xet'lu Eloni xuyər Ada, t'e soğoval xivlu Şiveoni nəvə, Anani xuyər Oholivama.

<sup>3</sup> Esaven mot'oğoy loxol sa çuuxal haq'eney, moval İsmaili xuyər Basemat'ey, Nevayoti xunçi.  
\*

<sup>4</sup> Esavi Adaxun baki ğare s'i Elifaz, Basemat'axun baki ğare s'i isə Reueley.

† 35:27 35:27 Burq. 13:18

\* 36:3 36:3 Burq. 26:34; 28:9

<sup>5</sup> Oholivamaxun baki ġarmoğoy s'i Yeuş, Yalam saal Goraxey. Esavi Kənan oçala baki ġarmux moroxey.

<sup>6</sup> İak'ov qaybakit'uxun oşa Esaven izi çupuxxo, əyloğ, nökərxo, eğel-keçiğ q'a izi sürüğə bakala heyvanxoy bitova, Kənan oçala əşp'i girbi k'ə but'uxsa ext'i samal t'ağay, q'erəz oçalane taşi yəşəyişbsa burqi. Şo izi viçi İak'ovaxun samal əxile baksun çuresay,

<sup>7</sup> şot'o görə ki, içoğoy hari q'ərib k'inək' arşi me oçala ene sagala p'atet'unq'say, p'rannat'ayal heyvanxo geleney.

<sup>8</sup> Hametər, Esaven, manu ki, izi s'iya Edomal next'uniy, taşi Seir buruxmoğoy döşene məsk'ən saki.

<sup>9</sup> Moval Seir buruxmoğoy döşel məsk'ən saki Esavaxun törəyişakiyorox. Edomluyox uk'ala azuk'al hame Esavaxune əmələ hare.

<sup>10</sup> Esavaxun baki ġarmoğoy s'iyur: Adaxun baki ġare s'i Elifaz, Basemat'axun baki ġare s'i Reuel.

<sup>11</sup> Elifaxun baki ġarmux: T'eman, Omar, Şefo, Gat'am saal K'enaz.

<sup>12</sup> Esavi ġar Elifazi izi çuux-nökər T'imnaxunal sa ġare buy, izi s'i Amaleg. Morox bito Esavi Adaxun baki ġare əyluxey.

<sup>13</sup> Reuelaxun baki ġarmux: Naxat', Zerah, Şamma saal Mişa. Morox bito Esavi Basemat'axun baki ġare əyluxey.

<sup>14</sup> Esavi xivlu Şiveoni nəvə, Anani xuyər Oholivamaxun baki ġarmoğoy s'iyur: Yeuş, Yalam saal Gorax.

<sup>15</sup> Moval Esavaxun törəyinşakit'oğoxun əmələ hari tayfoox.

Esavi kala ğar Elifazi nəsiləxun c'eri tayfoox: T'emani tayfa, Omari tayfa, Şefoni tayfa, K'enazi tayfa,

<sup>16</sup> Goraxi tayfa, Gat'ami tayfa saal Amalegi tayfa. Morox bito Elifazi ğarmoğoxun, Esavi q'a Aday nəvoğoxun əmələ hari tayfooxey, tayfa mani ğaraxun əmələ hareneysa hat'e ğare s'iyenal tanesay. Me tayfoğoy bito Edom oçalane yəşəyinşbsay.

<sup>17</sup> Esavi ğar Reueli nəsiləxun c'eri tayfoox: Naxat'i tayfa, Zerahı tayfa, Şammaı tayfa saal Mişay tayfa. Morox bito Reueli ğarmoğoxun, Esavi q'a Basemat'i nəvoğoxun əmələ hari tayfooxey, tayfa mani ğaraxun əmələ hareneysa hat'e ğare s'iyenal tanesay. Me tayfoğoy bito Edom oçalane yəşəyinşbsay.

<sup>18</sup> Esavi çuux Oholivaman eçeri ğarmoğoxun əmələ hari tayfoğoy s'i isə metərey: Yeuşi tayfa, Yalami tayfa saal Goraxi tayfa. Morox bito Esaveynak' Anay xuyər Oholivaman eçeri ğarmoğoxun əmələ hari tayfooxey, tayfa mani ğaraxun əmələ hareneysa hat'e ğare s'iyenal tanesay.

<sup>19</sup> Moval Esavi, yəni Edomi ğarmux q'a şot'oğoxun əmələ hari tayfoox.

*Seiraxun bakiyorox*

*(1 Hadis. 1:38-41)*

<sup>20</sup> Me oçala süft'ə hari tum sakiyo isə xorlu Seire bake. Me Seiraxun baki ğarmux moroxey: Lot'an, Şoval, Şiveon, Ana,

21 Dişon, Eşer saal Dişan. Şot'oğoxun əmələ hari xorluyox uk'ala azuk'i boş bakala tayfooxal içoğoy s'iyene taysay, bitoval hame Edom oçalat'un yəşəyinşsay.

22 Lot'anaxun baki ğarmux: Xori q'a Hemam. Lot'ani sa xunçiyal buney, izi s'i T'imna.

23 Şovalaxun baki ğarmux: Alvan, Manaxat, Eval, Şefo saal Onam.

24 Şiveonaxun baki ğarmux: Aya q'a Ana. Hame Ananey çöle izi bava Şiveoni elemxo otarişat'an jalpi c'eğala orayinxo bəğəbiyo.

25 Seiri ğar Anay p'ə əyele buy: sa ğar, sa xuyər. Ğare s'i Dişoney, xuyəri s'i isə Oholivama.

26 Seiri ğar Dişonaxun baki ğarmux: Xemdan, Eşban, İtran saal K'eran.

27 Eşeraxun baki ğarmux: Bilhan, Şaavan saal Ak'an.

28 Dişanaxun baki ğarmux: Us saal Aran.

29 Moval xorluyox uk'ala azuk'i boş bakala tayfoox: Lot'ani tayfa, Şovalı tayfa, Şiveoni tayfa, Anay tayfa,

30 Dişoni tayfa, Eşeri tayfa saal Dişani tayfa. Edom oçalı Seir bölginə yəşəyinşala me tayfoox şuxun əmələ hareneysa hat'e amdari s'iyene taysay.

*Edomi padçağxo q'a miya yəşəyinşala tayfoğoy kalorox*

*(1 Hadis. 1:43-54)*

31 İsrailuğoxun padçağ c'eğamin Edom oçala kalaluğbi padçağxo moroxey.

<sup>32</sup> Edomi samci padçağ Beori ğar Belane bake.  
Şo Din hava şəhərene arst'ay.

<sup>33</sup> Bela p'urit'uxun oşa şot'ay gala Boşra  
şəhərexun bakala Zerahi ğar Yovave hari.

<sup>34</sup> Yovav p'urit'uxun oşa şot'ay gala  
t'emanluğoy oçalaxun bakala Xuşame hari.

<sup>35</sup> Xuşam p'urit'uxun oşa şot'ay gala Bedadi  
ğar Hadade hari. Midyanluğoy loxol taşi şot'oğ  
Moava k'as'p'i şipiyo hame Hadadey. Şot'in Avit'  
şəhərene arşi padçağluğbsay.

<sup>36</sup> Hadad p'urit'uxun oşa şot'ay gala Mas-  
rek'axun bakala Samlane hari.

<sup>37</sup> Samla p'urit'uxun oşa şot'ay gala Şaule  
hari. Me Şaul oqe börine bakala Rexovot'  
şəhərexuney.

<sup>38</sup> Şaul p'urit'uxun oşa şot'ay gala Ak'bori ğar  
Baal-Xanane hari.

<sup>39</sup> Ak'bori ğar Baal-Xanan p'urit'uxun oşa  
isə şot'ay gala Hadade hari, şot'ay arşi  
padçağluğbala şəhəri s'iyal P'auney. Me Hadadi  
çuğoy s'i Mehet'aveley, me Mehet'aveli nana isə  
Mezahavi xuyər Mat'redey.

<sup>40</sup> Moval Esavaxun törəyinşakit'oğoxun əmələ  
hari tayfoox q'a şot'oğoy mandala ganxoy  
s'iyurxo. Tayfa şuxun əmələ harenesa t'e am-  
dari s'iyene taysay, tayfin məsk'ən saki gane  
s'iyal içoğoy cınse boş bakala t'e kalat'ay s'iyene  
taysay: T'imnay tayfa, Alvay tayfa, Yetet'i tayfa,

<sup>41</sup> Oholivamay tayfa, Elay tayfa, P'inoni tayfa,

<sup>42</sup> K'enazi tayfa, T'emani tayfa, Mivşari tayfa,

<sup>43</sup> Magdieli tayfa saal İrami tayfa. Esavaxun  
törəyinşaki, oşal edomluyox uk'ala azuk'i boş  
bakala tayfoğoy q'a içoğoy mandala ganxoy



s'iyur metəre taysay - tayfin əmələ eysuna bulbi t'e amdari s'iyen.

## 37

### *İosifi nep'urxo*

<sup>1</sup> İak'ov hari Kənan oçala, izi bava İsaak'iyal q'ərib k'inək' yəşəyinşi me ölkinəne çurk'ala baki.

<sup>2</sup> İsə ekinan İak'ovaxun bakit'oğoy bel harit'oğoxun exlətp'en.

İosif ene vüğes's'e yəşt'ə sa ğarey. Şot'in İak'ovi Bilhaxun q'a Zilp'axun baki ğarmoğoy, izi bavaxun sa viçimoğoy köməybi şot'oğoxun sagala çölə eğəlxone otarişbsay. Şot'oğon pis sa əş biq'at'anal eçeri mot'o izi bava p'ap'esepsay.

<sup>3</sup> İosif İsraili piin işigey, izi q'ojabaki vədinene bakey pi ğarmoğoy boş bitot'uxun gele şot'one çuresay. Eçeri şot'aynak' toyexlu, şampi sa paltaral əbest'enedey.

<sup>4</sup> Viçimoğon hist'unbsay bavay içoğoy c'ək'psuna, şot'o görəl İosifa ak'ala pul tet'ux buy, şot'oxun muç'a əyitp'esal tet'un baksay.

<sup>5</sup> Sa ği isə İosifen nep'e ak'i. Hayzeriyal izi ak'i me nep'a viçimoğoy exlətp'it'uxun oşa lap şot'oğoy piyexun bineti.

<sup>6</sup> İosifen metəre exlətp'i izi ak'i nep'a: «Sa bəğanan nep'e boş k'əz ak'e!

<sup>7</sup> Azk'i ki, q'oruğa yoqyan ğaçe: bezi ğaçp'i yoq tik çurpene, efi ğaçp'it'oğonal bezi yoqe bəş biti şot'o bult'un k'os'psa».

<sup>8</sup> İosifi viçimoğon qaybaki içü metərt'un pi: «İsə k'ə upsunen çuresa ki? Padçağ baki beşi loxol kalaluğbala fikirvax bu?!» İosifen me nep'a exlətp'it'uxun oşa viçimoğon şot'o lap gelet'un nifrətbsa burqı.

<sup>9</sup> Oşa İosifen sa nep'al anek'i. Hayzeri şot'oval izi viçimoğoynak' exlətpsa burqı pine: «Sa nep'al azk'i zu: bəzgi ki, göynul bakala bəğ q'a xaşe, izi t'öğölal sas's'e dənə muç'uli - bitet'un za bult'un k'os'psa!»

<sup>10</sup> İosifi ak'i me nep'a bavan ibakat'an isə şot'o töymətbi metərə pi: «Mo hetər nep'uren aksa hun?! K'ə upsune mo? Yəni zuval, vi nananal, vi viçimoğonal hari vi bəş biti bul k'os'pala bakalyan va?»

<sup>11</sup> İosifi ak'ala me nep'urxo görə izi viçimoğoy içü ak'ala pul tet'ux buy, bavay isə eyexun tene c'eysay İosifi piyorox.

### *Viçimoğoy İosifa toyst'un*

<sup>12</sup> Sa ği, İosifi viçimoğon heyvanxo taşeri Şekemi hərrəmine bakala oçalxo otarişala vədine,

<sup>13</sup> İsrailen İosifa k'alpi pine: «Vi viçimoğon heyvanxo taşeri Şekema otarişbsuna avanu. Va şot'oğoy t'öğölez yaq'absun çuresa». İosifenal qaybaki "lap şaat", hetər nexnu baz" pine.

<sup>14</sup> T'e vədə İsrailen İosifa tapşurbi pine: «Taki bəğa bəyn, vi viçimux t'iya hetərt'un, k'ət'un bsa. Bəyn heyvanxo salamate, k'ə bu, k'ə tene bu - bitova avabaka, eki zaynak' sa xavar eça».

Hametər, İosif içoğoy çurpi Xevroni dərənexun c'eri Şekemaç yaq'ane baft'i.

Hariyal Şekema p'ap'i

<sup>15</sup> çölə izi viçimoğə qəvəğala gala içu sa amdare irəst'hari. T'e amdaren içuxun "k'ən qəvəsa miya" pi xavare haq'i,

<sup>16</sup> İosifenal qaybaki "bezi viçimoğə, ten ava şot'oğon mayat'un heyvanxo otarişbsa?" pine.

<sup>17</sup> T'e amdaren metərə pi: «C'ert'un şorox memiin, unk'on Dot'anat'un taşı, ketər sa əyit lafedi bezi ümüğə». Mot'o ibaki İosifal taneşi Dot'ana, taşiyal izi viçimoğə t'iya bəğənebi.

<sup>18</sup> Viçimoğon İosifa hələ əxiləxun ak'i çalt'unxi, hari içoğə p'ap'aminal əyitə sat'unbi ki, şot'o bəsp'alt'un.

<sup>19</sup> Şot'oğon içoğoy arane metərt'un pi: «Mone, enesa beşi nep' ak'ala ğar!

<sup>20</sup> Ekinan kot'o bəsp'en, oşal sa kure boş bosen taşeq'an! K'oyal uyank'on ki, əqnə heyvanxone şarpe. T'e vədə bəyanğon bəyn k'ə bese baksa izi ak'i nep'urxon!»

<sup>21</sup> Ama Ruvenen şot'oğoy me exlətxo ibaki, İosifa çark'est'une çureşi. Şot'in pine: «Besma-banan!

<sup>22</sup> P'i şipi günax əşp'est'un lazım bateneksa. Şot'o ef kiin ma bəsp'anan, me xam ganu bakala kururxoxun sunt'ay boş bosaynan, bəse». Ruveni fikir isə şoney ki, oşa hari İosifa kure boştan c'evk'i qaydı bavay t'öğöl taşale.

<sup>23</sup> Hametər, İosif hari viçimoğoy t'öğöl p'ap'ala k'inək' lavabaki şot'ay loxolxun t'e toyexlu pal-tara zapi c'evt'unk'i,

24 oşal biq'i bot'unseri kure boş. Kur isə ams'iney, iz boş xe tene buy.

25 Oşa arşi şum ukala gala bêt'unği Gileadi tərəfəxun sa kərvane eysa. Mo ismailluğoy kərvaney, buşurxoy loxol şaat' adeğala oyurxo, c'əyin saal mət lapi təşeri Misirə toyt'unst'ay.

26 T'e vədə İudan izi viçimoğoy pine: «İsə uk'en p'ure beşi viçi, mot'oxun k'ə q'azayinşi bakalyan? Lap mot'o bitot'uxun c'ap'albayan, beşi ozanene me günax!

27 Şaat'o şone besmaben kot'o, toyden taşeq'an me ismailluğoy. Heq'ədər uk'ayan, p'urumal beşi viçine, sa p'ine taysa beşi bitot'ay boş». Viçimux İuday əyitə bast'unki,

28 hariyal kərvan içoğoy t'öğölxun c'ovakat'an İosifa kure boş't'an c'evk'i ismailluğoy q'a dənə gümüşi tənginəl toyt'undi. Hametər, Midyan oçalaxun mal təşeri toydalxon İosifa içoğoxun haq'i tat'unşi Misirə.

29 Me bakit'oğoxun izi xavar nu bakala Ruven isə hayzeri taneşi ki, İosifa kurnuxun c'evk'i çark'est'ale. Hariyal ak'at'an ki, İosif kure boş butene, bureqi izi loxol bakala paltara zığ-zığbi önepsa, t'əmane şot'aynak' izi ük' bok'i.

30 Şo izi viçimoğoy t'öğöl hari pine: «Butene bezi mis'ik' viçi! İsə bezi bula haq'i maya tağaz zu?!»

31 T'e vədə viçimoğon sa keçi şampi, oşal İosifi loxolxun zapi c'evk'i paltara dirist' p'iyalt'unbi.

32 Şot'oğon t'e toyexlu, şampi paltara bavaynak' eçeri pit'un: «Sa miya bəğa k'əyan bəğəbe! Beşi zənden mo vi gare paltare, tene ki?»

33 İak'oven paltara ak'ala k'inək' çalxi harayepi: «Bezi ğare paltare mo, bezi İosifi paltare! Taneşi bezi ğar, əqnə heyvanxoynak' yeme baki!»

34 Metər piyal bureqi izi loxol bakala paltara zığ-zığbi önepsa. İzi loxol çul lavk'i \* hema ği yase efi İak'oven, şuk'k'alenal şot'o şip'bes tene baksay.

35 İzi ğarmoğon q'a xuyərmoğon gireşi içü ük' tast'un çureğat'an isə qaybaki metərə nexey: «Ma galdanan za, bartanan önek'az bezi ğareynak'! Bisunez çuresa zu, t'e dünyəne, bezi ğare t'öğöl taysunez çuresa!» Hametər, İosifi bisunen İak'ova gelene bok'osp'i.

36 Şo izi ğare loxol önepsaxey, midyanluğon isə İosifa Misirə taşeri şot'o faraoni q'aroolçığoy kalo bakala P'ot'ifara toyt'undi.

## 38

### *İuda q'a Tamar*

1 Me arane isə İuda izi viçimoğoxun cöybaki adullamlu Xira uk'ala sa amdari t'öğölə köçp'i taşi.

2 Miya Şua uk'ala sa kənanlun xuyərə ak'iyal, şot'o haq'i içeynak' çuuxə bi.

3 Şot'in bīhi baki sa ğare eçeri, İudanal me ğare s'iya Ere laxi.

---

\* **37:34 37:34** *çul lavk'i* - t'e vaxt' israilluğost'a paltara zığ-zığbi oşal loxolxun çul lavk'i tarapsunen amdari yaslu baksunane ak'est'ay.

<sup>4</sup> Oşa şo saal əyləne mandi, hari p'əmcı ğar bakat'anal İudan əylin s'iyə Onane laxi.

<sup>5</sup> İuday çuğon sa ğaral eneçeri, ğare s'iyal eçeri Şelat'un laxi. Me xibimci ğar bakat'an şorox K'ezivat'un baksay.

<sup>6</sup> Əylux hari kalat'unbaki, İudanal izi kala ğareynak' Tamar uk'ala sa xuyəre haq'i.

<sup>7</sup> Ama İuday kala ğar Er izi biq'i pis əşurxo görə Q'ONÇUĞoy piyes şaat' tene ak'esay pi Q'ONÇUĞon şot'ay elmoğə haneq'i.

<sup>8</sup> T'e vədə İudan izi p'əmcı ğar Onana pine: «İsə vi p'uri viçey çuğə hun haq'alanu, barta vaxun əylux eçereq'an ki, vi viçey s'i maq'an batk'i». \*

<sup>9</sup> Onanen avaney ki, içuxun bakala əyloğoy loxol izi təə, izi viçey s'i bakale, şot'o görəl hər Tamaraxun bakat'an izi şilə oq'ane şiney ki, şo əylə maq'an mandi.

<sup>10</sup> Q'ONÇUĞoy piyesal şot'ay biq'ala me əş gele pise ak'eşi, şot'o görəl Q'ONÇUĞon Onani elmoğə haneq'i.

<sup>11</sup> T'e vədə İudan izi mis'ik' ğar Şelal k'ənesə banekon pi q'inebi, şot'o görəl izi bin Tamara metəre pi: «Va bezi ğar Şelaynak' haq'alazu, ama şo hələ mis'ik'e. Taki Şela kalabakamin vi bavay k'oya manda, vi yasa t'iyə efa. Bezi ğar kalabakat'an isə va şot'aynak' eçoz». Tamaral taşi izi bavay k'oyane manst'a burqi.

---

\* **38:8 38:8** T'e vaxt' metər sa ədəte buy ki, işq'ar p'uri çuğoy əyel butenesə, şot'o seviçene haq'say, me seviçəxun baki əyluxal k'anunen p'uri viçeye hesabbaksay.

12 Sa heq'ədər vədə hari c'ovakit'uxun oşa, İuday çuux Şuay xuyərəl p'ure. İuda yasaxun c'ere, hayzeriyal izi dost' bakala adullamlu Xiraxun sagala T'imninane taşi, t'iya izi eğelxone buy q'açibala.

13 Tamara isə mo hari p'anep'i. Şot'in izi q'ayınbay T'imnina eğelxo q'açıbsa taysuna ibakat'an

14 izi loxol bakala yase paltara c'evk'i q'erəz paltare lapi. İzi çoya butk'iyal taşi T'imnina tağala yaq'e loxol bakala Enayim şəhərə bağala darvazin tume areşi. Tamar izi q'ayınbaxun əcuxluney: Şela ene kala işq'arey, ama hələl hari içü tatet'unşt'ay.

15 Tamari çə but'ey pi İudan şot'o ak'at'an çaltenexi, yaq'nuxun c'eri sa çuuxə zəndbi.

16 Fırıpi şot'ay t'öğöl taşiyal pine: «Eki zaxun, vaxun bask'oz». İudan yaq'e t'öğöl arşi me çuğoy izi bin baksuna tene avay, şot'o görəne metər pi. Tamaren isə qaybaki "bezi haq'q' k'ə bakale p'oy?" pine.

17 İudan pine: «Vaynak' bezi sürünəxun sa q'uzi yaq'aboz». Ama Tamaren p'urumal irəzi nu baki pine: «Hat'etər upsunen tene baksa. T'e q'uzi hari za p'ap'amin zast'a k'ənesa efalanu, zuval avabakaz ki, vi əyiti loxol çurk'alnu».

18 T'e vədə İudan xavare haq'i: «K'ə efaz ki?» Tamarenal qaybaki "vi s'i izi loxol bakala peçat'a, şot'o vi ozanexun suruk'p'ala bağa saal vi kiyel bakala çombağa" pine. İuda irəzinebaki, Tamaren pit'oğə tadiyahal taşi şot'oxun basek'i. Tamar me baksunen əyləne mandı.

19 Mot'oxun oşa Tamar izi bavay k'oya qaybaki, izi paltara badalbiyal p'urum izi yasa efsane burqi.

20 İudan isə izi adullamlu dost' Xira sa q'uzi tadi yaq'anebi ki, taşi t'e tarak'ala çuğə bəğəbi şot'ay kiyexun izi efit'oğə ext'eq'an. Ama t'e amdaren maya uk'ayin qəvəşi, p'urumal çuğə tene bəğəbi.

21 T'e vədə t'iya bakala amdarxoxun xavare haq'i: «Me Enayim şəhərə bağala darvazin tume arşala çuğə tenan ava maya? Miya arşi içü tənginen işq'arxo toydalt'oğoxuney». Amdarxonal qaybaki "tene bake miya ketər çuux" pit'un.

22 Xiran İuday t'öğöl qaybaki pine: «Tez bəğəbi vi uk'ala çuğə. Lap amdarxoxunal xavarez haq'i, bitot'inal pine ki, miya ketər sa çuux tene bake».

23 İudan pine: «Ene lazım tene baksa, barta mandeq'an bezi tadiyorox izi kiyel, tene axşumi ga bakalyan. Zu bezi əyiti loxol çurpi q'uzina yaq'abez, içü bəğəbes teyan baksasa, ko beşi taxsır tene».

24 Me exləti loxolxun xib xəşə c'ovaki bakoy, İuday ümüğə hari p'anep'i ki, p'oy izi bin tarapene, isəəl bîhine. İudanal mot'o ibakala k'inək' pine: «Taşanan kot'o dirist'-dirist' bok'osp'anani!»

25 Ama Tamara ext'i bok'ospa taşat'an şot'in izi q'ayinbaynak' xavar yaq'abi pine: «Takinan bezi q'ayinba upanan ki, bezi kiyel bakalorox şinesa, şot'oxunzu bîhi». Metər piyal izi kiyel bakala peçata, bağa saal çombağane ak'est'i.



<sup>26</sup> İudan mot'oğo ak'ala k'inək' çalexı, pəşmanbakiyal pine: «Çoməyinzu zu me xuyəri bəş! Düze nex, şot'o bezi ğar Şela çuux pi tadiyzuy, metərəl tene bakoy!» İudan şot'o ene sal sa vədə izi kula tene duğı.

<sup>27</sup> Hametər, Tamari əyel bakala vədə hari p'anep'i, əylə bakest'at'anal bət'unğı ki, əkize.

<sup>28</sup> Əyloğoy sunt'ay kul c'ere, mamaçinenal "mo süft'ə bakiyone" pi ext'i əylin kiyel č'oč'a t'urine ğaçp'i.

<sup>29</sup> Ama oşa bəneği me əylen izi kula qaydı badene, izi gala t'iyəminone c'eyşa. T'e vədə məət'təl mandı pine: «Mo hun hetəren zığbi c'eri?» Əylin s'iya haketərəl lat'unxi - P'ereś. †

<sup>30</sup> Oşa ene izi kiyel č'oč'a t'uri bakaloval c'ere, me əylin s'iyal eçeri Šeraxt'un ‡ laxı.

## 39

### *İosif q'a P'ot'ifari çuux*

<sup>1</sup> Hametər, ismailluğon İosifa et'unçeri Misirə, misirlu P'ot'ifarenal miya şot'o ismailluğoxun təngə tadi haneq'i. Me P'ot'ifar isə mis'ik' amdar teney, faraoni q'aroolçiğoy kaloney.

<sup>2</sup> İosif şot'ay k'oyane manst'a burqi, Q'ONÇuxal dim izi tərəfe baksay pi İosifen izi kula mani əşlə boxodayin buye c'eyşay. \*

† **38:29 38:29** *P'ereś* - əbrani muzin "pereś" əyit "zığbi c'eyşun" upsune. ‡ **38:30 38:30** *Šerax* - əbrani muzin "šerax" əyit

"çərtp'i c'eğala bəğe çəçaluğ" upsune. \* **39:2 39:2** *Ap'ost'*. 7:9-10

<sup>3</sup> P'ot'ifaren içinal aneksay Q'onçugoy şot'oxun baksuna, İosifi əşurxoy saat' taysunast'a Q'ONÇUĞoy kul baksuna avaney.

<sup>4</sup> Şo izi ük'e t'etəre bask'i ki, eçeri şot'o izi nökerxoy loxol kalone laxi, isə ene saycə içune q'ulluğbsay. İosif P'ot'ifari yön kule baki: misirlun k'ə bunesa bito iz kiyexune c'ovaksay, şot'ay k'ojin əşurxoval içine taşt'ay.

<sup>5</sup> Q'ONÇUĞonal P'ot'ifaraxun İzi xeyir-bərəkətə kamtenesay, şot'ay əşurxo İosifene taşt'ay pi mot'ay əvəzə bol-bole tast'ay. Q'ONÇUĞoyxeyir-bərəkətə buy P'ot'ifari k'ojin loxolal, qavuna k'ə but'uxsa şot'oğoy loxolal,

<sup>6</sup> şot'o görəl izi k'ə bunesa bitova İosifane tapşurbi faraoni q'aroolçığoy kalat'in. İçin isə kəyi-üği taranney, k'ojin əşurxo iz ozane exst'unen şot'ay əşləne suuk'p'ey İosifen.

İosif isə q'əşəng ğarey, içust'a boy-buxunal buney.

<sup>7</sup> P'ot'ifari çuğoy pul şot'ay loxoley. Sa ğiyal şot'o izi t'öğöl k'alpi pine: «Eki zaxun bask'a».

<sup>8</sup> Ama İosifen qaybaki çuğ metəre pi: «Me k'oya hər şeyə zane tapşurbe bezi ağan, zaxun arxayine pi izi kula sa əşlə tene duğsa.

<sup>9</sup> Za me k'ojin kalone laxe, bezi əyite c'ovaksa miya izi əyit c'ovak'ala k'inək'. İsə hetərez şot'ay çuğoy loxol q'erəz piin bəğon zu, şot'ay şuma çaxçuxp'i Buxaçuğ bñhi tağala me əşlə hetərez biq'on?»

<sup>10</sup> Çuğon isə me exlətəxun oşal kul tene haq'say, İosifa hər ği izi t'öğöl k'alpi şot'o belxun

c'evksune çuresay, ama İosifen nə şot'oxun baskun, nə izi t'öğöl çurpsun çurtenesay.

<sup>11</sup> Sa ği İosif hari k'oya baneşi ki, izi əşurxo bale. K'oyal q'erəz şuk'k'al tene buy pi

<sup>12</sup> P'ot'ifari çuğon İosifa ak'ala k'inək' şot'ay paltaraxun biq'i ləçəq'eşi ki, eki zaxun bask'a. Ama İosif şot'ay kiyexun c'eft'i t'etəre t'it'eri ki, izi çoyexun lak'ala paltar çuğoy kiyel manedi.

<sup>13</sup> Çuğon İosifi paltara efi c'eri t'ist'una ak'at'an

<sup>14</sup> nökərxo k'alpi bureqi izi səsə ext'i haraypsa: «Vən sa me əbraninast'a bakala çoya bəğanan! Bezi işq'aren içü eçeri k'oyane bade, mot'in za əyite bost'a! Harene ki, eki zaxun bask'a, şoval bəneği ki, harayezne,

<sup>15</sup> bezi harayaxun q'ibi c'eri t'inet'eri. Mone, izi çoyexun lak'ala paltaral bezi kiyel manedi».

<sup>16</sup> Çuğon İosifi paltara izi işq'ar k'oya eğamin oq'a tene laxi,

<sup>17</sup> işq'ar hari k'oya bağala k'inək'əl bureqi nökərxo pit'oğə mot'oval upsa: «Vi eçeri k'oya badi əbraninen avanu k'ə be? Harene za nexə ki, eki zaxun bask'a!

<sup>18</sup> Şoval bəneği ki, bezi səsə ext'ez harayezne, c'eri t'inet'eri. Mone, izi paltaral bezi kiyel manedi».

<sup>19</sup> Çuğon "vi eçeri k'oya badi nökəren za metər əyite pe" uk'at'an P'ot'ifari belxun küüne c'eri,

<sup>20</sup> şot'in əmirebi ki, İosifa biq'i zindanaq'at'un badi. Hametər, İosifa biq'i bat'undi padçaği əmiren biq'eşit'oğoy arşala zindana.

<sup>21</sup> Ama Q'ONÇuğon miyal İosifi loxolxun İzi kula tene zapi, şot'o İzi nu badalbakala çuresuna

ak'est'i t'etəre bi ki, zindani kalat'ay ük'ene bask'i İosif. †

<sup>22</sup> Şot'inal eçeri İosifa zindana arşit'oğoy loxol kalaluğbsunane tapşurbi. Zindana bakala eşurxoy bitova İosifene taşt'ay pi

<sup>23</sup> zindani kalat'in pes banekon eş tene eşpsay: tapşurbaney bitova İosifa, içal arxayin taranney. İosifi eşurxo saat'e taysay, şot'o görə ki, Q'ONÇux izi tərəfey.

## 40

*İosifen zindana arşit'oğoy nep'urxon k'ə up-sunane nex*

<sup>1</sup> Sa heq'ədər vədə hari c'ovaneki, sa ğiyal t'etəre baki ki, saraya eşp'ala fibak'alen q'a şumbadalen içoğoy ağay, Misiri padçağ bakala faraoni əcuğə biq'est'undi.

<sup>2</sup> Faraonenal izi əcuğon biq'i əmirebi ki, izi saraya bakala fibak'alxoy kalat'u q'a şumbadalxoy kalat'u

<sup>3</sup> biq'i badeq'at'un zindana. Zindan isə padçağı əmiren biq'eşit'oğoy arşala zindaney, q'aroolçığoy kalo bakala P'ot'ifari k'ojal ləçəq'ey. İosifal me zindanane arst'ay.

<sup>4</sup> Zindani kalat'in eçeri şot'oğoval İosifane tapşurbi, İosifenal mandit'oğə bəğalt'ullarik' bureqi mot'oğoval bəğsa.

Şot'oğon sa heq'ədər vədə zindana arşit'uxun oşa

---

† 39:21 39:21 Ap'ost'. 7:9-10

<sup>5</sup> sa üşe nep't'un ak'i. Padçağı fibak'alenal, şumbadalenal hat'e sa üšet'un ak'i içoğoy nep'a, hərsunt'ay nep'al cöy-cöyey.

<sup>6</sup> İosif savaxt'an şot'oğoy t'öğöl eğat'an bəneği ki, k'ənesa içoğoy p'i məyine.

<sup>7</sup> T'e vədə İosifen faraoni saraya əşp'it'oğoxun, içuxun sagala izi ağay k'oja ləçəq' me zindana arşit'oğoxun xavare haq'i: «K'ə bake? Het'u görənən efi k'odoğə şipi arşe?»

<sup>8</sup> Şot'oğonal qaybaki "nep'yan ak'e, ama me nep'e k'ə upsuna avabakal tene bu" pit'un. İosifen şot'oğə metərə pi: «Buxaçuğon İçin avabakest'ale efi ak'i nep'urxoy k'ə upsuna. İsə exlətp'anan bəyn k'ənan ak'e».

<sup>9</sup> Padçağı saraya bito fibak'alxoy kalo əşp'it'in izi ak'i nep'a exlətpsa burqi pine: «Nep'en azk'i ki, c'ap'e bu,

<sup>10</sup> izi loxolal xib dənə tay. Taymoğon bureqi s'is'ik' qaypsa, oşal hat'e saad guma biq'i t'ule c'epi.

<sup>11</sup> Faraoni fi üğölə əyaq' isə bezi kiyeley: ext'i burezqi me t'ulurxo əyaq'i boş q'aç'p'i faraona tast'a ki, üğəq'an».

<sup>12</sup> İosifen şot'o pine: «Həysə uk'oz va k'ə upsune ke nep'. Xib dənə tay - mo xib gi upsune.

<sup>13</sup> Xib ğinaxun oşa faraonen va memiin c'evk'est'i taşeri p'urum izi fibak'alxoy kalo laxale. Hunal bəşin k'inək' vi padçağa fi bapi tadalnu.

<sup>14</sup> Ama t'etər ba ki, zaal eyexun ma c'evk'a, bezi pi t'e şaat' ğimxo eğat'an zaynak' jomo əmba faraoni t'öğöl, c'evk'est'a za me zindanaxun.

15 Axırı əbraniğoy oçalaxunal bezi çuresunen tez c'ere zu, hari miyal hik'k'ali loxolez zindana arşe».

16 Saraya padçağeynak' şum badit'in ak'at'an ki, fibak'ali nep' saat'e c'eri, içinal izi nep'a İosifa exlətpsa burqi pine: «Zuval sa nep' azk'i. Nep'en azk'i ki, bezi bel xib dənə k'ans'arane bu sunay loxol,

17 çoyel bakalt'ay boşal faraoneynak' badeşi şumen q'a muč'a şeymoğon buye. Ama q'uşurxon hari bezi bel bakala k'ans'arin boşt'an t'uk't'i ut'unksay faraoni s'iyen badeşi t'e şumurxo».

18 İosifen şot'o pine: «Həysə uk'oz va k'ə upsune ke nep'. Xib dənə k'ans'ara - mo xib gi upsune.

19 Xib ğinaxun oşa faraonen vaal memiin c'evk'ale. Taşeriyal vi bula bot'i, bədənə isə maq'e loxol lavk'ale, q'uşurxonal şot'o hari t'uk't'i ukalt'un».

20 Me exləti loxolxun hari xib ğine c'ovaki, faraonenal izi nanaxun baki ğiney pi eçeri izi sarayi amdarxo kəyi-üğsune tadi. Şot'in hat'e ği izi fibak'ala q'a şumbadalal zindanaxun c'evk'esedi,

21 eçeriyal sunt'u p'urum içu fi bapi tadale bi,

22 t'e sunt'ayal bula bot'est'i maq'e loxol lavk'esedi. Hametər, İosifen piyorox bito hari düze c'eri.

23 Ama fina bapi padçağı kiyel tadalt'in izi jomo əmbi əyit tene pi İosifi barada, izi eyexun c'evək'i şot'in İosifen içu pit'oğ.

# 41

## *Faraoni nep'urxo*

<sup>1</sup> Me exlæti loxolxun p'ə usene c'ovaki, sa ġiyal faraonen sa nep'e ak'i. Bəneği ki, Nil oqe bərine çurpene,

<sup>2</sup> xene boşt'anal vŭğ dənə buy, vərəkər çure c'eyasa. C'eriyal taşi burt'unqı xene t'öğöl bakala ġəşluğa ot't'ayınşbsa.

<sup>3</sup> Oşa xene boşt'an vŭğ dənə goğan, halnuxun bitı çure c'eri. C'eriyal taşi me buy, vərəkər çururxoy t'öğöl çurt'unpi.

<sup>4</sup> Bürdən me goğan, halnuxun bitı çururxon biq'i buy, vərəkər çururxo kəyt'un. Nep'e me gala faraon muğurebaki.

<sup>5</sup> Oşa p'urum nep'axeşi sa nep'al anak'i. Bəneği sa arume c'ere, izi loxolal vŭğ dənə buy, şaat' sŭmbŭle bu.

<sup>6</sup> Bač'anexun sa arumal c'ere, mot'ay loxol isə vŭğ dənə puça, bok'i sŭmbŭle bu.

<sup>7</sup> Bürdən me puça, bok'i sŭmbŭlxon biq'i buy, şaat' sŭmbŭlxo q'uc't'unpi. Hame gala faraon muğurebaki, ma upa moval nep'ey.

<sup>8</sup> Hari kəyebaki, faraonen isə içeynak' ga tene bəğəbsay, izi ak'i me nep'urxoy k'ə upsunane avabaksun çuresay. Şot'in Misirə bakala bito sehırbazxo q'a me əşlə k'alpi müdrık amdarxo izi t'öğöle eçest'i, şot'oğoynak' izi ak'i nep'urxo exlætebi, ama saycət'in me nep'urxoy k'ə upsuna pes tene baki.

<sup>9</sup> T'e vədə faraoni fina bapı izi kiyel tadalt'in içü pine: «Həysəne bezi eyex bafst'a ki, hetər əşez biq'e zu!

10 Sa kərəm bezi ağa faraoni izi k'ulurxoy - bezi q'a şumbadali loxol əcuğon biq'i yax q'aroolçıgoy kalat'ay k'oja ləçəq' bakala zindanane badest'i.

11 T'iya sa üşe nep'yan ak'i - zuval, şumbadalenal hat'e sa üşeyan ak'i beşi nep'a, hərt'ay nep'al cöy-cöyey.

12 Yaxun sagala sa əbrani ğare arst'ay, q'aroolçıgoy kalat'ay nökre əsp'ey. Şot'oyan exlətp'i beşi nep'a, şot'inal beşi hərt'ay nep'a cöy-cöy pine k'ə upsune.

13 Şot'in yax hetər pine, hat'etərəl c'ere: za eçeri p'urum vaynak' fibak'alən bi, şumbadala isə maq'e loxolen lavk'est'i».

14 Faraonen me exlətə ibakala k'inək' əmirebi ki, taşi İosifa izi t'öğölq'at'un eçeri. İosifa zindanaxun c'evk'i, izi paltara badalbest'i, izi çoya, bula xampest'iyal eçeri faraoni bəş çurdest'undi.

15 Faraonen İosifa pine: «Sa nep'ez ak'e zu, şuk'k'alenal za şot'ay k'ə upsuna pes tene baksa. İsə izbaksa ki, şiin vi t'öğöl izi nep'a exlətp'ayin, hun hat'e saad şot'ay k'ə upsuna nexnu».

16 İosifen qaybaki faraona metərə pi: «Zu təə, Buxaçuğon İçin avabakest'ale faraoni ak'i nep'e k'ə upsuna, şoval şaat' c'eğale».

17 Faraonenal izi ak'i nep'a exlətpsa burqi pine: «Azk'i ki, Nil oqe börine çurpezu,

18 xene boşt'anal vüğ dənə buy, vəkər çure c'eysa. C'eriyal taşi burt'unqi xene t'öğöl bakala gəşluğa ot't'ayınşbsa.



19 Oşa xene boşt'an vŭğ dənə goğan, halnuxun bitı çure c'eri. T'etər goğant'unıy ki, zu hələ ketər goğan çur tez ak'e Misirə - sa t'oley, sa ŭq'en.

20 Bürdən me goğan, halnuxun bitı çururxon biq'i buy, vərəkər çururxo kəyt'un.

21 T'e boyda çururxo kəyt'un, ama hələl içoğoy tapan içoğə ləçəq'ey! Hame gala muğurezbaki.

22 Oşa p'urum nep'axezi, hat'ıya sa nep'al azk'i. Bəzgi ki, sa arume c'ere, izi loxolal vŭğ dənə buy, q'əşəng ap'i sümbülə bu.

23 Baç'anexun sa arumal c'ere, mot'ay loxol isə vŭğ dənə puça, bok'i, öləzi sümbülə bu.

24 Bürdən me puça sümbülxon biq'i vŭğ dənə buy sümbülə dirist' q'uc't'unpi. Bezi me nep'urxo nu exlətp'i sehirbaz tez barti zu, ama şuk'k'alən za mot'oğoy k'ə upsuna pes tene baki».

25 İosifen faraona pine: «Faraoni ak'i nep'urxoy p'rannat'ayal upsun çureğalo sane. Buxaçuğon İzi bsun çureğalt'oğone avabakest'a va.

26 Vŭğ dənə buy çural, vŭğ dənə buy sümbüləl - morox p'öğəl sa şeye - vŭğ usen upsune.

27 Buy çururxoy baç'anexun c'eri vŭğ dənə goğan, turexun bitala çur q'a buy sümbülxoy baç'anexun c'eri vŭğ dənə puça, bok'i sümbüləl - sa şeye: vŭğ usen zap'k'ala busaluğ upsune.

28 Bezi pi k'inək'e: Buxaçuğon faraona İzi bsun çureğalt'oğone avabakest'e.

29 Eğala usenaxun burqi düz vŭğ usen Misirə t'etər sa bolluğ bakale ki, oçalən tadala bara girbi p'ap'esp'es tene bakal.

<sup>30</sup> Oşin eğala vŭğ usen isə nu ak'eşi sa busaluğ bakale. Me busaluğen Misirə t'e ğina badale ki, bəşin usenxo girbit'oğoxun həş tene mandal, çökt'ale ölkinen.

<sup>31</sup> Bəşaxun bitot'ay k'oya buy bakala şume k'ə baksun eyexun c'eğale amdarxoy, t'etər pis sa busaluğ bakale me ölkinə.

<sup>32</sup> Faraonen hat'e sa nep'a p'ə cür aksun isə şo upsune ki, male mande, Buxaçuğon me əşlə hetər laxenesa, hat'etərəl bakale, hik'k'al badal-tenebakal.

<sup>33</sup> İsə barta faraonen əxilak'al, müdrik sa amdar bəğəbi şot'o me ölkin əşurxo yaq'axtaşt'unaq'an tapşurbi.

<sup>34</sup> Barta hər bölgün loxolal sa kalo laxeq'an ki, şot'in me bolluğ bakala vŭğ usenast'a amdarxoxun içoğoy oçalxon tadala bare qo payaxun sunt'u girbeq'an.

<sup>35</sup> Barta t'e aruma ext'i, taşeri şəhərmoğo bakala padçağı ambarxo girbi efeq'at'un.

<sup>36</sup> Me t'öox laxi arum busaluğast'a əşəğale, Misiri oçalen bar nu tadala t'e vŭğ usenast'al amdarxo k'as'teneğal».

### *Faraonen İosifa izi ölkin loxol kalo laxsun*

<sup>37</sup> İosifi piyorox faraoni q'a izi amdarxoy ük'e basek'i.

<sup>38</sup> Faraonenal şot'oğo metərə pi: «Metər sa amdar ene mayin bəğəbalyan? Buxaçuğoy Urufe bu kot'ost'al»

<sup>39</sup> Oşa İosifi loxole bəği əyitpsa burqi: «İsə ki, Buxaçuğon İçin va bitot'uxun müdrik, əxilak'al

ak'i mot'oğo bitova avabakest'enesa, yan het'u görə taşi q'erəz amdar qəvəğen?

<sup>40</sup> Mone, va bezi ölkin loxol kaloz laxsa, vi əyiten tağale bezi azuk'. Misiri padçağ s'iyaxun q'erəz vi zaxun kam ga tene bakal». \*

<sup>41</sup> Oşa faraonen saal əyitpsa burqi İosifa pine: «Bezi əyiti loxol çurezne zu, hesabba Misiri kalonu hun ene!»

<sup>42</sup> Metər piyal, izi kiyelxun peçat iz loxol bakala boğočala c'evk'i İosifi k'əşinene lavk'i. Şot'o eçeri ən toyexlu parçinen əbeşi paltare lapest'i, izi q'oq'e q'ızılı şepe suruk'p'i.

<sup>43</sup> Oşa əmirebi ki, İosifeynak' izi laşi tarak'ala arabinaxunq'at'un eçeri, faraonen İosifa əkurxon c'idi taşala t'e arabina arşevk'i taradesedi, amdarxonal şo hari içoğoy bəşt'an c'ovakat'an "çökt'anan!" pi harayt'unney. Hametər, faraonen İosifa izi ölkin loxol kalone laxi.

<sup>44</sup> Faraonen İosifa pine: «Zu faraonzu, bezi əyitəl mone: meyin oşa vi xavarsuz sa ləngal ləngbal tene bakal Misirə».

<sup>45</sup> Şot'in eçeri İosifi s'iya badalbi Şafnat'-P'aneahe laxi, On şəhəri bəyinş bakala P'ot'iferani xuyər Asenat'al şot'o çuux pi tanedi. Hametər, İosifen taşi bureqi Misiri loxol kalaluğbsa.

<sup>46</sup> Otuz yəşe buy İosifi Misiri padçağ bakala faraonen şot'o me əşlə tapşurbat'an. Faraon-axun əmirə haq'i taşi bureqi İosifen dirist'

---

\* **41:40 41:40** Ap'ost'. 7:9-10

Misirə tarapi hər şeye loxol kalaluğbsa.

<sup>47</sup> Düz vüǵ usen t'etər sa bolluǵe baki ki, oǵalen tadala bara girbi p'ap'esp'es tene baksay.

<sup>48</sup> Me usenxost'a Misiri oǵalen tadala aruma bitova taşeri ambarxone girbest'ay İosifen, aruma mani şəhəri hərrəmine bakala oǵalxoxunt'un exst'aysa, hat'e şəhəre bakala ambarxoval taşeri girt'unbsay.

<sup>49</sup> İosifen girbi efi arumi bul-oş tene buy, t'ema geleney ki, axır vədine ene içinal tene avay heq'ədəre, dənizi börine bakala q'ume heq'ədər baksuna nu avabakala k'inək'.

<sup>50</sup> Hələ busaluǵ eǵamin İosifi Asenat'axun p'ə ğare baki. Me Asenat' On şəhəri bəyinş bakala P'ot'iferani xuyərey.

<sup>51</sup> İosifen "Buxaçuǵon eyexun c'evk'esedi za bezi ak'i koruǵxo q'a bavay k'oja" pi izi kala ğare s'iya Menaşşene † laxi.

<sup>52</sup> P'əmci ğar bakat'an isə İosifen "bezi koruǵ zapi me oǵala Buxaçuǵon za avuzebi" pi əylin s'iya Efraime ‡ laxi.

<sup>53</sup> Misirə bolluǵ bakala t'e vüǵ usen hari c'ovaneki,

<sup>54</sup> bač'anexunal busaluǵe hari. İosifen pi k'inək' düz vüǵ usen zap'k'ala me busaluǵen mandi oǵalxoval bineq'i, ama Misirə bakala ambarxo arumen buyey.

<sup>55</sup> Busaluǵ hari Misirə p'ap'at'an, amdarxon içoǵoy ukala şuma nu bəǵǵəbi faraoni kiyel

---

† **41:51 41:51** *Menaşşe* - əbrani muzin "menaşşe" əyit "eyexun c'evk'est'un" upsune. ‡ **41:52 41:52** *Efraim* - əbrani muzin "efraim" əyit "avuzbaksun, bar tast'un" upsune.

bəğat'an Misiri padçağen metərə pi: «İosifi t'öğöl takinan, şot'in avane k'ə bsune lazım».

<sup>56</sup> Dirist' ölkinəne haq'layınşı busaluğen, t'e vədə İosifen ambarxo qaypi bureqi aruma amdarxo toyst'a. Busaluğen isə taysun gelene haq'layınşbsay.

<sup>57</sup> Dünyəni t'e belxunal amdarxo hayzeri Misirə, İosifi t'öğölt'un eysay ki, şot'oxun arum haq'i taşalt'un, t'etər sa busaluğene çaxp'ey hər ganu.

## 42

### *İosifi viçimoğoy samci kərəm Misirə eysun*

<sup>1</sup> İak'oven avabakat'an ki, amdarxon aruma Misirəxunt'un eşt'a, izi ğarmoğə pine: «K'ənan arşe sunay loxol bəğsun?»

<sup>2</sup> Oşa metərə pi: «İbakezu ki, bitot'in taşi Misirəxune arum haq'i eşt'a. Takinan vənəl t'et'iin haq'i eçanan ki, beşiyal ukala şumq'an baki, tene busa biyalyan». \*

<sup>3</sup> Me exlətəxun oşa İosifi vis' viçiyal hayzeri Misirə arum haq'sat'un taşi.

<sup>4</sup> Ama İosifaxun nana sa bakala viçə, Binyamina İak'oven tene tərbi, enefi izi t'öğöl, şot'ay belal əşe eğon pi q'inebsay.

<sup>5</sup> Hametər, dünyəni bip' t'öğxun gireşi Misirə arum haq'sa eğalt'oğoy boş İsraili ğarmuxal baneki. Busaluğ hari Kənan oçalal p'ap'eney.

<sup>6</sup> Camaati arum haq'seynak' eğala me ölkən kalo isə İosifey. Arum toyst'uni əşləl şot'ine

---

\* 42:2 42:2 Ap'ost'. 7:12

bəğsay pi viçimux şot'ay t'öğölt'un hari, hariyal şot'ay bəş çooq'a bitı bult'un k'os'p'i.

<sup>7</sup> İosifen viçimoğö ak'ala k'inək' çalexı, ama içü nu çalxsuna laxı izı k'odoğö şıpiyal pine: «Mayınnan vən?» Viçimoğönal "Kənan oçalaxun, arum haq'seynak'yan hare" pit'un.

<sup>8</sup> İosifen için viçimoğö çalxiyal bakayın, viçimoğon içü tet'un çalxi.

<sup>9</sup> T'e vədə eyexe baft'i İosifi izı şot'oğoxun ak'i nep'ur, † qaybakiyal izı viçimoğö metərə pi: «Xavar girbsanan hari bakon beşi oçalxo! Yəgin harenan bəyn maya k'ə bu, bəyn beşi zəyif ganxo bəğəbi yax sakes bananksa!»

<sup>10</sup> Ama viçimoğon içöğoy döşə t'apsa burqi pit'un: «Buxaçuğon maq'an bi, beşi ağa! Arumeynak'e hare me vi k'ulurxo, q'erəz hik'k'al.

<sup>11</sup> Yast'a c'ap' əş buteyax, mone, qay nexyan: viçimuxyan baksa yan, bito sa bavaxun baki əyluxyan. Ke vi uk'ala əşləxun əxile me vi k'ulurxo!»

<sup>12</sup> Ama İosifen p'urumal cügünubaki pine: «Vətezu, beşi ölkın zəyif ganxo bəğəbi yax sakseynak'nan hare vən!»

<sup>13</sup> T'e vədə viçimoğon pit'un: «P'as's'e viçiyan yan, Kənan oçalaxun bakala sa amdari ğarmuxe me vi k'ulurxo bito. Beşi sa mis'ik' viçiyl buyax, şo tene hari yaxun, bavay t'öğöle çurpi. Sa viçiyl p'urene».

<sup>14</sup> Mot'o ibakat'an İosifen saal pine: «Mone, bezi uk'alo hari c'ere, nexzu axırı vən miya xavar girbsanan hare!

---

† 42:9 42:9 Burq. 37:5-10

<sup>15</sup> Ama faraoni elmoğoz elase ki, efi şu baksuna nu avabakayiz, vəx memiin tərtezbəl! Hevaxt' efi mis'ik' viçiyal eneğon, t'e vədə c'eri tananğon.

<sup>16</sup> Barta efi boşt'an sunt'in taşi şot'o haq'i hareq'an, mandiyorox isə şorox eğamin zindana arsalt'un. İsə bəğalyan efi uk'alt'oğoy düz baki nu baksuna! Əfçinan nexesa, faraoni elmoğoz elase ki, bezi uk'alone, miya xavar girbsanan hare!»

<sup>17</sup> Metər piyal xib ği şot'oğoy zindana enefi.

<sup>18</sup> Xib ğinaxun oşa İosifen viçimoğoy izi t'öğöl eçest'i pine: «Efi elmoğoy çark'est'un çurnansasa bezi uk'alt'u banan, şot'o görə ki, zuval vəx memiya hat'etər gala efsun çurtezsa, Buxaçuğoxun q'ibala amdarzu zu.

<sup>19</sup> Efi uk'alorox bito düzesa, barta efi boşt'an soğoy çurpeq'an miya, mandit'oğon isə aruma ext'i taşeq'at'un k'oya. Ham efi busa külfəteynak' şum taşeri bakalt'un,

<sup>20</sup> hamal qaybakat'an efi mis'ik' viçə bezi t'öğöl eçalt'un. Ama miya nu qaybakaynan, efi pit'oğoy düz baksuna ak'est'i efi viçə bezi t'öğöl nu eçaynan, bito biyalnan». Viçimuxal irəzit'unbaki.

<sup>21</sup> Oşa içoğoy arane əyitpsa burqi pit'un: «Mone, beşi viçey bel eçeriyoroxe, hari c'enesa beşi bəş! Heq'ədərə yax xoyinşp'i izi t'e çarasuz mandi ğine, ama saycət'in şot'o kul teyan box-odi. İsə mone, zap'yanne t'e ğine cazina!»

<sup>22</sup> Ruvenen isə pine: «Zu vəx hat'e ğiyal pizu ki, ma galdanan əylə, efi ozane mandale ke günax! Ama ümüxtenanlaxi, isə zapanan efi şipi

p'iyə cazinal!» ‡

<sup>23</sup> Viçimoğoy xavar buteney ki, İosifen şot'oğoy uk'alt'oğ bitova q'amışe, axırı memaçəğ İosifen eçest'i amdarene şot'oğoy uk'alt'oğ misirluğoy muza taradi nexey.

<sup>24</sup> Şot'oğoy me əyitmoğ ibakat'an İosifen içü efes tene baki, c'eri taşi t'öğx önenepi. Oşa qaybaki hari p'urum bureqi şot'oğoxun əyitpsa, içoğoy boşt'an Simeona c'ək'p'iyal viçimoğoy piin bəş şot'ay kul-tura ğaçp'est'i taşeri banedi zindana.

<sup>25</sup> İosifen əmirebi ki, isə taşeri şot'oğoy xaralxo arumen buybi, içoğoy yaq'e şumal laxi yaq'abadeq'at'un. Hamal tapşurebi ki, şot'oğoxun təngə maq'at'un ext'i, hərt'ay eçeri gümüşü tənginə qaydi izi xarali boş laxeq'at'un. İosifen əmirbi k'inək'əl bit'un.

*İosifi viçimoğoy qaybaki Kənan oçala taysun*

<sup>26</sup> Hametər, viçimoğon aruma elemxoy loxol lapi yaq'at'un baft'i.

<sup>27</sup> Biyəbakat'anal sa ga bəğəbi çurt'unpi ki, miya kəybalt'un. Viçimoğoy sunt'in taşi izi xarali boşt'an samal mu ext'i elema tast'un çureğat'an bəneği ki, mone, çoyel izi gümüşü təngoox!

<sup>28</sup> Şot'in iz viçimoğ k'alpi bureqi haraypsa: «Zaxun təngə ext'itet'un! Ekinan bəğanən, bezi təngoox hamiya xarali boşe!» Me əyitə ibakat'an viçimoğ q'iyene haq'i, içoğoy t'ut'ultina efes tet'un baksay. Burt'unqi sunay loxol bəği upsa: «Buxaçuğoy əşe mo! K'ə upsune çuresa yax?»

‡ 42:22 42:22 Burq. 37:21-22



29 Viçimux hari Kənan oçala, içoğoy bava İak'ovi t'öğöl p'ap'it'uxun oşa içoğoy bel hari əşurxo bitova exlətpsa burqi pit'un:

30 «T'e ölkin loxol kalaluğbalt'in yaxun sal muç'a muzin tene əyitp'i, fikirebi ki, izi ölkinə xavar gırbseynak'yan hare.

31 Yanal qaybaki içü piyan ki, ketər əşurxoxun əxilyan, beşi k'ə bunesa çoyene.

32 Oşa beşi p'as's'e viçi baksunal piyan. Piyan ki, yan bito sa bavaxun baki əyluxyan, həysə beşi mis'ik' viçi bavay t'öğöl, Kənan oçalane, soğoval p'urene.

33 Ama t'e ölkin kalat'in yax p'urumal vətenebaki, beşi uk'alt'oğoy düz baksuna avabakseynak' qaybaki pine ki, p'oy vəxun sunt'u efız miya, mandit'oğon isə aruma ext'i taşeq'at'un içoğoy busa külfəti t'öğöl.

34 Ama sa şərten, beşi mis'ik' viçəl ext'i qaybakalayan izi t'öğöl. Mot'oxun oşa yax vəbakale, beşi viçə tərbi, yaxal bark'ale izi ölkinə tarapi beşi ük'en çureğalt'oğə haq'i-toyst'a».

35 Viçimoğon eçeri içoğoy xaralxo ams'ibat'an bət'unği ki, içoğoy təngooxal t'iyane. Hərt'in izi xarali boş bakala tənginə ak'at'an, şot'oğə q'iyene haq'i. İak'oven içinal q'inebi,

36 şot'in pine: «Bezi əyloğonan haq'i vən bezi kiyexun! İosif butene, Simeona efi harenan, isəəl nexnan ki, Binyaminal tada taşalyan! Mo he əşe enesa bezi bel!»

37 T'e vədə Ruvenen metərə pi izi bava: «Bezi p'ə ğaral va q'urbane, Binyamina qaydi vi t'öğöl nu eçayız, haq'a şot'oğoy elmoğə! Arxayin baka,

şot'o qaydi eşt'un bezi ozane!»

<sup>38</sup> Ama İak'oven p'urumal yaq'alnuhari pine: «Tez yaq'absa bezi ğara vəxun! İosif p'urene, Raxiləxun baki ğarmoğoxun sa dənə Binyamine mande. Kot'oval k'ənesa bakayin, k'əz bon zu? Ene sa kərəmluğ upanan ki, taşeri oçalaxyanpsa va! Me yəşt'ə ke dərdə portp'ala ük' tezax bu bezi!»

## 43

### *İosifi viçimoğoy p'əmcı kərəm Misirə eysun*

<sup>1</sup> Busaluğen isə taysun gelene haq'layinşbsay Kənan oçala.

<sup>2</sup> Viçimoğon Misirəxun eçeri arumal çarek'i, t'e vədə İak'oven izi ğarmoğox pine: «Takinan samalal arum haq'i eçanan Misirəxun».

<sup>3</sup> Ama İudan qaybaki izi bava metərə pi: «T'e amdaren yax qay pine ki, efi mis'ik' viçə nu eçaynan, bezi piyes ma ak'eynan.

<sup>4</sup> Beşi viçə yaxun yaq'anbsasa, yanal tağen vi uk'alt'u bi arum haq'en eğen.

<sup>5</sup> Ama təə, "tez yaq'absa" nexnusa, t'e vədə beşi əş tene bu t'iya. Amdaren yax qay pine ki, efi viçə nu eçaynan bezi piyes ak'mayekinan».

<sup>6</sup> T'e vədə İsrailen pine: «Mani haq'ılennan taşi t'e amdara nex ki, k'oya sa viçiyal buyax? Bezi bula bəlinənan badi çurpi gala!»

<sup>7</sup> Ama ğarmoğon qaybaki içoğoy bava metərt'un pi: «T'e amdaren içine burqi yaxun bitova xavar haq'i avabaksa: şuyax bu, hema əyelyan, bəyn beşi bava dirist'e, p'urene... İçin

xavare haq'say, yanal coğabyan tast'ay, k'əyan avay ki, mot'in "efi viçəl miya eçanan" uk'ale?!»

<sup>8</sup> Oşa İudan saal əyitpsa burqi izi bava İsraila pine: «Əylə zaxun tərba, c'eğən tağən. Tene hunal, yanal, beşi əyluxal - bito busa k'as'eğalyan.

<sup>9</sup> Şot'o qaydi vi t'öğöl eşt'un zaluge - Binyamini mux tene k'oribakal, va əyitez tast'a. Şot'o k'ənesa bakayin hari za unk'on me əyitmoğə, çoməyinq'uzbaki zu bezi ömüri axıral şirik' əgər va tadi əyiti loxol nu çurk'ayiz.

<sup>10</sup> Nu boxoybiynuy, isə p'ə kərəm taşi hareyaniy!»

<sup>11</sup> T'e vədə İsrailen izi ğarmoğə pine: «Əş ki me galane, barta efi uk'aloq'an baki. T'e vədə ekinan metər ben, me oçalen tadala baraxun girbanan bapanan efi xaralxoy boş, ən saat'orox manunesa şot'oğoxun: saat' adeğala c'əyin, uç', adeğala oyur q'a mət, ereq' q'a badam. Mot'oğə bitova t'e amdareynak' pay taşanan.

<sup>12</sup> Gümüşəxun isə p'ə q'at ext'anan, şot'o görə ki, t'e dönə laxi tənginə təşəri q'ayst'une lazım, banekon sərf baki't'un laxiyo.

<sup>13</sup> İse hayzanan Binyaminal ext'anan takinan t'e amdari t'öğöl.

<sup>14</sup> Barta Bitova Başarbala Buxaçuğon vəxun İzi saat'luğa kammaq'anbi, t'e amdarenal cügübaki Simeona q'a Binyamina tərbeq'an ki, vənal efi viçimoğə ext'i qaybaki bito sagala bezi t'öğöl eyes bakanan. Şuk'k'alən izi q'ismat'axun avuzin ukes batenekon, bezi k'odoğə əylux açespsun şameşenesa, mot'o badalbsun beşi kiyeł tene. Ene k'ə bakalesa bakale».

<sup>15</sup> Hametər, viçimoğon içoğoy həzirbi paya q'a lazımbakalt'uxun p'əq'at gele tənginəl ext'i Misirə yaq'at'un baft'i. Binyaminal içoğoxuney. Şorox hari Misirə p'ap'ala k'inək' İosifi t'öğölt'un taşi.

<sup>16</sup> İosifen Binyamina şot'oğoy t'öğöl ak'at'an izi k'ojin əşurxo taşala nökerə pine: «Me amdarxo bezi k'oya taş. Sa heyvan şampa ukunal həzirba, berezərə q'onağboz kot'oğ».

<sup>17</sup> Nökeren içü pi k'inək'əl bine, şot'oğ haq'i taneşi İosifi k'oya.

<sup>18</sup> Ama viçimoğ q'iyene haq'i içoğ ext'i İosifi k'oya taşt'una avabakat'an, burt'unqi içoğoy arane metər upsa: «Mo t'e təngin exləte, miya süft'ə eğat'an beşi xaralxoy boş laxi gümüşə görət'un taşt'a yax me amdari k'oya! Yax oğriluği loxol taxsırkər c'evk'i t'ap'k'alt'un, oşal ext'i yax k'ul k'inək' izi loxol əşp'est'ale, beşi elemxoval bakale izi!»

<sup>19</sup> Hari çomoy tume p'ap'ala vədine viçimoğon İosifi k'ojin əşurxo taşala nökerə işalayınşaki pit'un:

<sup>20</sup> «Bark'aynan vəx sa əyityan upsun çuresa, beşi ağa. Yan efi ölkinə sa kərəm arumeynak' hareyan.

<sup>21</sup> Qaybakat'anal, üşe mandak'luğ haq'seynak' çurpi gala, beşi xaralxoy çoya qaypi bəyanği ki, yaxun təngə ext'itet'un, beşi eçeri gümüşü təngoox hetər eçereyan hat'etər çurpene, hərsunt'ayo izi xarali boş. Ama həysə eçereyan t'e tənginə yaxun,

<sup>22</sup> me dəfin arumi tənginəl cöyyan eçere. T'e

gümüşi təngoğo xaralxoy boş şine qaydi laxe beşi xavar buteyax».

23 Ama İosifi k'ojin əşurxo taşala nökəren qaybaki metərə pi: «Narahat ma bakanan, hik'k'al tene bakon. Efi Buxaçuğoy əşe ko, efi bavan bul k'os'pala Buxaçuğone qaydi laxi bakon t'e təngoğo xaralxoy boş, şot'o görə ki, zu bezi ext'alt'u ext'ez». Metər piyal taşi Simeona haq'i hare.

24 Oşa şot'oğə k'oya badi içəğoy turmoğə os'kseynak' xeyal eneçeri, taşeri elemxo yemal tanedi.

25 Viçimoğon isə, avabakat'an ki, İosifen berezərə k'oya hari içəğoxun sagala şum ukale, şo eğamin içəğoy eçeri payurxo c'evk'i həzirt'unbi.

26 İosif hare, viçimoğonal içəğoy eçeri payurxo tadi şot'ay bəş biti bult'un k'os'p'i.

27 İosifen isə şot'oğə "usuman hare" pi, bu-reqi içəğə xavar haq'sa: «Efi bava hetərə, pinan k'oya q'oja bavavəx bu? Hik'k'al tene bake, izi elmux izi boşə?»

28 Şot'oğonal qaybaki "vi k'ul bakala beşi bava xavar haq'suna görə dirist'baka, saat'e, izi elmuxal izi boşə" pi p'urum İosifi bəş bult'un k'os'p'i.

29 İosifen izi bəş çurpi viçimoğə piyexun c'ovakest'at'an bənəği ki, izi mis'ik' viçi, içuxun nana sa bakala Binyaminal içəğoy t'öğöle. Şot'in xavare haq'i: «Efi uk'ala mis'ik' viçi mone?» Oşa Binyamini loxol bəği "barta Buxaçuğon vaxun İzi ük' bok'ospsuna kammaq'anbi, bez ğar" pine.

<sup>30</sup> Metər piyal içü efes tene baki, c'eri t'iyəmi otağa taşi bureqi önepsa. T'emanə izi ük' bok'i Binyamina ak'i.

<sup>31</sup> Oşa izi çoya os'k'i p'urum hare q'onağxoy t'öğöl, içü kiyel haq'iyal "isə ekinan şum uken" pine.

<sup>32</sup> Nökərxon şuma eçeri bitot'aynak' cöy-cöyt'un laxsay: İosifeynak' cöy, q'onağxoynak' cöy, t'iya bakala misirluğoxnak'al cöy. Axırı misirluğon əbraniğoxun sagala arşi şum utet'unksa, şot'oğoxun sa sulfin bel arst'un içoğoy kul murdar sa şeyə lafst'un k'inək'e hesabbsa.

<sup>33</sup> Viçimoğə İosifi bəş içoğoy yəşə görə t'etərt'un arşest'ey ki, hər soğə izi galaney - kalat'uxun burqi mis'ik't'ul şirik'. Viçimux me əşlə məət't'əl mandi sunay loxolt'un bəğsa burqi,

<sup>34</sup> ama p'urumal müqt'uniy arşi İosifaxun sagala vaxt' c'ovakest'una. İosifen izi bəş eğala ukunxoxun şot'oğoxnak'al yaq'anebsay, ama Binyamini paya qə q'at gelene bsay.

## 44

### *İosifi açi cam viçimoğoy kiyel biq'esun*

<sup>1</sup> İosifen izi k'ojin əşurxo taşala nökerə pine: «Me amdarxoy xaralxo içoğoy taşes bakala hama arumen buyba, çoyexunal içoğoy eçeri gümüşü tənçoğə qayda laxa.

<sup>2</sup> Mis'ik' viçey xarali boş isə izi eçeri gümüşü tənçoğoxun cöy bezi gümüşü camal laxa». Nökərenal İosifen pi k'inək' bine.

<sup>3</sup> Savaxt'an işiğ bitala k'inək' viçimoğoy içoğoy elemxoval tadi tørt'unbi ki, taşeq'at'un.

<sup>4</sup> Ama şorox hələ təzə şəhərexunt'un c'erey, İosifen izi əşurxo taşala nökerə metər pi yaq'anebi: «Hayza usum baft'a şot'oğoy bac'anexun, p'ap'ala k'inək'əl upa ki, het'u görənən vəynak' bi şaat'luğa çaxçuxp'i?

<sup>5</sup> Bezi ağay cama het'u görənən başq'i taşt'a? İzi üğələ camey ko, hamal fale bəğsay kot'ay boş! Sal şaat' əş tenan biq'i vən!»

<sup>6</sup> İosifi nökerənal taşi şot'oğoy p'ap'i izi ağay tapşurbit'oğoy uk'at'an

<sup>7</sup> viçimoğon qaybaki içü metərt'un pi: «Ko hetər əyite nexnu, beşi ağa?! Sal ketər əş bit'unq'on me vi k'ulurxon?

<sup>8</sup> Yan beşi xaralxoy boş bəğəbi gümüşü təngoğoy exst'una yax p'aq'est'es teyan bake, şot'oğoy qaydi Kənan oçalaxun eyançere vaynak'! İsə het'u görəq'an beşi pul vi ağay q'ızılı q'a gümüşü loxol baki?

<sup>9</sup> Beşi boşt'an sunt'ay kiyel vi uk'ala t'e cama bəğəbayvax, sal mandımaq'an şo! Əfçiyan nex-esa, barta yanal beşi ağaynak' k'ul baken!»

<sup>10</sup> Nökəren pine: «Baneki, barta efi uk'ala k'inək'q'an baki. Ama cama şı kiyel bəğəbayız, şot'o zaynak' k'ul booz, mandit'oğoxun bezi əş butene».

<sup>11</sup> Viçimoğon eçeri kap içoğoy xaralxo şivk'i şot'oğoy jomo qayt'unpi,

<sup>12</sup> İosifi nökerənal bureqi bitot'ay xaralxo soğoy-soğoy bəğsa. Şot'in kalat'uxun burqi

mis'ik't'tul širik' bitot'ay xaralxo bəneği, camal hari Binyamini xarali bošt'ane c'eri.

<sup>13</sup> Viçimoğoy bel jəne biti mot'o ak'at'an, içoğoy loxol bakala paltarat'un zıǵzıǵbi šot'oğon dərde kiyexun, xaralxo elemxoy loxol lapiyal şəhəret'un qaybakala baki.

<sup>14</sup> İosif hələ k'oyaney İudan izi viçimoğoval ext'i šot'ay t'öğöl eǵat'an. Viçimux başı šot'ay turin oq'a bit'unti,

<sup>15</sup> İosifen isə metəre pi: «Vən əslə biq'at'an fikirnanbsa sal k'əyan bsa mo, ši camayan başq'sa? Fala bəği hər şeyə avabakala amdarzu zu, mo c'ap' mandaley zaxun?!»

<sup>16</sup> İudan pine: «K'ə uk'az, bezi ağa, əyitəl tez bəğəbsa. K'ə pi yax təmizə c'evk'az? Anek'i Buxaçuğon beşi biq'i əşurxo, isəəl hari c'enesa beşi bəş. Vi k'ulyan yan meyin t'ağay - yanal, vi cam ši kiyel bəğəyəsenə şoval».

<sup>17</sup> İudan metər uk'at'an İosifen pine: «Lazım tene baksə! Vəx bitova miya efala fikir tezax bu! Bezi cam ši kiyel bəğəyəsenə, šot'o bezi k'ul booz, mandit'oğə isə tərezbsa, c'ekinan arxayin takinan efi bavay t'öğöl».

<sup>18</sup> T'e vədə İudan İosifa işalayınşaki pine: «Vi əcuğon nu biq'ayın me vi k'ulen sa əyite uk'on, bezi ağa, axırı faraoni bəş çurpi k'inək'zu həysə zu.

<sup>19</sup> Vi eyexe bakon, bezi ağa, yaxun xavaren haq'i ki, efi bava nəəl q'erəzəl sa viçi buvəx?!

<sup>20</sup> Yanal piyan, q'oja sa bavayax bu saal sa mis'ik' viçi. Piyan beşi bava q'ojabakit'uxun oşa baki əyele şo, bavanal izi piin işiğ k'inək'e bəğsa



şot'o. Me əyel beşi p'uri viçey nanan eçeri əyel baksunal piyan, me p'ə ğaraxun q'erəz əyel tene bakey şot'ay.

<sup>21</sup> Hunal yax qaybaki pinu ki, efi t'e viçə bezi t'öğöl eçanan şot'o bezi piin ak'az.

<sup>22</sup> Yanal va piyan ki, beşi ağa, bavaxun cöybes bateyankon beşi t'e viçə, biyone şo izi mis'ik' ğara izi t'öğölxun tərbayin.

<sup>23</sup> Ama hun ten cügübaki, me vi k'ulurxo pinu ki, efi viçə nu eçaynan ma ak'eynan bezi piyes.

<sup>24</sup> Yanal, bezi ağa, k'oya taşit'uxun oşa vi pit'oğoy bitova p'ap'esyanbi vi k'ul bakala beşi bava.

<sup>25</sup> Oşa sa ği, beşi bavan ukat'an ki, takinan p'urum arum haq'i eçanan,

<sup>26</sup> piyan mis'ik' viçə yaxun nu taşayan, t'iya beş əş tene bu. Yax t'e amdaren pene ki, efi viçə nu eçaynan, bezi piyes ma ak'eynan.

<sup>27</sup> T'e vədə vi k'ul bakala beşi bavan metəre pi: "Bakalo p'ə ğarxax bu bezi Raxiləxun,

<sup>28</sup> şot'ayal soğə p'urene. Əqnə heyvanxoynak' yeme baki pi, şot'oxun oşa bezi ğare çoya tez ak'i zu.

<sup>29</sup> İsəəl nexnan, mot'oval tada taşalyan. Bezi me ğaral k'ənesə bakayin k'əz bon zu? Ene upanan taşeri oçalaxyanpsa va, me yəşt'ə ke dərdə portp'ala ük' tezax bu bezi!"

<sup>30</sup> İsə hun upa, zu me əyitmoğoxun oşa hetərez bəğon bezi bavay çoyel Binyamina miya efi tağayız? Vi k'ul bakala beşi bavay piin işiğə izi mis'ik' ğar,

<sup>31</sup> ak'ayin ki, şot'o efiyan hare - biyale.

Nexnu taşen beşi kiin laxen şot'o k'ule oq'a? Q'ojabakene vi k'ul bakala beşi bava, tene portp'al şo ke dərdə.

<sup>32</sup> Zuz ext'ey bezi mis'ik' viçə qaydi bavay t'öğöl eşt'una bezi ozane. Me vi k'ulen əyite tade izi bava, pezu vi ğare mux k'oribakayin çoməyinq'uzbaki zu vi bəş bezi ömüri axiral şirik'.

<sup>33</sup> Həysə şot'o görəz vi t'öğöl jomo əmbəsa, bezi ağa! Va xoyinşezbsa, barta bezi mis'ik' viçey gala zu çurk'az memiya, tərba şot'o taseq'an izi viçimoğoxun k'oya.

<sup>34</sup> Axiri mani çoyenez qaybakon zu bavay t'öğöl bezi mis'ik' viçə miya efi?! Buxaçuğon maq'an ak'est'i za bezi bavay pis ğina!»

## 45

### *İosifen izi şu baksuna viçimoğə upsun*

<sup>1</sup> İosifen bəneği ki, ene içü efes tene baksə, haraypi bito nökerxo c'evək'i otağaxun. Şot'in izi şu baksuna viçimoğə uk'at'an şot'oğoy t'öğöl içoğoxun q'erəz şuk'k'al tene buy.

<sup>2</sup> Ama İosifen t'etərə hönkür-hönkür önepi ki, bitot'in inebaki şot'ay önəni səsə, lap faraoni sarayal şot'ay önənaxunt'un əyitey.

<sup>3</sup> İosifen izi viçimoğə "zu İosifzu! Hetərə bezi bava həysə?" uk'at'an şorox haq'əsi mant'undi, içoğoy jomo əmbi əyit pes tet'un baksay.

<sup>4</sup> T'e vədə İosifen saal əyitpsa burqi pine: «Sa bezi t'öğöl İsa ekinan». Viçimuxal şot'o İşalayınşakat'an İosifen pine: «Mone, efi viçi

İosifzu zu, efi tənginen toydi Misirə yaq'abi İosif!

<sup>5</sup> Ama pis ma bakanan za toyst'una görə, mot'o vəynak' dərd ma banan. Buxaçuğoy əşey mo, Şot'ine za vəxun bəş miya yaq'abi ki, amdarxo busaluğaxun çark'est'az.

<sup>6</sup> P'ə usene ki, busaluğen haq'layinşene tanesa bito ganu, hələ qo usenal me oçalxo nə eztenəğal, nə extenəğal.

<sup>7</sup> Ama Buxaçuğon za vəxun bəş yaq'anebi ki, efi tum maq'an əfçibaki me oçali çoyexun, za yaq'absunast'ane ak'i Şot'in efi çark'esuna.

<sup>8</sup> Efi təə, Buxaçuğoy əşe za miya yaq'absun! Şot'ine za eçeri faraoni yön kul bi, me ölkin padçağı k'ojin kaloz baki zu, bezi əyite c'ovaksa me oçala.

<sup>9</sup> İsə ibakanan k'əz nex: takinan bezi bava upanan ki, İosifen nexə Buxaçuğon za dirist' Misiri kalone be. Upanan içal hayzeri usum bezi t'öğölq'an hari,

<sup>10</sup> miya Goşen uk'ala oçala, za İša yəşəyinşale. İçal, izi əyluxal, izi nəvooxal, izi sürünə bakala heyvanxo, izi k'ə bunesa bitova ext'i hareq'an miya.

<sup>11</sup> Şot'o t'etər bəğoz ki, nə için, nə izi külfəten hik'k'alaxun koruğ tene zap'k'al, izi sürünə bakala heyvanxoy q'a izi t'öğöl bakala amdarx-oyal boşşamin ukun bakale. Tene, gele çətinluğ ak'alt'un, şot'o görə ki, me busaluğen hələ qo usenal zap'k'ale.

<sup>12</sup> Ananksa za? Anksa za, Binyamin? Zuzu mo, ay viçi, İosife vəx həysə me əyitmoğə uk'alo!

13 İse takinan miya ak'it'oğō q'a baki't'oğō bitova bava upanan, barta avabakeq'an Misirə bezi hetər sa s'iyə q'ončux baksuna, haq'anan ekinan bezi bava miya».

14 Oşa İosifen izi viçi Binyamina q'ujbi bureqi önepse, Binyaminenal şot'one q'ujbi öneney.

15 İosifen viçimoğoy bitova q'ujbi muçepi, şot'in izi piin neğa efes tene baksay. Viçimoğoyal muze qayeşi, arşi burt'unqi İosifaxun exlətpsa.

### *Faraonen İak'ova Misirə eçest'un*

16 İosifi viçimoğoy eysuni xavar taşi faraoni sarayal p'anep'i, faraonen q'a izi sarayi amdarxonal mot'o pis tet'un bəği.

17 Faraonen İosifa pine: «Vi viçimoğō upa ki, heyvanxoval yükləyişi Kənan oçalaq'at'un taşi,

18 barta taşi vi baval, içoğoy külfətəl haq'i hareq'at'un miya. Misirə ən bərəkətlu, heyvanxo otarişbseynak' ən saat' oçalxo manunesa, şot'oğoy bakale, hik'k'alaxunal koruğ tet'un zap'k'al.

19 Şot'oğō upa içoğoxun memiin elemxon c'idi taşala arabooxal taşareq'at'un ki, eğat'an çupuxxo q'a əyloğō eşt'un hasandq'an baki. Əmirba taşi vi bava haq'i hareq'at'un.

20 Eğat'an içoğoy pul qoş maq'an mandi, Misiri oçalen tades bakalt'oğoy ən saat'o manunesa, içoğoy bakale».

21 İsraili ğarmoğonal içoğō pi k'inək' bit'un. İosifen faraoni əyitəxun nu c'eri izi viçimoğō arabooxe tadi, yaq'eynak' şume laxi.

22 Şot'in hərt'u sa q'at paltaral tanedi, Binyamini paya isə avuzbi qo q'ate bi, hələ izi loxolxun xibbaç dənə gümüşi təngəl lanexi.

23 İosifen bavaynak'al payure yaq'abi: vis' dənə ərkəy elemi loxol Misiri oçalen tadala ən saat' neymətxoxune lapi, vis' dənə dişi elemi loxol isə arum, mu saal qaybakat'an yaq'a q'erəz k'ə lazimesa şot'oğ.

24 Oşa viçimoğ "isə takinan, vəxal yaq'a bəğanan" pi yaq'anebadi.

25 Hametər, viçimux Misirəxun c'ert'un, hariyal Kənan oçala, içoğoy bava İak'ovi t'öğöl p'ap'i

26 bitova şot'aynak' exlətt'unbi. Şot'oğon "İosif dirist'e, Misiri kalone bake şo!" uk'at'an İak'ovi male mandi ük' çurk'ane, vəbakes tene baksay mot'o.

27 Ama ğarmoğoy jomoxun İosifi pit'oğ bitova ibaki, şot'ay içü taşt'eynak' yaq'abi araboğ izi piin ak'at'an İak'ovi ük'e qayeşi.

28 T'e vədə metərə pi İsrailen: «Bəsebaki za bezi ibakiyorox q'a ak'iyorox! Dirist'e bezi ğar, tene p'ure bezi İosif! Ekinan tağen, hələki bezi elmux bezi boşe, taşi ak'oz bezi ğara».

## 46

### *İak'ovi Misirə köçp'i taysun*

1 İsrailen izi k'ə bunesa bitova girbi yaq'ane baft'i, hariyal Beer-Şevina p'ap'i miya izi bava İsaak'en bul k'os'p'ala Buxaçuğoynak' q'urbanxone şampi.

<sup>2</sup> Buxaçuğon isə üşə şot'ay nep'e boş başı pine: «İak'ov! İak'ov!» İak'ovenal qaybaki "izbaksa" pine.

<sup>3</sup> Oşa Buxaçuğon metərə pi: «Zu Buxaçuğu, vi bavayal bul k'os'p'i Buxaçuğu. Q'ımaba, arxayin taki Misirə, Zu t'etər booz ki, vaxun kala sa azuk' törəyınşakale t'iya.

<sup>4</sup> Zu vaxun bako: va t'iya taşoz, oşa Bezi kiinal qaydi c'evk'oz t'et'iin vaxun törəyınşakit'oğ. Vi t'öğöl bakale İosif hun vi pula q'ic'p'i t'e dünyəne tağat'an».

<sup>5</sup> Mot'oxun oşa İak'ov arxayin baki p'urum yaq'ane baft'i. İsraili ğarmogon içogoy bava saal əyloğ q'a çupuxxo faraonen yaq'abi arabogə arəst'it'un taşt'ay,

<sup>6</sup> içan isə heyvanxot'un c'idi taşt'ay. Hametər, İak'oven izi külfətəl, Kənan oçala q'azayınşı girbit'oğoval bitova ext'i Misirəne köçp'i.

### *İak'ovaxun sagala Misirə hariyorox*

<sup>7</sup> İak'oven izi ğarmogə q'a ğar nəvoğ, xuyərmogə q'a xuyər nəvoğ - izi cınsaxun bakalt'oğoy bitova ext'ine köçp'ey Misirə.

<sup>8</sup> Moval İak'ovaxun baki't'oğoy, Misirə köçp'i, oşal israiluyox uk'ala azuk'i əmələ eysuna bul-bit'oğoy siyəyi. İak'ov içal me siyəyin boşe.

İak'ovi kala ğar Ruvenaxun burqen.

<sup>9</sup> Ruveni ğarmux: Xanok', P'allu, Xeşron saal K'armi.

<sup>10</sup> Simeoni ğarmux: Yemuel, Yamin, Oxad, Yak'in, Sohar saal kənanlu çuğoxun baki Şaul.

11 Levin ğarmux: Gerşon, K'ohat' saal Merari.

12 İuday ğarmux: Er, Onan, Şela, P'ereş saal Şerax. Er q'a Onan hələ Kənan oçala bakat'an p'uret'unıy. \* P'ereşi isə p'ə ğare buy: Xeşron q'a Xamul.

13 İssak'ari ğarmux: T'ola, P'uva, Yov saal Şimron.

14 Zevuluni ğarmux: Sered, Elon saal Yaxleel.

15 Morox İak'ovi Leaxun baki ğarmoğoxun törəyinşakıyorokey. Lean me ğarmoğox q'a Dina uk'ala xuyərə P'addan-Arama bakat'ane eçerey. İak'ovi me ğarmoğox q'a içoğoxun törəyinşakit'oğox bitova sagala ext'at'an otuz xib tane bsay.

16 Gade ğarmux: Şifyon, Haggi, Şuni, Eşbon, Eri, Arodi saal Areli.

17 Aşeri ğarmux: İmna, İşva, İşvi, Beria saal içoğox xunçi Serah. Beriay ğarmux: Xever q'a Malk'iel.

18 Morox İak'ovi Zilp'axun, Lavanen izi xuyər Leay baç'anexun tadi nökerəxun baki ğarmoğoxun törəyinşakıyorokey. İak'ovi me ğarmoğox q'a içoğoxun törəyinşakit'oğox bitova sagala ext'at'an üqəs's'e tane bsay.

19 İak'ovi Raxiləxun baki ğarmoğox s'i İosif q'a Binyaminey.

---

\* 46:12 46:12 Burq. 38:7,10

20 İosif Misirə bakat'an On şəhəri bəyinş P'ot'iferani xuyər Asenat'en şot'aynak' p'ə ğare eçeri: Menaşşe saal Efraim. †

21 Binyamini ğarmux: Bela, Bek'er, Aşbel, Gera, Naaman, Exi, Roş, Mup'p'im, Xup'p'im saal Ard.

22 Morox İak'ovi Raxiləxun baki ğarmoğoxun törəyinşakiyoroxey. İak'ovi me ğarmoğox q'a içoğoxun törəyinşakit'oğox bitova sagala ext'at'an bıp'es's'e tane bsay.

23 Dane sa ğare buy, iz s'i Xuşim.

24 Naft'alini ğarmux: Yaxseel, Guni, Yeşer, Şillem.

25 Morox İak'ovi Bilhaxun, Lavanen izi xuyər Raxiləy bač'anexun tadi nökerəxun baki ğarmoğoxun törəyinşakiyoroxey. İak'ovi me ğarmoğox q'a içoğoxun törəyinşakit'oğox bitova sagala ext'at'an vüğ tane bsay.

26 Binxoxun cöy, İak'ovaxun sagala Misirə hari ğarmoğox q'a şot'oğoxun törəyinşakit'oğox say bito sagala altmış üq taney.

27 İosifi Misirə baki p'ə ğaral ext'at'an İak'ovaxun törəyinşakit'oğox say bito sagala yetmiş tane bsay. Mo İak'ovaxun sagala Misirə köçp'i harit'oğox sayey. ‡

*İak'ovi hari Misirə c'eysun*



28 Hametər, İak'oven izi k'ə bunesa girbi Kənan oçalaxun c'ere, hariyal Misirə p'ap'ala vədine İuda bəş yaq'anebi ki, taşi İosifaxun Goşen uk'ala ganu tağala yaq'a avabakeq'an. Şorox hari Goşena p'at'unp'i,

29 İosifenal mot'o avabakala k'inək' izi arabına ěka ġaçp'est'i içal t'iya taneşi ki, izi bavay bəş c'eğale. Hariyal izi bava İsraila ak'at'an şot'o boxoy q'ujbi bureqi őnepsa.

30 T'e vədə İsrailen metərə pi: «Həysə va dirist' azk'i - mo za bəse, ene za k'ulen exedon».

31 Oşa İosifen izi viçimoğə q'a bavaxun sagala harit'oğə bitova pine: «Həysə faraoni t'őğöl tağoz, taşi şot'o uk'oz ki, bezi bavan izi külfətəl girbi Kənan oçalaxun miya, bezi t'őğölə hare.

32 Şot'o efi heyvan bəğsuna, efi sürüğə q'a k'ə buvəxsə bitova ext'i eysunal uk'oz.

33 Faraonenal vəx izi t'őğöl k'alpi "efi əşlin s'i hik'ə" pi xavar haq'at'an

34 upanan heyvanyan bəğsa. Şot'o metər upanan: "Yan, me vi k'ulurxon, beşi pula qaypeyan ki, heyvanyan bəğsa, mo hələ beşi bavoğoy döörəxun metərə bake, həysəəl haketərə". Metər uk'aynan, vəx hame Goşen oçalal arşevk'ale, şot'o görə ki, misirluğəynak' heyvan bəğalxo İša bist'un içəğoy kul murdar sa şeyə lafst'un k'inək'e hesabbaksa».

## 47

*Faraonen İosifi q'oomxo Goşen oçala arşevksun*

<sup>1</sup> Hametər, İosif hayzeri faraoni t'öğöl taşi pine: «Bezi bavan q'a viçimoğon içoğoy sürüğü bakala heyvanxo saal içoğoy k'ə bunesa bitova girbi haret'un miya, həysəəl Goşen oçalat'un».

<sup>2</sup> Şot'in izi viçimoğoy boşt'an qoarat'u c'ək'p'i şot'oğə faraoni bəşe c'evk'i.

<sup>3</sup> Faraonenal şot'oğoxun "efi əşlin s'i hik'ə" pi xavar haq'at'an viçimoğon pit'un: «Me vi k'ulurxoy əş heyvan bəğsune, mo hələ beşi bavoğoy döörəxun metərə bake.

<sup>4</sup> Hareyan samal vədə miya bakayan, şot'o görə ki, Kənan oçala busaluğen haq'ene tanesa. Me vi k'ulurxon içoğoy heyvanxo otarişbseynak' gaal tet'un bəğəbsa həysə t'iya, oçali çoyel o uk'ala şey tene bu. Həysəəl şot'o görəyan vi t'öğöl hari jomo əmbəsa, barta me vi k'ulurxo taşi Goşen oçala arşeq'at'un».

<sup>5</sup> Faraonen İosifa pine: «İsə ki vi bava q'a viçimux vi t'öğölt'un köcp'i hare,

<sup>6</sup> mo Misiri oçal, mo vən! Taşa vi q'oomxo içoğoy heyvanxo otarişbseynak' ən saat' ga manunesa, hat'iya arşest'a. Barta taşi Goşen oçala arşeq'at'un. Saal ibaka k'əz nex: içoğoy boşt'an izi əşlə saat' avabakalorox manunesa, şot'oğoxun c'ək'p'a, taşi bezi sürüğüoval bəğeq'at'un».

<sup>7</sup> Oşa İosifen izi bavane eçeri faraoni t'öğöl, İak'ovenal faraoni bəş bul k'os'p'i "xeyirq'an baki" pine.

<sup>8</sup> Faraonen İak'ovaxun xavare haq'i: «Hema yəşvax bu?»

9 İak'ovenal qaybaki metəre pi: «Sabaç otuz yəşzax bu, şot'ay gele payal çətinluğ q'a q'əribluğ zapsunen c'ovakest'una hesabbayin mo hik'k'al tene. Bezi bavoğoy yəşə hari p'ap'itez hələ».

10 Hame exləte baki, İak'oven p'urumal faraoni bəş bul k'os'p'i sarayaxun c'ere.

11 İosifen faraonen əmirbi k'inək'əl bine, təşeri izi bava q'a viçimoğə Misiri Ramses uk'ala bölginə ən saat' ganxo manunesa şot'oğə tadi, hat'iyal arşevək'i.

12 İosifen izi bava, viçimoğə, bavaxun sagala hari şu bunesa, bitot'u ukunal tanedi. Hərt'in izi külfəti boş bakala amdari saya görə ukune haq'i.

*İosifi taysun haq'layinşala busaluği bəşinəmə haq'sun*

13 Busaluğen isə taysun gelene haq'layinşbsay, sal sa galal arum tene buy. Misir q'a Kənan oçal t'e ğinaxey ki, amdarxon içoğoy ukala şuma tet'un bəğəbsay.

14 Ene şuk'k'ali kiyel təngəl tene buy, bitova İosifaxun arum haq'i çark'est'et'uniy. İosifen isə amdarxo arum toydi girbi me təngoğə bitova təşeri faraoni xəzninəne laxsay.

15 Misirə q'a Kənan oçala ene təngə uk'ala şey nu mandat'an misirluyox gireşi İosifi t'öğöl hari pit'un: «Yax arum tada! Atenksa busa k'as'yansa? Ene təngəl teyax bu ki, haq'ayan».

16 T'e vədə İosifen metəre pi: «Təngə çark'iyal bakayin, efi sürüğə heyvan ki bune? Şot'oğə eçanan miya, zuval vəx izi gala arum tadoz».

17 Amdarxonal burt'unqi içoğoy heyvanxo eçeri izi gala arum exst'a. Ėk, eğel, beli, keçi, elem - k'oya k'ə heyvan bune haq'i et'unsay. Hametər, amdarxon t'e usenal c'ovakest'undi, İosifen şot'oğoy eçala heyvanxoy gala arum tadi şot'oğ busa tene efi.

18 Sa usen hametər c'ovaneki, oşa amdarxo p'urum hayzeri hart'un İosifi t'öğöl. Şot'oğon pit'un: «Vaxun k'ə c'ap'p'en, beşi ağa, hunal avanu ki, nə təngə teyax bu, isə ene heyvanal teyax bu. Beşi bakalt'u va tadi izi gala arumyan haq'e. İsə mone, həysə va arumi gala tades bakala saycə oçalxoyax bu saal beşi q'ari elmux.

19 Het'u görə busa k'as'eğen? Het'u görəq'an beşi oçalxo əfçibaki taşi? Ext'a beşi oçalxo viq'an baki, yanal izi gala vi loxol sa tapan şumal əşp'en. Barta vi yax tadala arumi gala faraoney-nak' k'ul baken, beşi oçalxoval ene iziq'an baki. Saycə beşi şilluğ aruma kammaba ki, nə yan busa ma manden, nəəl beşi oçalxo xam ganu maq'an c'ureşi».

20 İosifen haketərəl bine, Misirə bakala oçalxoy bitova haq'i faraoni oçale bi. Busaluğen amdarxo t'e ğinane badey ki, izi oçala İosifa nu toydi amdar tene mandı Misirə. Hametər, oçalxoy bito baneki faraoni,

21 ölkinə bakala amdarxoval, me belxun t'e bel şu bune bito, baneki faraoni k'ulurxo.

22 İosifen saycə bəyinşxoy oçalxo ext'es tene baki, faraonen şot'oğoy paya kamtenebsay pi busa tet'un manst'ay. Faraoni xəzninəxun eğala

tənginen yaq'axt'un taysay, şot'o görəl t'et'un toydi içoğoy oçalxo İosifa.

<sup>23</sup> İosifen amdarxo metəre pi: «Mone, efi oçalxo haq'i faraonaz tadi, vəxal şot'ay k'ulez bi. Sa tapan şumal əsp'alnan vən meyin oşa. Ext'anan me şilluğ aruma, taşanan bit'anan.

<sup>24</sup> Exp'ala vədine arumi qo paye sunt'u faraona tadalan, mandiyə isə efi bakale. T'et'iin ham şilluğnan ext'on, hamal efi əyloğoy q'a külfəti jomonan girbon».

<sup>25</sup> Amdarxonal qaybaki İosifa metərt'un pi: «Beşi piin loxol gavax bu, beşi ağa! Metər bi vi piyes saat' ak'eğalyansa, yan faraoneynak' k'ul baksuna irəziyan, beşi elmoğon çark'est'i hun!»

<sup>26</sup> İosifi laxi me k'anun Misirə həysəəl əşesa: exp'i arumi qo paye sunt'u faraonat'un tast'a. Bəyinşxon isə içoğoy oçalxo faraona tet'un toydey pi şot'oğoynak' me k'anun butene.

### *İsraili vəsyə*

<sup>27</sup> Hametər, İsrailaxun törəyinşakiyorox Misirə, İosifen içoğə arşest'i Goşen uk'ala oçalat'un yəşəyinşbsa burqi. Şot'oğon miya tum saki avuzt'unbaki, içoğoy sayal taysun gelenebaksay.

<sup>28</sup> İak'oven Misirə vüğes's'e usene yəşəyinşi, biyat'anal izi sabaç q'ırx vüğ yəşe buy.

<sup>29</sup> Hari lap q'ojabaki vədine şot'in İosifa izi t'öğöl k'alpi pine: «Əgər bezi xətirə çurensasa, vi kula bezi c'ile loxol laxi za əyit tada: elasp'a ki, bezi həysə va uk'alt'oğə balnu. Zaxun vi

şaat'luğa kammaba - za me Misiri k'ulnu ma oçalaxp'a!

<sup>30</sup> Bezi pula q'ic'p'i t'e dünyəne tağat'an za taşa bezi bavoox oçalaxeşi gala oçalaxp'a, za miya ma efa». İosifenal qaybaki "arxayin baka, vi pi k'inək' booz" pine. \*

<sup>31</sup> Ama İak'oven saal pine: «Elasp'a!» İosifen elasepi, İak'ovenal hat'e izi bask'i gala tikbaki Buxaçuğo bule k'os'p'i.†

## 48

*İak'oven Efraima q'a Menaşşena xeyir-bərəkət tast'un*

<sup>1</sup> Sa heq'ədər vədə c'ovakit'uxun oşa İosifa hari pit'un ki, vi bava azarine. İosifenal izi p'ə ğara - Menaşşena q'a Efraima ext'i izi bavay t'öğöle taşi.

<sup>2</sup> İak'oven ibakat'an ki, izi ğar İosife hare, izi axırinci zora laxi hayzeri gane boş areşi,

<sup>3</sup> oşal İosifi loxol bəği pine: «Zu hələ Kənan oçala bakat'an Bitova Başarbala Buxaçuxe za ak'eşi Luza. \* Şot'in za xeyir-bərəkət tadi

<sup>4</sup> pine ki, avuzboz va Zu. Pine vaxun əmələ eğalt'oğoy saya t'eq'ədər booz ki, böq'əlpi çark'est'es tene bakal şot'oğoy, millət xo törəyınşakale vaxun. P'əbulla şot'oğoy bakale pine Kənan oçal. †

---

\* 47:30 47:29-30 Burq. 49:29-32; 50:6 † 47:31 47:31 Əbr. 11:21

\* 48:3 48:3 Burq. 35:6 † 48:4 48:3-4 Burq. 17:4-8

<sup>5</sup> İsə ibaka k'əz nex: vi hələ zu miya eğamin baki ğarmoğ - Efraima q'a Menaşşena ğarluğaz exst'a. Şorox ene bezi ğarmux hesabakale, Ruven q'a Simeon hetər, şoroxal hat'etər.

<sup>6</sup> Vi şot'oğoxun oşa baki ğarmux isə vine, şot'o görə içöğ koft'ala oçalal me bezi ğarluğa ext'i viçimoğoy paynuxun bakale.

<sup>7</sup> Avanu hun bezi dərdə, p'ure yaq'a bezi Raxilə zu P'addanaxun Kənan oçala qaybakat'an. Hat'iya, Efrat'a tağala yaq'e börinez oçalaxp'i zu şot'o». ‡ T'e gane s'iya həysə Bet'lexemt'un nex.

<sup>8</sup> İsrailen İosifi t'öğöl ğarmoğ ak'i xavare haq'i: «Morox şuva?»

<sup>9</sup> İosifenal qaybaki "bezi ğarmuxe, Buxaçuğon za memiya tadi ğarmux" pine. T'e vədə İsrailen metəre pi: «Bezi t'öğöl İša eça vi ğarmoğ, xeyir-bərəkət tadoz kot'oğ».

<sup>10</sup> İsrail t'ema q'ojabakeney ki, izi pulmoğon pes banekon tene c'ək'ey. İosifen əyloğ İşanebi, İsrailenal izi nəvoğ q'ujbi muçepi.

<sup>11</sup> Şot'in İosifa pine: «Bezi sal va aksuna umud tezax buy, ama mone, Buxaçuğon za vi əyloğ aksunal q'ısmatebi».

<sup>12</sup> İosifenal ğarmoğ izi bavay q'ujelxun ext'i oçala p'ap'amin bule k'os'p'i.

<sup>13</sup> Oşa İosifen ext'i Efraima izi yön tərəf, Menaşşena isə izi tərs tərəf çurdesedi ki, İak'oven izi kula boxodat'an Efraim izi tərs kiin oq'a, Menaşşe isə izi yön kiin oq'aq'an baki.

14 Ama İsrailen p'urumal izi kulmoğə tərse boxodi, ext'i izi yön kula İosifi mis'ik' ğar Efraimi bel, tərse kula isə kala ğar Menaşşeni bele laxi.

15 Şot'in İosifa me əyitməğə pi xeyir-bərəkəte tadi: «Bezi bavoğon qəveğala Buxačux, Avrahami q'a İsaak'i Buxačux beziyal Buxačuxe! Şo həmişə, ğeyin ğinal şirik' za bəsləyinşi bəğiyone, hetər ki sa çobanen izi sürünə bəsləyinşi bəğane.

16 İsə barta za bito pisluxoxun q'orişi me Angelen vi əyloğoval xeyir-bərəkətq'an tadi. Zaxun törəyinşakiyoroxe korox, bezi bavoğoy - Avrahami q'a İsaak'i nəsil pi çalxalt'un kot'oğə. Bəq'əlpə çark'est'es tene bakal ke əyloğoxun törəyinşakit'oğə, avuzbaki buybalt'un kot'oğon me oçala».

17 İosifen ak'at'an ki, bavan izi yön kula Efraimi bele laxe, pene p'oy şo sərfəbake. Kula ext'i Menaşşeni bel laxsun çurəşi

18 pine: «Düz ten laxe, bava, bezi kala ğar mone, Menaşşeni bel laxa vi yön kula».

19 Ama bavan qaybaki metərə pi: «Avazu, bezi ğar, avazu. Menaşşenaxunal kala sa millət törəyinşakale, ama izi mis'ik' viçi içuxun üst'ün bakale: Efraimaxun törəyinşaki millətxoy say lap gele bakale».

20 Metər piyal İsrailen t'e ği izi nəvoğə xeyir-bərəkəte tadi: «Xeyir-bərəkətin k'ə baksuna vəst'a ak'alt'un İsrailaxun törəyinşakit'oğon, sunt'u xeyir-bərəkət tast'un çureğat'an "Efraim q'a Menaşşe k'inək' bakanan" uk'alt'un».



Hametər, İsrailen Efraimi s'iya Menaşşenaxun  
bêş duği şot'ay ganu izi kala viçəxun bîhine bi.  
§

<sup>21</sup> Oşa İsrailen İosifa pine: «Zaynak' male  
mande, ama Buxaçux dim vəxun bakale, vəx  
qaydi efi bavoğoy oçala taşale.

<sup>22</sup> Saal ibaka k'əz nex: vi pay vi viçimoğoy  
payaxun avuzin bakale - zu emorluğoxun davabi  
haq'i oçala, Şekem uk'ala ganuval vaz tast'a.  
Barta t'e oçal vi viçimoğoy təə, viq'an baki».

## 49

### *İak'oven iz ğarmoğo tadi xeyir-bərəkət*

<sup>1</sup> İak'oven ğarmoğo izi t'öğöl eçest'i pine:  
«Ekinan çurpanan miya bezi hərrəmine, həysə  
exlətp'oz vəynak' efi bel k'ə eğalesa bitova.

<sup>2</sup> Ekinan gireynan bezi bel, ay İak'ovi ğarmux,  
efi ümüxxo qaypanan ibakanan efi bava İsrailen  
k'ə nex:

<sup>3</sup> Ruven, kalo hunnu bezi əyloğoy boş,  
Bezi hetər sa zore q'onçux baksunan çoyel c'evk'i  
hun,  
Bavaluği t'adaz avabaki zu hun nanaxun  
bakat'an.

Bîhine vi ga, şuk'k'alenal va sakes batenekon.

<sup>4</sup> Ama efes ten baki hun va, posp'i tağala xena  
efes nu bakala k'inək',  
Vi bavaynak' çuuxluğbalt'uxunen bask'i,  
Bezi ganun murdarlayinşi hun.

Şot'o görəl meyin oşa k'ojin kala ğar uk'at'an vi  
s'i tene t'ap'eġal.

<sup>5</sup> Simeon q'a Levi - p'ə viçit'un şorox,  
Q'əddarluġbseynak't'un əsp'est'i şot'oġon  
içoġoy q'ılincxo.

<sup>6</sup> Sa tene bakal bezi əyit şot'oġoxun,  
Gərtəzbakal zu şot'oġo.  
Əcuġon biq'i amdar besp'alarox,  
Arak'xoy tura kütp'i, oşal içoġoy biq'i əşlin loxol  
axşumk'alaroxe şorox.

<sup>7</sup> Q'arġişi q'ončuxə bi vəx efi me əcuġon q'a  
hirsən,  
Şarpi şik'ala əcuġ, duġi besp'ala hirse şo!  
Açı batk'alnan vən İak'ovaxun törəyinşakit'oġoy  
boş,  
İsraili ġarmoġoy t'öġöl arşala bakalnan.

<sup>8</sup> İuda, vi s'iya duġalt'un viçimoġon alxışp'at'an,  
Ozana c'urumpi bosalnu hun vi düşmənxyoy,  
Vi bavaxun sa viçimoġonal hari va bač'an  
k'os'p'alt'un.

<sup>9</sup> Öxələxun qaybakala sa cəyil aslan k'inək'nu  
hun, İuda,  
Busq'una çurpi şirəst'a bakala zore bu vast'a,  
Şuva İša bites bakon me aslana? \*

<sup>10</sup> Padçaġluġbale İudaxun bakit'oġon həmişə,  
Taxt'e loxol arşi əmirbalt'un şot'oxun  
törəyinşakit'oġon.  
Eġale t'e taxt'e q'ončux,

---

\* 49:9 49:9 Ams'i oç. 24:9; Qay. əyit 5:5

Hariyal bul k'os'p'alt'un şot'o oçali çoyel bakala  
millətxoy bitot'in.

11 C'ap'axun gəçk'ale şot'in izi elema,  
Zorapalayinşi taymoğoy ən şaat't'uxun  
örügbale izi eleme balina.

Finen os'k'ale şot'in izi paltara,  
Təzə s'orobi noç'e boş badi c'evk'ale izi loxolxun  
lak'alt'oğ.

12 İzi t'ulluğen tadala fi t'eq'ədər bakale ki, p'i  
k'at'k'ale şot'ay çoyexun,  
Uluxxo mas'ibakale şot'ay muç'anaq'  
üğsunaxun.

13 Zevulun isə dənizi börine,  
Gəmiğoy hari çurk'ala gala yəşəyinşale.  
Sidonal şirik' tağale şot'ay oçalxo.

14 İssak'ar - izi baç'ane yük xork'ala sa elem  
k'inək'e şo,  
Zorbane, izi kiyelxun nu ayeğala əş tene bu  
şot'ay.

15 Dinluğə qəvesa şot'in,  
Bezi əşp'ala oçalq'an şaat' baki nexə.  
İrəzine şo baç'an k'os'psuna,  
Q'ert'ay loxol əşp'i yük xorpsuna.

16 Divanbal bakale Dan izi nəsileynak',  
İsrailaxun əmələ hari azuk'xoy cörginə bakale  
şot'oxun törəyinşakiyorox.

17 Yaq'e boş bask'i dizik',  
Cığiren tağat'an bəş c'eğala gürzə k'inək' bakale  
Dan.

Ėke tura duġi,  
 Ŗot'ay loxol arŖit'u baĉ'ani loxol sakalo bakale.

18 Vi za ĉark'est'unane bezi umud, ay Q'ONĉux!†

19 Gade loxol lavabaki Ŗot'o fŭq'psun  
 ĉureġalt'un,  
 Ama t'etər bakale ki, iĉan sunay dabana  
 ĉaxĉuxpsun t'it'ala bakalt'un.

20 Nu bit'i becəriŖala Ŗey tene bakal AŖeren izi  
 oĉalxo,  
 Padĉaġxoy bėŖ eĉeri laxalt'un Ŗot'in toydala  
 neymətxo.

21 Biq'i efes nu bakala marali gėzėlluġe bu  
 Naft'alinast'a,  
 İzi eĉala baloġoy loxole bitot'ay pul. ‡

22 C'epi ġumoġoy kiyexun bask'ala c'ap' k'inək'e  
 İosif,  
 Orayini t'ėġöl bit'eŖi Ŗaat' c'ek'ala sa c'ap' k'inək',  
 İzi taymux barinen tik alane laysa Ŗot'ay.

23 Elmux haq'ala dŭŖmėnxone Ŗot'ay loxol hari,  
 Ən Ŗaat' oxbosalxone iĉuxun davina c'eri.

24 Ama sakes tet'un baki Ŗot'oġon İosifa,  
 Ŗot'o gėrė ki, Zorba Bakalt'ine Ŗot'o İzi zoraxun  
 tast'ay,

---

† 49:18 49:18 İvel mǎġ. 119:166 ‡ 49:21 49:21 İzi eĉala baloġoy  
 loxole bitot'ay pul nəəl: Ŗeir k'inək'e Ŗot'ay jomoxun c'eġala hər  
 əyit

İak'oven bul k'os'p'ala Buxaçuğone şot'ay əmə  
zorba efsay.

Bač'ane baki şot'aynak' İsrailəynak' Bač'an  
bakiyo,

Enefi şot'o çobanen izi sürünə efala k'inək'.

<sup>25</sup> Vi bavay bul k'os'p'ala Buxaçuxə va kul biq'i  
Buxaçux, Bitova Başarbalone Şo!

Şone göynuxun ağala yaq'abi va xeyir-bərəkət  
tadalo,

Şone oçali oq'a bakala xeyurxo duği çoyel  
c'evk'alo.

Vi saya avuzbaloval,

Vi sürünə bakala heyvanxo balalayinşest'aloval  
Şone,

Şot'oxune eysa xeyir-bərəkət.

<sup>26</sup> Vi bavay xeyir-bərəkətə p'ap'ala xeyir-bərəkət  
butene,

Ən alloy buruxmoğoxun üst'ünə şo,

Burqesunast'a laxeşi təpoğon tades bakalorox  
hik'k'ale şot'ay t'öğöl!

Barta İosifi belq'an bari me xeyir-bərəkət,

Barta izi viçimoğoxun üst'ün bakalt'ay  
k'odoğox'an şameşi me bezi piyorox.

<sup>27</sup> Busa canavar k'inək'e Binyamin:

Savaxt'an izi kiyexun haq'es ten bakon öxəlbi  
eçerit'u,

Biyəsin isə efi tanəğon izi bəşt'an mandit'oğox».

<sup>28</sup> Moval İsrailen içuxun əmələ eğala p'as'se  
tayfin barada saturbəş piyorox, me əyitmoğox

pine xeyir-bərəkət tadey şot'oğö. Hər ğarenal içü görəne izi xeyir-bərəkətə haq'ey.

### *İak'ovi bisun*

<sup>29</sup> Oşa İak'oven izi ğarmoğö me əyitmoğö pi vəsyənebi: «Mone, bezi pula q'ic'p'i tazsa zu t'e dünyəne. Za taşeri bezi bavoğoy t'öğöl, xet'lu Efroni q'oruğa bakala mağarınanan oçalaxpsa.

<sup>30</sup> Kənan oçalane t'e mağara: Mamreni məxluga İša, Maxp'ela uk'ala q'oruği boş. Avrahamen t'e mağarina q'oruğaxun sagala təngə tadi haneq'ey xet'lu Efronaxun. İzi p'uriğö oçalaxpseynak'e haq'ey şot'in t'e mağarina.

<sup>31</sup> Avrahama içüval t'iyat'un oçalaxp'ey, izi çuux Saral, İsaak'a q'a Rebek'al. Leal t'iyaz oçalaxp'e zu. §

<sup>32</sup> T'e q'oruğal, izi boş bakala mağarinal Avrahamen xet'luğoxune haq'ey».

<sup>33</sup> Hametər, İak'oven izi axırnci əyitə pi izi bula lanexi, izi elmuxal hat'iya c'ere. Şot'in izi pula q'ic'p'i t'e dünyəne, izi bavoğoy t'öğölə taşi.  
\*

## 50

### *İak'ova oçalaxpsun*

<sup>1</sup> İosifen k'os'p'aki izi bavay meydə muçepi, izi loxol bitiyal bureqi önepse.

<sup>2</sup> Oşa hayzeri izi kiin oq'a əşp'ala doxt'urxo əmirebi ki, eçeri izi bavay meydə misirluğoy ədəten mumiyalayınşeq'at'un. Doxt'urxonal

burt'unqi İsraili p'uri bədənə oyurxoxun həzirbaki dərmonxo q'a c'əyin ləəmdi şot'o mumiyalayınşpsa.

<sup>3</sup> Düz q'ırx ği doxt'urxon meyidi loxol əşt'unbi, şot'o görə ki, tam mumiyalayınşbseynek' meq'ədər vaxt'e taysay. Düz yetmiş ğiyal misirluğon İsrailəynak' yast'un efi.

<sup>4</sup> Yas efala ğimxo hari c'ovakit'uxun oşa, İosifen faraoni sarayi amdarxo girbi metərə pi: «Bezi xətirə çurnansasa, takinan faraona bezi s'iyen upanan ki,

<sup>5</sup> bezi bavan elmoğoy loxol bakat'an za vəsyənebe. "Bezi ga Kənan oçala həzire" pi za elasp'esede ki, şot'o taşeri izi pi ganu k'ula tapşurboz. \* Faraona upanan bark'ayin taşi bezi bava oçalaxp'i ezğoy».

<sup>6</sup> Faraonenal mot'o ibakat'an qaybaki metərə pi: «Barta tadi əyiti loxol çurpi taşi izi bava oçalaxp'i hareq'an».

<sup>7</sup> İosifal hayzeri izi bava oçalaxpseynek' Kənan oçala yaq'ane baft'i, sarayal faraoni t'öğöl çurpi şot'o maslaat tadalorox şu buneysa hari gərt'unbaki şot'o. Faraoni əşurxo taşalt'oğoy q'a Misirə bakala ağsaq'q'alxoy bito İosifi t'öğöley.

<sup>8</sup> İosifi izi külfət, izi bavay külfət, viçimux - bito hayzeri tat'unşi, Goşen oçala saycə əylux q'a içoğoy sürüğüo bakala heyvanxone mandı.

<sup>9</sup> Turin bakalt'oğoxun cöy, éken tağalo manuvay, arabina arşi tağalo manuvay - yaq'e t'e bulme bul amdarey.

---

\* 50:5 50:5 Burq. 47:29-31

<sup>10</sup> İordan oqa İša Atad uk'ala gane buy, miya arumt'un eçeri şiney, hari t'iya p'ap'at'an am-darxon İak'ovi loxol hönkür-hönkür önepsat'un burqi. İosifen miya çurpi izi bavaynak' düz vüğ gi önek'a yase efi.

<sup>11</sup> T'iya yəşəyişala kənanluğonal Atad uk'ala ec'nuxun eğala me önena ibaki pit'un: «Misirluğoy şivane mo, içoğoy p'urin loxolt'un önene şot'oğon!» Oşa t'e gane s'i hat'etərəl manedi - Avel-Mişrayim. †

<sup>12</sup> İak'ovi ğarmoğon içoğoy bavan vəsiyəbi k'inək'əl bit'un:

<sup>13</sup> taşeri şot'o Kənan oçala, Maxp'ela uk'ala q'oruği boş bakala mağarina oçalaxt'unbi. Mamreni məxlug uk'ala ganu İša bakala me q'oruğa q'a mağarina Avrahamen xet'lu Efronaxun təngə tadi haneq'ey ki, izi p'uriğə oçalaxpseynak' gaq'an baki. ‡

<sup>14</sup> İzi bava oçalaxp'it'uxun oşa İosif qaybaki Misirəne hari. Viçimux q'a içuxun taşiyoroxal bito qaybaki hart'un.

### *İosifen izi viçimoğə arxayinbsun*

<sup>15</sup> Bava p'urit'uxun oşa viçimoğon fikirt'unbi ki, əgər İosif hələ içoğoy loxol əcuxlunesa, isə c'evk'ale içoğoxun t'e əcuğə.

<sup>16</sup> Şot'o görəl İosifeynak' xavar yaq'abi pit'un ki, p'oy bavan biyalt'uxun bəş içoğə metərə tapşurbe:

---

† 50:11 50:11 *Avel-Mişraim* - əbrani muzin "avel-mişrayim" əyit "misirluğoy yas" upsune. ‡ 50:13 50:13 Burq. 23:19; Ap'ost'. 7:16



17 "İosifa upanan ki, bavan nexə izi viçimoğə bağışlayınşeq'an, eyexun c'evk'eq'an şot'oğoy içü bi pislüğa q'a əşp'est'i t'e günaxa". İçoğoy s'iyen isə me əyitmoğə pit'un xavar yaq'abi: «İsə mone, va xoyinşyanbsa, bağışlayınşa vi bavay bul k'os'p'ala Buxaçuğoy me k'ulurxo!» İosifen me əyitmoğə ibakat'an önenepi.

18 Oşa viçimux içant'un hari İosifi t'öğöl, şot'ay turin oq'a bitiyal pit'un: «Vi k'ulurxoyan yan meyin t'ağay!»

19 İosifen isə qaybaki izi viçimoğə metərə pi: «Zaxun q'ımabanan, zu şuzu ki? Buxaçuğoxune q'ıbsun lazım, q'erəz şuk'k'alaxun.

20 Za pislüğbsuney efi niyə, ama Buxaçuğon t'etərə bi ki, efi pislüğbsuni s'iyen bit'oğon xeyire eçeri. Bəğanən heq'ədər amdarxoz busalüğaxun çark'est'i zu!

21 Şot'o görəl, efi ük'ə buz k'inək' efanan: heq'ədər ki zu buzu, nə vən, nə efi əyloğon hik'k'alaxun koruğ ak'alatenan». İosifi me əyitmoğon q'a oşal arşı içoğoxun muç'a exlətpsunen viçimoğə arxayinebi.

### *İosifi bisun*

22 Hametər, İosifen izi bavay külfətə izi t'öğölxun tene tərbi, hariyal bito sagala Misirə art'unşi. İosif düz sabaç vis' usen yəşəyinşebi,

23 şot'in izi nəvoğoy əyloğol şirik' ak'i oşane p'uri. Efraimi nəvoğoval, Menaşşeni Maxir uk'ala gəraxun baki əyloğoval nanaxun bakala k'inək' eçeri İosifi q'ujelt'un tadey.

<sup>24</sup> İosif lap q'ojabakeney, sa ği viçimoĝo izi t'öğöl k'alpi pine: «Zaynak' male mande, ama avazu ki, Buxaçuĝon vëx eyexun tene c'evk'al. Ği eĝale Şot'in vëx me oçalaxun c'evk'i taşeri Avrahama, İsaak'a saal İak'ova elasp'i əyit tadi oçala arşevk'ale».

<sup>25</sup> Oşa İosifen İsrailaxun törəyinşakit'oĝo elasp'esedi ki, iç p'urit'uxun oşa Buxaçuĝon İzi əyiti loxol çurpi şot'oĝo Kənan oçala taşat'an içuval c'evk'i taşereq'at'un. §

<sup>26</sup> İosif biyat'an izi sabaç vis' yəşe buy. Şot'o hat'iya, Misirə mumiyalayınşt'unbi, usenxon mandala sanduĝi boş laxiyal et'unfi.

**Udi Bible**  
**Udi Scripture translation**

copyright © 2020 Translation Services International Ltd. and Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Udi)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-07-09

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 26 Jul 2025 from source files dated 9 Jul 2025

174556f0-71b4-5f1c-b512-2117b07ebbf0